

Reshaping treatment approaches towards victims of sexual violence within criminal proceedings.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑ

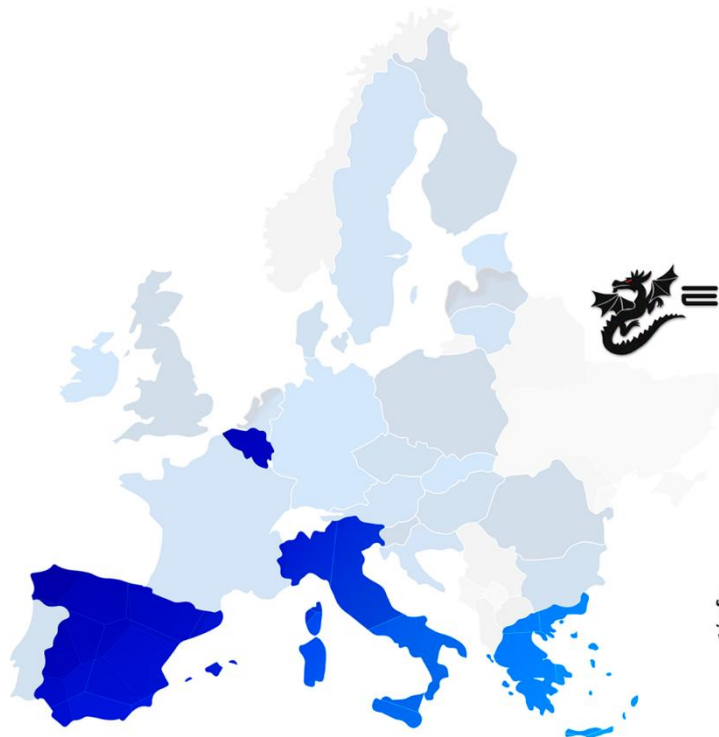
Financed by
The European Union
Justice Program (2014-2020)

KU LEUVEN

uc3m

UAM
Universidad Autónoma
de Madrid

 uniss
UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DI SASSARI
dumas
DIPARTIMENTO DI SCIENZE UMANISTICHE E SOCIALI

**RETREAT – Reshaping treatment approaches towards victims of sexual violence
within criminal proceedings**

JUST-JACC-AG-2019 – 878566 – RETREAT

WP2 – Εθνική Έκθεση Ελλάδα

**Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Νομού Ηρακλείου - Union
of Women Associations of Heraklion Prefecture**

**Συγγραφείς: Σοφία Θανασούλα, Αριάδνη Σπανάκη, Μαρία Δασκαλάκη, Νικόλας
Σπετσιδης**

Επιμέλεια: Νάνσυ Ζωίδου Σαρήπαπα

1^η Έκδοση: Νοέμβριος 2020

Financed by
The European Union
Justice Program (2014-2020)

Η έκδοση αυτή συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δικαιοσύνη τη Ευρωπαϊκής Ένωσης(2014-2020).

Το περιεχόμενο της παρούσας έκδοσης δεν αντανακλά οπωσδήποτε την επίσημη γνώμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μόνος υπεύθυνος για τις πληροφορίες και απόψεις που περιέχονται σε αυτήν είναι ο συντάκτης της.

Financed by
The European Union
Justice Program (2014-2020)

Ευχαριστίες

Ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου θα ήθελε να ευχαριστήσει όλες τις γυναίκες –θύματα και επιζήσασες σεξουαλικών εγκλημάτων- που μας εμπιστεύτηκαν τις ιστορίες τους.

Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε όλους τους επαγγελματίες που έλαβαν μέρος στην έρευνα, προσφέροντας τις πολύτιμες γνώσεις και εμπειρίες τους από το πεδίο της σεξουαλικής κακοποίησης.

Περιεχόμενα

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.1.	ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ.....	7
1.2.	Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ	9
1.2.1.	ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ	10
1.2.2.	ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΕΝΑΝΤΙ ΑΝΑΓΚΩΝ	11
1.3.	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	12
2.	ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΑ.....	13
2.1.	ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	13
2.1.1.	ΒΙΑΣΜΟΣ (άρθρο 336 Π.Κ.).....	13
2.1.2.	ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ (άρθρο 337 Π.Κ.).....	14
2.1.3.	ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΑΝΙΚΑΝΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΕ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ (άρθρο 338 Π.Κ.)	14
2.1.4.	ΓΕΝΕΤΗΣΙΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ Ή ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥΣ (άρθρο 339 Π.Κ.) ..	15
2.1.5.	ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (άρθρο 342 Π.Κ.).....	15
2.1.6.	ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΣΕ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ (άρθρο 343 Π.Κ.)	15
2.1.7.	ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΓΓΕΝΩΝ (άρθρο 345 Π.Κ.)	16
2.1.8.	ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΠΡΟΣΒΟΛΩΝ ΤΗΣ ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑΣ (άρθρο 348 Π.Κ.).....	16
2.1.9.	ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (άρθρο 348 ^A Π.Κ.).....	16
2.1.10.	ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ (άρθρο 323 ^A Π.Κ.)	16
2.1.11.	Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	17
2.1.12.	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΘΥΜΑΤΩΝ	18
2.2.	ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	19
2.2.1.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	21
2.2.1.1.	ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ	21
2.2.1.2.	ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ	24
2.2.1.3.	ΕΝΤΟΛΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ.....	25
2.2.2.	ΠΡΟΦΙΛ ΘΥΜΑΤΩΝ.....	26
2.2.3.	ΠΡΟΦΙΛ ΔΡΑΣΤΩΝ	27
2.2.4.	ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΩΝ.....	28
2.2.5.	ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ	29

3. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ: ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ.....	32
3.1. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ.....	32
3.1.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ	32
3.1.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	35
3.1.2.1. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	35
3.1.2.2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ	37
3.1.2.3. Η ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ	39
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	53
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 - ΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ.....	56

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

Η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2012/29/EU στο νομοθετικό πλαίσιο των κρατών μελών της Ε.Ε. περιλαμβάνει την εισαγωγή και ένταξη διατάξεων που αποσκοπούν στην μεγιστοποίηση της προστασίας θυμάτων βίας οποιασδήποτε ηλικίας και μορφής κακοποίησης. Παράλληλα, οδηγίες – προτάσεις από το Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλούν τα κράτη μέλη στην ανάπτυξη δράσεων οι οποίες ως σκοπό θα έχουν την μεγιστοποίηση των δικαιωμάτων και της προστασίας θυμάτων βίας, και ειδικότερα, στην ανάπτυξη στρατηγικών για την αντιμετώπιση του μειωμένου ποσοστού καταγγελιών (under-reporting) και του κοινωνικού στιγματισμού (social stigma). Προτείνεται επιπλέον, η σύσταση ομάδων ανεξάρτητων ειδικών ώστε να εξετάσει την πορεία υιοθέτησης αυτών των πολιτικών από τα κράτη μέλη. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επαναλαμβάνει την έκκλησή που είχε απευθύνει ήδη από το 2014 προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ώστε να προωθήσει μια συνολική στρατηγική της ΕΕ και να υποβάλει πρόταση οδηγίας για την καταπολέμηση όλων των μορφών έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής παρενόχλησης και της σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών¹.

Η Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ καθώς και η Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ για τους πρόσφυγες και μετανάστες καθόρισαν εκ νέου Ζετή στρατηγική (2020-2022) για τη διαρκή προώθηση και έλεγχο των διαδικασιών σχετικά με την **δίκαιη και αποτελεσματική πρόσβαση σε μηχανισμούς που έχουν ως στόχο την πρόληψη και την αντιμετώπιση της σεξουαλικής βίας με βάση το φύλο** και την επέκταση των προοπτικών ασφαλούς ενσωμάτωσης των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και άλλων προσώπων που υπάγονται στην εντολή της Ύπατης Αρμοστείας σε συνθήκες κινδύνου.

Το 2019, το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ (OHCHR) εξέδωσε μια αναφορά σχετικά με την προστασία των θυμάτων σεξουαλικής βίας (Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, 2019). Σύμφωνα με αυτή την αναφορά, οι πρωτοβουλίες υποστήριξης του σχεδιασμού και της εφαρμογής προστατευτικών μέτρων και μηχανισμών για τα θύματα σεξουαλικής βίας που έχουν λάβει χώρα έως τώρα δεν ακολουθούν μια θυματο-κεντρική προσέγγιση και είναι κατά κύριο λόγο αποσπασματικές. Κατά συνέπεια, η διαχείριση των θυμάτων από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς πρέπει να λάβει ένα πιο θυματο-κεντρικό χαρακτήρα. Παράλληλα, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην καταπολέμηση του στιγματισμού των θυμάτων σε κοινοτικό και κοινωνικό επίπεδο αλλά και στην ταυτόχρονη προαγωγή της ασφάλειας των θυμάτων σεξουαλικής βίας πριν, κατά τη διάρκεια αλλά και μετά τις ποινικές διαδικασίες. Επιπλέον προσπάθειες πρέπει να γίνουν αναφορικά με τη διασφάλιση μιας ολιστικής προσέγγισης για την προστασία των εν λόγω θυμάτων. Η ενδυνάμωση των θυμάτων, σύμφωνα πάντα με το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, θα πρέπει να γίνεται μέσω παρεμβάσεων οι οποίες καλύπτουν τις ανάγκες των θυμάτων για ψυχο-κοινωνική υποστήριξη, κίνδυνο αντιποίνων και στιγματισμό, συμπεριλαμβανομένων και των ΜΚΟ, οι οποίες παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ενδυνάμωση και υποστήριξη των θυμάτων. Η εφαρμογή τέτοιων παρεμβάσεων, θα συμβάλλει στην αντιμετώπιση του μειωμένου ποσοστού των καταγγελιών των εν λόγω εγκλημάτων (Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, 2019). Επιπρόσθετα, το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ (2019) αναφέρει ότι η σεξουαλική βία κατά αντρών συχνά παραμελείται και χρειάζονται συγκεκριμένες

¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2014-0126_EL.html?redirect

παρεμβάσεις για την καταπολέμηση του εν λόγω φαινομένου, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις διαφορετικές και εξατομικευμένες ανάγκες των αντρών και των αγοριών, σε όλες τις πτυχές των προγραμμάτων προστασίας. Τέλος, στη συγκεκριμένη αναφορά, έμφαση δίνεται στην ανάγκη διαμοιρασμού και διάχυσης των ήδη υπαρχόντων καλών πρακτικών και «μαθημάτων που διδάχθηκαν».

Ο συνολικός σκοπός της στρατηγικής είναι να μειωθούν οι κίνδυνοι και να μετριαστούν οι συνέπειες της σεξουαλικής βίας και έμφυλης βίας που υφίστανται οι γυναίκες, οι άνδρες, τα αγόρια και τα κορίτσια, μέσω ενός συντονισμένου μηχανισμού αντίδρασης που θα βασίζεται σε μια πολύ-τομεακή προσέγγιση επικεντρωμένη στο άτομο που επιβίωσε από τη βία και στην παροχή δίκαιης, χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στις υπηρεσίες που διατίθενται στους πολίτες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Ιούνιο του 2020, εξέδωσε οδηγίες για την προώθηση μιας νέας στρατηγικής, η οποία αποσκοπεί στην ενδυνάμωση των θυμάτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για την πρώτη στρατηγική αναφορικά με τα δικαιώματα των θυμάτων, η οποία προασπίζει τα δικαιώματα των θυμάτων, ανεξαρτήτως με την χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία έλαβε χώρα το εκάστοτε έγκλημα. Η λόγω στρατηγική θεσπίζει έναν αριθμό δράσεων εντός ενός 5ετούς πλάνου, εστιάζοντας σε δύο στόχους: πρώτον, την ενδυνάμωση των θυμάτων ώστε να καταγγέλλουν τα εγκλήματα, να διεκδικούν αποζημίωση και να τους δίνεται η δυνατότητα να ανακάμψουν από τις επιπτώσεις του εγκλήματος. Δεύτερον, να μπορούν να συνεργαστούν με όλους τους σχετικούς με τα δικαιώματα των θυμάτων φορείς. Τέλος, οι εν λόγω δράσεις διέπονται από πέντε βασικές προτεραιότητες: πρώτον, από την αποτελεσματική επικοινωνία με τα θύματα και την παροχή ενός ασφαλούς περιβάλλοντος εντός του οποίου θα μπορούν να καταγγείλουν το έγκλημα. Δεύτερον, τη βελτίωση της προστασίας και της υποστήριξης των πιο ευάλωτων θυμάτων. Τρίτον, τη διευκόλυνση της πρόσβασης των θυμάτων σε αποζημίωση. Τέταρτον, την ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού των υπηρεσιών που ασχολούνται με τα δικαιώματα των θυμάτων. Και πέμπτον, την ενίσχυση της διεθνούς διάστασης των δικαιωμάτων των θυμάτων.

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά η ανάλυση των μηχανισμών *δίκαιης και αποτελεσματικής εφαρμογής* των νομικών διαδικασιών που προβλέπονται κατ' εφαρμογή του Ευρωπαϊκού πλαισίου στρατηγικής από την Εθνική Νομοθεσία των Κρατών Μελών. Η ανάλυση των διαδικασιών, καθώς και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων ανά χώρα προσφέρει ένα σημαντικό δεδομένο στην ανάλυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που ακολουθούνται. Η αποτελεσματική εφαρμογή του νομικού πλαισίου προς όφελος των θυμάτων σεξουαλικής βίας οποιασδήποτε ηλικίας, αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα ο οποίος συμβάλλει θετικά στην επίτευξη του όρου της «δίκαιης και αποτελεσματικής πρόσβασης στους μηχανισμούς προστασίας», ενώ η αποτελεσματικότητα του συστήματος συμβάλλει θετικά στην αντιμετώπιση της ανεπαρκούς καταγγελίας, αλλά και την αντιμετώπιση του κοινωνικού στιγματισμού.

Καταλυτικό ρόλο στα παραπάνω παίζουν οι παράγοντες εφαρμογής του νόμου και των συναφών οδηγιών, όπου τα αποτελέσματα εφαρμογής αποτελούν σημαντικό δεδομένο στην βελτιστοποίηση του συστήματος. Η απλοποίηση των διαδικασιών καθώς και διασφάλιση της διαφάνειας ως προς την καταγραφή, εξέταση αλλά και απονομή δικαιοσύνης αποτελούν σημεία πολλαπλασιαστικού χαρακτήρα σε ότι αφορά το τελικό αποτέλεσμα.

1.2. Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ

Τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων αντιμετωπίζουν πλήθος δυσκολιών τόσο κατά την αποκάλυψη όσο και κατά την καταγγελία του σεξουαλικού εγκλήματος, αλλά και κατά τις ποινικές διαδικασίες που ακολουθούν. Οι εν λόγω δυσκολίες καθιστούν τα σεξουαλικά εγκλήματα ως ιδιαίζόντως υπό-καταγεγραμμένα και υπό-καταγγελλόμενα (Paterson, 2011. Sprohn & Tellis, 2012. WHO, 2012). Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Tjaden & Thoennes (2006), μόνο το 19.1% των γυναικών που έχουν πέσει θύματα βιασμού, από την ηλικία των 18 ετών, έχουν καταγγείλει το περιστατικό. Παρόμοια έρευνα έδειξε ότι μόνο το 6% των σεξουαλικών επιθέσεων καταγγέλλονται στην αστυνομία (DuMont, Miller, & Myhr, 2003). Οι λόγοι που συμβαίνει αυτό είναι ποικίλοι και σχετίζονται κυρίως με τις διαδικασίες του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης (ΣΠΔ).

Πιο αναλυτικά, τα θύματα φοβούνται ότι θα «κατηγορηθούν» τα ίδια και θα αμφισβητηθεί η ειλικρίνεια και η αξιοπιστία τους (Dumont et al., 2003. Felson & Paré, 2007), γεγονός που φαίνεται να συμβαίνει ιδίως σε περιπτώσεις ενδοσυντροφικής σεξουαλικής βίας (Paterson, 2011). Για το λόγο αυτό, τα θύματα, τείνουν να καταγγέλλουν περισσότερο στην αστυνομία σεξουαλικά εγκλήματα στα οποία κατά κύριο λόγο ο δράστης ήταν άγνωστος, υπήρχαν εμφανή σημάδια κακοποίησης που αποδείκνυαν τη χρήση όπλου ή σωματικής βίας (Dumont et al., 2003. Felson & Paré, 2007). Ως εκ τούτου, είναι λιγότερο πιθανό να καταγγείλουν σεξουαλικά εγκλήματα στα οποία γνώριζαν το δράστη ή είχαν κάνει χρήση αλκοόλ ή άλλων ψυχοτρόπων ουσιών κατά το συμβάν (Dumont et al., 2003; Felson & Paré, 2007). Επιπρόσθετους αποτρεπτικούς παράγοντες για την καταγγελία του σεξουαλικού εγκλήματος στην αστυνομία αποτελούν: η πεποίθηση ότι η αστυνομία δεν θα ασχοληθεί με το έγκλημα, ο φόβος ότι δεν θα γίνουν πιστευτές, η αποτυχία του ΣΠΔ να τις προστατεύσει από τυχόν αντίποινα από πλευράς του δράστη και τα συναισθήματα ντροπής (Felson & Paré, 2007). Ακόμη και σε περιπτώσεις όμως όπου τα θύματα καταγγέλλουν το περιστατικό, δεν είναι λίγες οι φορές που στη συνέχεια αρνούνται να συνεργαστούν με την αστυνομία ή να εμπλακούν περαιτέρω στην ποινική διαδικασία, αποσύροντας τις κατηγορίες τους, μη παρουσιαζόμενες για συμπληρωματική κατάθεση ή ζητώντας να παύσει η ποινική δίωξη (Sprohn & Tellis, 2012). Παρά την έλλειψη αντίστοιχων ερευνών, το ποσοστό των θυμάτων που αποσύρονται από τη διαδικασία υπολογίζεται σε 36%, αυξανόμενο σε 42.7% για θύματα που καταγγέλλουν κακουργηματική σεξουαλική επίθεση (Sprohn, Rodriguez, & Koss, 2008).

Καθώς οι ανάγκες και τα συμφέροντα των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων δε λαμβάνονται υπόψη, σχεδόν τα μισά από τα θύματα – ιδίως βιασμού - βιώνουν δευτερογενή θυματοποίησης από το ΣΠΔ (Monroe et al., 2005). Έρευνα του Paterson (2011) έδειξε ότι θύματα των οποίων η υπόθεση δεν πήγε σε δίκη, διέθεταν χαρακτηριστικά τα οποία εκλαμβάνονται από τους αστυνομικούς ως έλλειψη αξιοπιστίας, ενώ τα εν λόγω θύματα ανέφεραν εμπλοκή των αστυνομικών στη δευτερογενή τους θυματοποίηση. Η ίδια έρευνα, έδειξε επίσης, συσχέτιση μεταξύ δευτερογενούς θυματοποίησης και τελικού νομικού αποτελέσματος.

Όπως διαφαίνεται από τα παραπάνω, αναδύεται ως επιτακτική η ανάγκη να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη τόσο οι ανάγκες όσο και τα συμφέροντα θυμάτων από το ΣΠΔ. Το ΣΠΔ πρέπει, σύμφωνα και με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2012/29/ΕΕ, να προσμετρά τα προσωπικά χαρακτηριστικά των θυμάτων, τις συνθήκες και τα χαρακτηριστικά του εγκλήματος επιδεικνύοντας ευελιξία και ευαισθησία ως προς αυτά, και εφαρμόζοντας –ει δυνατόν- εξατομικευμένες παρεμβάσεις.

1.2.1. ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA, 2014), 3,7 εκατομμύρια γυναικών στην ΕΕ έχουν βιώσει σεξουαλική βία σε διάστημα 12 μηνών, πριν τη διεξαγωγή της έρευνας. Επίσης, 1 στις 3 (33%) γυναίκες έχει βιώσει σωματική και σεξουαλική βία από την ηλικία των 15 ετών. Το 8% των γυναικών έχει βιώσει σωματική ή/και σεξουαλική βία σε διάστημα 12 μηνών, πριν τη διεξαγωγή της έρευνας. Από όλες τις γυναίκες που έχουν (τωρινό ή πρώην) σύντροφο, το 22% έχει βιώσει σωματική ή/ και σεξουαλική βία από το σύντροφό τους, από την ηλικία των 15 ετών.

Συνολικά, 11% των γυναικών έχουν βιώσει κάποια μορφή σεξουαλικής βίας, από την ηλικία των 15 ετών, είτε από σύντροφο, είτε από άλλο άτομο (FRA, 2014). 1 στις 20 γυναίκες (5%) έχει πέσει θύμα βιασμού από την ηλικία των 15 ετών. Από τις γυναίκες που αναφέρουν ότι έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής βίας από μη σύντροφο, περίπου 1 στις 10 αναφέρουν ότι στο συμβάν συμμετείχαν άνω του ενός δραστών.

Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, η σωματική και σεξουαλική βία, από συντρόφους ή μη, συναντάται πιο συχνά στην ηλικιακή ομάδα 18-29 ετών, η οποία χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα ευάλωτη στη σεξουαλική βία και κακοποίηση (FRA, 2014). Εξαιρέση αποτελεί η ενδοσυντροφική βία – συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής - από την ηλικία των 15 ετών, που είναι ελαφρώς υψηλότερη για τις ηλικίες 30-59 ετών. Η ενδοσυντροφική βία, τους τελευταίους 12 μήνες πριν τη διεξαγωγή της έρευνας, φαίνεται να μειώνεται με την ηλικία, καθώς τα χαμηλότερα ποσοστά αυτής απαντώνται στην ηλικιακή ομάδα άνω των 60 ετών.

Στην Ελλάδα, το 4% των γυναικών θυμάτων που απευθύνθηκαν το 2019 στο Δίκτυο Υποστηρικτικών Δομών Γυναικών της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΙΦ) των Δήμων, έχει πέσει θύμα σεξουαλικών εγκλημάτων, και πιο συγκεκριμένα βιασμού (2%) και σεξουαλικής παρενόχλησης (2%) (Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, 2019α). Το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων που απευθύνθηκαν στην Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS, για το 2019, ανήλθε σε 3%, και πιο συγκεκριμένα 1% για υποθέσεις βιασμού και 2% για σεξουαλική παρενόχληση (2%) (Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, 2019b).

Στην Ελλάδα, δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά μόνο για γυναίκες θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, αναφορικά με το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, την υπηκοότητα, την εθνικότητα και λοιπά χαρακτηριστικά. Τα μόνα διαθέσιμα στοιχεία είναι αυτά της ΓΓΟΠΙΦ που αφορούν σε γυναίκες θύματα βίας, συμπεριλαμβανομένης όμως και της σεξουαλικής. Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του Δικτύου Υποστηρικτικών Δομών Γυναικών ΓΓΟΠΙΦ των Δήμων, για το 2019, οι ηλικιακές ομάδες γυναικών θυμάτων βίας είναι – σε φθίνουσα σειρά - αυτή των 36-45 ετών (29%), των 26-35 και 46-55 ετών (20%), των κάτω των 25 ετών (8%), των άνω των 60 ετών (7%) και τέλος αυτή των 56-60 ετών (5%) (Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, 2019α). Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τηλεφωνικής Γραμμής Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS, για το 2019, οι ηλικιακές ομάδες γυναικών θυμάτων βίας είναι – σε φθίνουσα σειρά - αυτή των 40-54 ετών (26%), των 25-39 (25%), των 55-64 (7%), των κάτω των 24 ετών (5%) και τέλος αυτή των άνω των 65 ετών (4%) (Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, 2019b).

Αναφορικά με την υπηκοότητα των γυναικών θυμάτων βίας που απευθύνθηκαν στο Δίκτυο Υποστηρικτικών Δομών Γυναικών ΓΓΟΠΙΦ των Δήμων, για το 2019, η συντριπτική πλειοψηφία

αυτών (73%) ήταν ελληνικής υπηκοότητας. Ακολουθεί η υπηκοότητα εκτός ΕΕ (16%) και τέλος, η υπηκοότητα εντός ΕΕ (3%) (Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, 2019a). Αναφορικά με την υπηκοότητα των γυναικών θυμάτων βίας που απευθύνθηκαν στην Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS, για το 2019, συντριπτική πλειοψηφία αυτών (76%) ήταν ελληνικής υπηκοότητας. Ακολουθούν η αλβανική υπηκοότητα (2%), η βουλγαρική (1%) και η ρώσικη (1%) (Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, 2019b).

1.2.2. ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΕΝΑΝΤΙ ΑΝΑΓΚΩΝ

Η έρευνα και η βιβλιογραφία αναφορικά με την αποκάλυψη των σεξουαλικών εγκλημάτων – και δη βιασμών - σε επίσημους φορείς, όπως η αστυνομία και οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας, δείχνουν ότι αυτή λαμβάνει χώρα καθυστερημένα ή δε συντελείται ποτέ, ιδίως όταν έχει μεσολαβήσει αρκετό διάστημα ή σχετίζεται με παράγοντες που βάλλουν την αξιοπιστία του θύματος (Bicanic et al., 2015. Paterson, 2011. Spohn & Tellis, 2012). Η πλειοψηφία των θυμάτων (2 στα 3) προτιμά να αποκαλύψει το σεξουαλικό έγκλημα σε ανεπίσημα δίκτυα όπως η οικογένεια, οι φίλοι ή οι σύντροφοι (Fisher, Daigle, Cullen, & Turner, 2003).

Η καθυστέρηση της αποκάλυψης ή/ και καταγγελίας του σεξουαλικού εγκλήματος φαίνεται επίσης να σχετίζεται με παράγοντες όπως η ηλικία (οι νεαροί ενήλικες αποκαλύπτουν συχνότερα από τους εφήβους και τα παιδιά την κακοποίηση), η φύση του εγκλήματος (τα θύματα βιασμών προβαίνουν σε αποκάλυψη ή/ και καταγγελία λιγότερο συχνά απ' ό τι τα θύματα σεξουαλικών επιθέσεων), ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτού όπως λ.χ. η χρήση απειλών, καθώς και η σχέση θύματος και δράστη (πιο συχνή η αποκάλυψη ή/ και καταγγελία όταν ο δράστης είναι άγνωστος (Bicanic et al., 2015).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα και με την παρούσα έρευνα για το Ευρωπαϊκό έργο RETREAT, ανασταλτικό παράγοντα για την αποκάλυψη ή/ και την καταγγελία σεξουαλικών εγκλημάτων αποτελούν οι διαδικασίες του ΣΠΔ. Πιο συγκεκριμένα, τα αστυνομικά τμήματα θεωρούνται «κρύα και αφιλόξενα», ενώ δεν πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές (έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, έλλειψη χώρων κ.τ.λ.). Το ίδιο ισχύει και για τα δικαστήρια, τα οποία συνοδεύονται από την πεποίθηση «ότι εκεί πηγαίνουν μόνο οι κακοί». Οι διαδικασίες του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης δεν είναι οικείες στα θύματα, τα οποία με τη σειρά τους πιστεύουν ότι η εμπλοκή τους σε αυτές θα αποτελέσει την έναρξη μιας χρονοβόρας διαδικασίας η οποία ενδέχεται να τα βλάψει σε ψυχικό επίπεδο. Τα θύματα φοβούνται την έκθεση και το στιγματισμό, καθώς δε νιώθουν ότι η ιδιωτικότητα, η αξιοπρέπεια και η ασφάλειά τους προασπίζονται επαρκώς από το ΣΠΔ. Επίσης, ενέχεται ο φόβος να μη γίνουν πιστευτά και να μην εισακουστούν, επιφέροντας επιπλέον τραύμα και στιγματισμό. Παράλληλα, πιστεύεται ότι τα θύματα δεν έχουν τη δυνατότητα να λάβουν ενεργά μέρος στις διαδικασίες του ΣΠΔ. Η ενημέρωση που λαμβάνουν αναφορικά με τις διαδικασίες του ΣΠΔ και την εξέλιξη αυτών είναι ανεπαρκής, ενώ η παροχή υποστήριξης δεν είναι θεσμοθετημένη αλλά επαφίεται στις προσωπικές κινήσεις και υποστηρικτικά δίκτυα του θύματος.

Συνοψίζοντας, οι διαδικασίες του ΣΠΔ όχι μόνο δε συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στην ψυχική υγεία των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων, αλλά ενίοτε δρουν και ενισχυτικά - συσσωρευτικά, οδηγώντας σε δευτερογενή θυματοποίηση των θυμάτων από το ΣΠΔ, καθώς δε λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και συμφέροντά τους. Πέραν όμως του ΣΠΔ, και η ευρύτερη κοινωνία ενίοτε εκθέτει και στιγματίζει τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που ταυτοποιητικά στοιχεία αυτών

δημοσιεύονται στα ΜΜΕ, επιφέροντας περαιτέρω στιγματισμό και θυματοποίηση. Αξίζει πάντως να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με όλους τους συμμετέχοντες στην έρευνα, τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί αλματώδης πρόοδος στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες αναφορικά με την προώθηση των δικαιωμάτων αλλά και την ευημερία των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων στην Ελλάδα.

1.3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για το Ευρωπαϊκό έργο RETREAT η έρευνα διεξήχθη σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο συγκεντρώθηκαν βιβλιογραφικά και στατιστικά δεδομένα αναφορικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα στην Ελλάδα. Για το λόγο αυτό αντλήθηκαν δεδομένα από πηγές όπως η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων αλλά και από Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς, όπως το FRA, το Eurostat και το EIGE, οι οποίοι συλλέγουν στατιστικά από την αστυνομία. Επιπρόσθετα, έγινε απόπειρα να σκιαγραφηθεί η κατάσταση των σεξουαλικών εγκλημάτων βάσει των αποφάσεων του Αρείου Πάγου, αντλώντας στοιχεία από τη νομική βάση δεδομένων «Νόμος».

Στο δεύτερο επίπεδο, διεξήχθησαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με θύματα σεξουαλικής βίας και επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων. Πιο συγκεκριμένα, λήφθηκαν συνολικά 12 συνεντεύξεις: 3 με θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, 2 με δικηγόρους, 2 με αστυνομικούς, 1 με εγκληματολόγο που διεξάγει δικανικές συνεντεύξεις σε ανήλικα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, 1 με παιδοψυχολόγο που ασχολείται με ανήλικα, έφηβα και νεαρά ενήλικα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και 3 με επαγγελματίες ψυχικής υγείας που εργάζονται σε υπηρεσίες υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας. Εξαιτίας των επιβαλλόμενων περιοριστικών μέτρων λόγω της πανδημίας COVID-19, οι περισσότερες συνεντεύξεις έλαβαν χώρα είτε μέσω skype είτε μέσω τηλεφώνου. Οι συνεντεύξεις διήρκησαν κατά μέσο όρο περίπου 1 ώρα. Στους συμμετέχοντες στην έρευνα δόθηκε εκ των προτέρων το Έντυπο Ενήμερης Συγκατάθεσης. Όλα τα δεδομένα στην έρευνα έχουν ανωνυμοποιηθεί και αναλύθηκαν βάσει της θεματικής ανάλυσης.

2. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

2.1. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο δέκατο ένατο Κεφάλαιο του Ειδικού Μέρους του Ποινικού Κώδικα (Π.Κ.) έχουν ενταχθεί τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας-και ζωής στα άρθρα 336 – 353 ΠΚ, ενώ για την παρούσα μελέτη πρέπει επίσης να συμπεριλάβουμε το άρθρο 323^A του Π.Κ για την εμπορία ανθρώπων. Οι αλλαγές που έχουν υιοθετηθεί πρόσφατα στον Ποινικό Κώδικα, με το Νόμο 4637/2019, είναι σημαντικές και η νομολογία δεν έχει ακόμα αρχίσει να υιοθετεί τους νέους νομικούς όρους.

Αρχικά καταργήθηκαν μια σειρά πράξεων οι οποίες δεν προσέβαλαν κανένα έννομο αγαθό και είχαν αναχθεί σε εγκλήματα, προκειμένου ο νομοθέτης να εκφράσει με την επιβολή της ποινής την ιδεολογική του τοποθέτηση απέναντι σε συγκεκριμένες επιλογές ζωής. Καταργήθηκαν επίσης διατάξεις, οι οποίες ανταποκρινόταν στις ανάγκες παλαιότερων εποχών και δεν είχαν λόγο ύπαρξης στις σύγχρονες κοινωνίες, όπως: (α) Το έγκλημα της απατηλής επίτευξης συνουσίας (πρώην άρθρο 341 ΠΚ), β) Το έγκλημα της παρά φύση ασέλγειας μεταξύ αρρένων (π. άρθρο 347 ΠΚ), (γ) Το έγκλημα της διευκόλυνσης της ακολασίας άλλων (π. άρθρο 348 παρ. 1 ΠΚ), (δ) Το έγκλημα της εκμετάλλευσης πόρνης (π. άρθρο 350 ΠΚ), (ε) Το έγκλημα της πρόκλησης σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις (π. ά. 353 παρ. 1 ΠΚ) (Ελληνική Κυβέρνηση, 2019).

Στον αναθεωρημένο πλέον Π.Κ. ρυθμίζονται σοβαρές προσβολές της προσωπικής ελευθερίας στην περιοχή της γενετήσιας ζωής, προσβολές της ανηλικότητας και πράξεις οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Τέλος, ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στη διαφύλαξη της ανηλικότητας και της υγιούς σεξουαλικής ανάπτυξης του παιδιού/ θύματος, για αυτό και η ηλικία του θύματος παίζει καίριο ρόλο στην ποινική αντιμετώπιση του δράστη. Για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης αναφέρονται όλα τα άρθρα και περιγράφονται συνοπτικά τα βασικότερα από αυτά ενώ οι ορισμοί τους δίνονται στο **παράρτημα 1**.

2.1.1. ΒΙΑΣΜΟΣ (άρθρο 336 Π.Κ.)

Η διάταξη του άρθρου αυτού έχει ως στόχο να προστατεύσει τη γενετήσια ελευθερία της κάθε γυναίκας ή άνδρα, δηλαδή την ελευθερία του να αποφασίζουν οι ίδιοι χωρίς εξαναγκασμούς και μέσα στα όρια του νόμου, για το «αν, πότε, και με ποιον» θα μπορούν να έχουν γενετήσια σχέση οποιασδήποτε μορφής. Το έγκλημα του βιασμού πέραν του ότι στρέφεται άμεσα και τραυματικά κατά της γενετήσιας ελευθερίας, θίγει και άλλα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα όπως είναι: το δικαίωμα στη ζωή (όταν πρόκειται για θανατηφόρο βιασμό), στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, στην προσωπικότητα γενικά, ή στην υγεία και στην παιδική ηλικία (αν ασκείται σε βάρους ανηλίκων). Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος του βιασμού θα πρέπει να υπάρχει εξαναγκασμός σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης ως αποτέλεσμα άσκησης σωματικής βίας στο θύμα ή απειλής σοβαρού και άμεσου κινδύνου². Ο δράστης μπορεί να είναι άντρας ή γυναίκα, όπως και το θύμα. Επίσης το

² Με τον όρο «**σωματική βία**» ο νομοθέτης εννοεί τη χρήση δύναμης που επενεργεί σωματικά με σκοπό την υπερνίκηση αντίστασης που είτε έχει εκδηλωθεί είτε αναμένεται να εκδηλωθεί. Αποφασιστικό στοιχείο είναι η σωματική επενέργεια και όχι η υλική φύση της δύναμης, η οποία κατά κανόνα θα υπάρχει δεν είναι όμως απαραίτητη για τη συγκρότηση της έννοιας της σωματικής βίας. Σωματική βία όμως μπορεί να ασκηθεί όχι μόνο μέσω ενέργειας αλλά και με παράλειψη. Τέλος, ο δεύτερος τρόπος πραγματώσεως του εγκλήματος του βιασμού είναι η απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου, όχι κατ' ανάγκην απώτερου. Απειλή είναι η επαγγελία κακού, δηλ. υλικής

θύμα μπορεί να έχει διαφορετικό ή και το ίδιο φύλο με το δράστη. Βιασμός μπορεί να τελεστεί και στα πλαίσια της έγγαμης συμβίωσης. Προ της τροποποίησης της διάταξης με το Ν. 4637/2019, βιασμός τελούταν και σε βάρους έγγαμου προσώπου, όχι όμως από τον ίδιο του το σύζυγο, ειδικά με τη μορφή της συνουσίας, διότι το άρθρο 336 Π.Κ. κάλυπτε μόνο τον εξαναγκασμό σε «εξώγαμη» συνουσία³.

2.1.2. ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ (άρθρο 337 Π.Κ.)

Προστατευόμενο έννομο αγαθό εδώ δεν είναι τα ήθη, αλλά η προσωπική αξιοπρέπεια και ελευθερία που μπορεί να αποδοθεί με τον όρο «γενετήσια ελευθερία». Η διαφορά αυτής της διάταξης από τις υπόλοιπες, είναι ότι ο τρόπος προσβολής είναι διαφορετικός. Συγκεκριμένα, η προσβολή εδώ επέρχεται με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις, ήσσονος βαρύτητας, και όχι με ασελγείς πράξεις ισοδύναμες της συνουσίας⁴. Αξιοσημείωτο, επίσης, είναι ότι μετά την πρόσφατη τροποποίηση, προστέθηκαν οι παράγραφοι 3 και 4, ώστε θεσπίστηκε βαρύτερη ποινή εάν η τέλεση του αδικήματος λαμβάνει χώρα μέσω διαδικτύου ή άλλων τεχνολογικών μέσων, καθώς επίσης σε εργασιακό χώρο.

2.1.3. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΑΝΙΚΑΝΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΕ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ (άρθρο 338 Π.Κ.)

Με την τροποποίησή του Π.Κ. η αξιόποινη κατάχρηση σε ασέλγεια τιμωρείται πλέον τόσο κατά των ανηλίκων, όσο και κατά ενηλίκων προσώπων. Η εν λόγω διάταξη προστατεύει τη γενετήσια ελευθερία και από γενετήσιες πράξεις που διαπράττονται με την κατάχρηση είτε της διανοητικής ή σωματικής ανικανότητας του θύματος, το οποίο είναι αδύνατον να διαμορφώσει αληθινή, ενσυνείδητη βούληση στο πεδίο της γενετήσιας ζωής ή είναι ανίκανο να αντισταθεί στις γενετήσιες ορέξεις του δράστη. Η ανικανότητα αντίστασης μπορεί να οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία: π.χ. πνευματική ασθενικότητα, μέθη, λιποθυμία, πλήρης εξάντληση λόγω κόπωσης.

ή ηθικής βλάβης που θα επέλθει στον εξαναγκαζόμενο σε περίπτωση που δεν ενδώσει στις απαιτήσεις του δράστη. Για την ύπαρξη της απειλής δεν είναι απαραίτητη η πρόθεση πραγματοποίησης της από τον απειλούμενο. Αρκεί ότι ο απειλών είχε πρόθεση απειλής και ότι ο απειληθείς πίστεψε ότι ο αυτός είχε και την πρόθεση και τη δυνατότητα απειλής.

³ Βλέπε ενδεικτική νομολογία: 5/2020 ΜΟΔ ΒΟΛ (768557), 1310/2019 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (765968), 1495/2017 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (758023) και 1337/2017 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (716923) και 18/2020 ΜΟΔ ΑΘ (772195). Στην τελευταία απόφαση επετράπη η μεταβολή της κατηγορίας, από το αδίκημα του βιασμού στο αδίκημα της παράβασης του άρθρου 338 του νέου ΠΚ, ήτοι στην πράξη της κατάχρησης ανικάνου προς αντίσταση σε γενετήσια πράξη.

⁴ Βλέπε ενδεικτικά απόφ. 604/2019 ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ (ΠΟΙΝ) (761573) , 922/2013 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (617118) και 95/2013 ΕΦ ΚΕΡΚΥΡ (ΠΟΙΝ) (611965) «Έννοια "ασελγών πράξεων" στο έγκλημα της αποπλάνησης παιδιών και "ασελγών χειρονομιών" ή "προτάσεων που αφορούν ασελγείς πράξεις" του εγκλήματος της προσβολής γενετήσιας αξιοπρέπειας". Στην πρώτη περίπτωση εντάσσονται ερωτικές εκδηλώσεις με έντονο γενετήσιο και ηδονιστικό χαρακτήρα, που κατατείνουν στην διέγερση ή ικανοποίηση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη, ενώ στη δεύτερη, οι ελαφρότερες ερωτικές πράξεις που δεν φθάνουν στο σημείο της ασελγούς πράξεως, αλλά πάντως τελούνται σε σωματική επαφή, όπως λ.χ. ψαύσεις, ή θωπιές στο στήθος, στους μηρούς, ο στιγμιαίος εναγκαλισμός και ασπασμός κ.λπ., του παθόντος. Οι "προτάσεις" μπορούν να γίνουν ρητά ή με χειρονομίες που πρέπει να αφορούν στην τέλεση ασελγών πράξεων και δεν προϋποθέτουν σωματική επαφή.

2.1.4. ΓΕΝΕΤΗΣΙΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ Ή ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥΣ (άρθρο 339 Π.Κ.)

Για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της *αποπλάνησης παιδιών*, όπως ονομαζόταν το εν λόγω ποινικό αδίκημα, που σκοπό έχει την προστασία της αγνότητας της νεαρής ηλικίας, απαιτείται οποιαδήποτε γενετήσια πράξη με πρόσωπο νεότερο των 15 ετών, η οποία αντικειμενικά προσβάλλει το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών και υποκειμενικά κατευθύνεται στην ικανοποίηση ή τη διέγερση της γενετήσιας ορμής και επιθυμίας του δράστη. Αξιοσημείωτο είναι ότι καταργήθηκε η παρ. 3 του άρθρου, σύμφωνα με την οποία δεν ασκείται ποινική δίωξη ή δεν συνεχίζεται αν τελεστεί γάμος μεταξύ δράστη και θύματος. Κι εδώ η νομολογία είναι πλούσια και τα δικαστήρια καλούνται συχνά να αποδείξουν τη διαφοροποίηση από το ήσσονος βαρύτητας έγκλημα του 337 Π.Κ.⁵

2.1.5. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (άρθρο 342 Π.Κ.)

Με την εν λόγω διάταξη πρωταρχικός σκοπός του νομοθέτη είναι η προστασία της γενετήσιας ελευθερίας ανήλικων προσώπων, τα οποία εξαιτίας των ιδιαίτερων σχέσεών τους προς τον δράστη βρίσκονται περισσότερο εκτεθειμένα στις ενεργούμενες από αυτόν γενετήσιες προσβολές λόγω ακριβώς της *σχέσης εμπιστοσύνης* που αναπτύσσεται. Σε αντίθεση με την προηγούμενη νομοθετική διάταξη, ο ορισμός του δράστη τώρα δεν είναι σαφής και δεν υπάρχει περιπτώσιολογία προσώπων εμπιστοσύνης. Να σημειωθεί ακόμη ότι ο δράστης τιμωρείται ακόμα κι αν ο ανήλικος συναίνεσε ελεύθερα ή είχε την πρωτοβουλία τέλεσης της ασελγούς πράξης ή ακόμα και αν είχε αναπτυχθεί σοβαρός συναισθηματικός δεσμός ανάμεσά τους, έστω κι αν προϋπήρχε της σχέσης εξάρτησης.

2.1.6. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΣΕ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ (άρθρο 343 Π.Κ.)

Το έγκλημα αυτό βασίζεται στο είδος της *εξουσιαστικής σχέσης* μεταξύ δράστη και θύματος. Κύριο μέλημα του ποινικού νομοθέτη είναι να διαφυλάξει καθαρές από γενετήσιες επιδιώξεις ορισμένες εργασιακές σχέσεις, σχέσεις υπηρεσιακής ή άλλου είδους εξάρτησης. Αποσκοπεί να προστατεύσει τόσο τη γενετήσια ελευθερία των εξαρτημένων προσώπων όσο και την ανόθευτη λειτουργία των σχέσεων αυτών από ερωτικές παρεμβάσεις που τραυματίζουν ουσιαδώς την κοινωνική τους σημασία.

⁵ Βλέπε ενδεικτικά: 560/2010 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (525336) και 762/2013 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (615405), «Διαφοροποίηση του ως άνω εγκλήματος από την προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας. Εν προκειμένω ο κατηγορούμενος τέλεσε το έγκλημα της αποπλάνησης παιδιών, και όχι της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας, αφού ενήργησε ασελγείς πράξεις που προσέβαλαν σοβαρώς την αγνότητα των παιδιών και οι οποίες έτειναν στην ικανοποίηση της γενετήσιας ορμής του δράστη και δεν αποτελούσαν ασελγείς χειρονομίες μόνο, ήσσονος σημασίας» Ομοίως και 931/2012 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (580861) και 1244/2011 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (563904) και 560/2010 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (525336) Βλέπε και 11/2014 ΕΦ ΔΩΔ (ΠΟΙΝ) (660870) «Ασελγής πράξη νοείται όχι μόνον η συνουσία αλλά και κάθε άλλη ενέργεια που ανάγεται στη γενετήσια σφαίρα και αντικειμενικά μεν προσβάλλει το κοινό αίσθημα της αιδούς και των ηθών, υποκειμενικά κατευθύνεται στην ικανοποίηση ή διέγερση της γενετήσιας επιθυμίας του δράστη. Ορθή ερμηνεία και εφαρμογή από το Συμβούλιο της ασέλγειας του αρ. 339 ΠΚ και όχι του αρ. 337 ΠΚ, διότι η καταφύλιση στο στόμα της ανήλικης κόρης από τον πατέρα της σε κατάσταση σύσης συνιστούν ασελγείς πράξεις υπό την έννοια του αρ. 339 ΠΚ»

2.1.7. ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΓΓΕΝΩΝ (άρθρο 345 Π.Κ.)

Σκοπός του νομοθέτη είναι η προστασία της ηθικής οικογενειακής τάξης και της αρμονικής κοινωνικής συμβίωσης κυρίως μεταξύ των συνδεδεμένων με στενό βιολογικό δεσμό. Αυτός ο στενός οικογενειακός κύκλος - που χρήζει προστασίας - περιλαμβάνει τους συγγενείς εξ αίματος ή από υιοθεσία, όχι τους συγγενείς εξ αγχιστείας, ανιούσας και κατιούσας γραμμής και αδέρφια αμφιθαλή και ετεροθαλή και δε μπορεί σε καμία περίπτωση να διευρυνθεί.

2.1.8. ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΠΡΟΣΒΟΛΩΝ ΤΗΣ ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑΣ (άρθρο 348 Π.Κ.)

Εδώ ποινικοποιείται η ανάμειξη τρίτων σε εγκλήματα σεξουαλικής βίας κατά ανηλίκων. Παρατηρούμε ότι το αξιόποιο της διευκόλυνσης διευρύνεται, αφού η απαρίθμηση των τρόπων διευκόλυνσης είναι ενδεικτική.

2.1.9. ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (άρθρο 348^A Π.Κ.)

Πρόκειται για έγκλημα που σχετίζεται με την οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής και η προστατευτική του δράση αφορά στο έννομο αγαθό της «παιδικότητας», του να ζει δηλαδή ένα ανήλικο άτομο, ανάλογα με την ηλικία του. Στις §1 και 2 τιμωρείται η παραγωγή, η κατοχή, η αγορά, η διακίνηση και γενικότερα κάθε πράξη με την οποία συντελείται η κυκλοφορία του πορνογραφικού υλικού. Κατοχή σημαίνει ότι ο δράστης έχει τη φυσική εξουσία σ' αυτό και μπορεί για το λόγο αυτό να εξακριβώνει, όταν το επιθυμεί, την ύπαρξη του και να το διαθέτει περαιτέρω, ακόμη κι αν το υλικό προορίζεται για προσωπική του χρήση. Στην § 3 αποσαφηνίζεται ο όρος «πορνογραφικό υλικό» ενώ στην §4 προβλέπονται διακεκριμένες περιπτώσεις και αφορά σε εκείνες που το πορνογραφικό υλικό είναι αποτέλεσμα κατ' επάγγελμα τέλεσης, εκμετάλλευσης της πνευματικής και σωματικής αδυναμίας, κατάχρησης σχέσης εμπιστοσύνης, άσκηση βίας, κ.λπ.⁶

2.1.10. ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ (άρθρο 323^A Π.Κ.)

Στο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων (στο οποίο έχει συγχωνευτεί και το έγκλημα της σωματεμπορίας) ορίζεται ως σκοπός του εγκλήματος το περιεχόμενο της «εκμετάλλευσης» του θύματος, που περιγράφεται στην παρ. 5 με μεγαλύτερη σαφήνεια. Σκοπός του εγκλήματος είναι ο πορισμός παράνομου περιουσιακού οφέλους με τους τέσσερις τρόπους που περιγράφει ο νόμος, δηλαδή από την εκμετάλλευση του σώματος ενός άλλου ανθρώπου. Αλλαγές έχουν υιοθετηθεί και κατά την περιγραφή της αξιόποινης συμπεριφοράς. Περιγράφονται επίσης με περισσότερη σαφήνεια τα μέσα τέλεσης του εγκλήματος που δεν

⁶ Βλέπε ενδεικτικά 602/2019 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (765296) και 1519/2017 ΑΠ (ΠΟΙΝ) (749134) «...αρκεί η απλή κατοχή, αγορά, μεταφορά πορνογραφικού υλικού ανηλίκου, χωρίς να απαιτείται πλέον σκοπός κερδοσκοπίας».

περικλείουν απαραίτητα βίαιο εξαναγκασμό, όταν γίνονται με απατηλά μέσα ή με εκμετάλλευση της ευάλωτης θέσης του θύματος.

Τέλος παρατίθενται επιγραμματικά τα κάτωθι εγκλήματα που περιλαμβάνονται στο 19^ο Κεφάλαιο του Π.Κ.: **11.Προσέλκυση Παιδιών για Γενετήσιους Λόγους** (άρθρο 348 Β' Π.Κ.), **12. Πορνογραφικές Παραστάσεις Ανηλίκων** (άρθρο 348 Γ' Π.Κ.) **13. Μαστροπεία** (άρθρο 349 Π.Κ) , **14. Γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής** (άρθρο 351Α Π.Κ) και **15. Προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας** (άρθρο 353 Π.Κ.)

2.1.11. Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Σύμφωνα με τη θεμελιώδη αρχή του ποινικού δικαίου, τα εγκλήματα διώκονται είτε αυτεπάγγελα (από τον Εισαγγελέα, δηλαδή το ίδιο το κράτος) ή κατ' έγκληση (του παθόντος). Ο Νόμος ορίζει ρητά τις περιπτώσεις των κατ' έγκληση διωκόμενων εγκλημάτων (άρθρο 344 Π.Κ). Σε σοβαρότερα εγκλήματα, όπως π.χ. στο βιασμό ή στην κατάχρηση σε γενετήσια πράξη από σωφρονιστικό, αστυνομικό, εκπαιδευτικό υπάλληλο, κ.λπ., η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, αλλά αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη ή, αν αυτή έχει ασκηθεί, να εισαγάγει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη.

Γενικότερα, σύμφωνα με την ισχύουσα στο ελληνικό δίκαιο ποινική δικονομία, η καταγγελία του θύματος γίνεται στην Αστυνομία ή στην Εισαγγελία του τόπου όπου βρίσκεται το θύμα. Και στις δύο περιπτώσεις, η Αστυνομία ξεκινά την προκαταρκτική εξέταση με στόχο τη συλλογή επαρκών αποδεικτικών στοιχείων για στοιχειοθέτηση του ποινικού αδικήματος, ώστε στη συνέχεια, βάσει αυτών ο Εισαγγελέας να ασκήσει ποινική δίωξη κατά του δράστη. Εάν η καταγγελία στηρίζεται στο νόμο και είναι προφανώς βάσιμη, ασκείται ποινική δίωξη κατά του δράστη και διατάσσεται στα μεν πλημμελήματα προανάκριση, και στα δε κακουργήματα κυρία ανάκριση και μετά το πέρας αυτών, παραπέμπεται σε κύρια δίκη. Εφόσον το αδίκημα είναι κακούργημα, μπορεί να διαταχθεί προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου (ή να του επιβληθούν περιοριστικοί όροι) μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης, ώστε να αποφευχθεί η τέλεση νέων αδικημάτων. Η Ελληνική Αστυνομία έχει τα τελευταία χρόνια δημιουργήσει εξειδικευμένες υπηρεσίες/ ομάδες για την αντιμετώπιση τόσο της ενδοοικογενειακής βίας όσο και της εμπορίας ανθρώπων (Ελληνική Αστυνομία, 2020).

Στα αδικήματα ειδικότερα εναντίον των ανηλίκων, αρμόδιοι να υποβάλλουν έγκληση είναι οι γονείς ή ο κηδεμόνας τους, οι οποίοι και τα εκπροσωπούν στο Δικαστήριο. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι δίκες σεξουαλικών εγκλημάτων σε βάρος ανηλίκων διεξάγονται κεκλεισμένων των θυρών, προκειμένου να προστατευθεί η ιδιωτική τους ζωή και δεν απαιτείται η αυτοπρόσωπη εμφάνιση τους στο δικαστήριο. Αντ' αυτού, καταθέτουν, εάν βεβαίως διαθέτουν την απαιτούμενη πνευματική ωριμότητα, ενώπιον του ανακριτή παρουσία πάντα παιδοψυχολόγου. Σημαντικές για την προστασία της προσωπικότητας του ανηλίκου είναι επίσης οι διατάξεις των άρθρων 352B⁷ (περί μη δημοσιοποίησης της

⁷ «Όποιος, από την καταγγελία πράξης που υπάγεται στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής έως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης, δημοσιοποιεί με οποιονδήποτε τρόπο περιστατικά που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας του ανήλικου θύματος, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη».

ταυτότητας του ανηλικού θύματος) και του 352Α (περί ειδικής εξέτασης και θεραπείας του θύματος καθώς και απομάκρυνσής του από τον υπαίτιο της πράξης)⁸.

Αρωγοί του έργου της Δικαιοσύνης ή των διωκτικών αρχών είναι οι δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες που επικουρούν, είτε στο έργο της στοιχειοθέτησης των καταγγελιών ή κυρίως στο έργο της προστασίας των θυμάτων: οι κοινωνικές υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, (υπηρεσίες Πρόνοιας), οι κοινωνικές υπηρεσίες των Δικαστηρίων, τα Νοσηλευτικά Ιδρύματα (ιδίως τα τμήματα ιατροδικαστικής, ψυχιατρικής και κοινωνικής υπηρεσίας) και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ή άλλοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

2.1.12. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΘΥΜΑΤΩΝ

Σε ό, τι αφορά στις υπηρεσίες θυμάτων, κεντρικός είναι ο συντονιστικός ρόλος της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΙΦ), που λειτουργεί κάτω από την αιγίδα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών υποθέσεων, καθότι είναι ο πρώτος δημόσιος φορέας που δημιούργησε και λειτουργεί, μεταξύ άλλων, Συμβουλευτικά Κέντρα για τη Βία κατά των Γυναικών. Τα Συμβουλευτικά Κέντρα της ΓΓΟΠΙΦ (Κέντρα Ερευνών για θέματα Ισότητας-ΚΕΘΙ) στελεχώνονται από ειδικό επιστημονικό προσωπικό συμβούλων εξειδικευμένων στην προσέγγιση των γυναικών με την οπτική του φύλου (ψυχολόγους, κοινωνικές/-ούς λειτουργούς και νομικούς) και παρέχουν δωρεάν υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικής στις γυναίκες που απευθύνονται σε αυτά, στο πλαίσιο ολοκληρωμένων δράσεων ψυχοκοινωνικής στήριξης. Λειτουργούν ήδη Συμβουλευτικά Κέντρα της ΓΓΟΠΙΦ σε 14 πόλεις στη χώρα. Επίσης, στο Δίκτυο της ΓΓΟΠΙΦ ανήκει η εθνική τηλεφωνική γραμμή βοήθειας 15900, η οποία λειτουργεί 24 ώρες/7 μέρες, αλλά και είκοσι Ξενώνες για τη φιλοξενία γυναικών-θυμάτων βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων, καθώς και των παιδιών τους⁹.

Επιπλέον, φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών δραστηριοποιούνται στο πεδίο της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με το βιασμό αλλά και της υποστήριξης θυμάτων σεξουαλικής βίας. Ενδεικτικά οι πιο γνωστοί στο πεδίο είναι:

ΚΛΙΜΑΚΑ:¹⁰ Με την υποστήριξη της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών, ο φορέας υλοποιεί από το 2004 πρόγραμμα στήριξης αλλοδαπών γυναικών θυμάτων βίας, διακίνησης και σωματεμπορίας μέσω της δραστηριότητας ενός καταφύγιο. Στο καταφύγιο «Χλόη» μπορούσαν να βρουν στέγη γυναίκες θύματα trafficking (εμπορίας ανθρώπων), συστηματικής κακοποίησης, ενδοοικογενειακής βίας, βασανιστηρίων και θύματα πολεμικών συγκρούσεων, μαζί με τα παιδιά τους.

ΑΡΣΙΣ¹¹: Η ΑΡΣΙΣ δραστηριοποιείται από το 1992 στην υποστήριξη παιδιών και νέων και στην προάσπιση των δικαιωμάτων τους. Η ΑΡΣΙΣ δουλεύει κυρίως με νέους και νέες ηλικίας 15 έως 21 χρονών, και κατά περίπτωση με μικρότερα παιδιά ή μεγαλύτερα πρόσωπα που βιώνουν

⁸ Το ανήλικο θύμα εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής υποβάλλεται σε ειδική εξέταση της ψυχικής και σωματικής κατάστασής του, προκειμένου να κριθεί αν έχει ανάγκη θεραπείας. Η θεραπεία του ανηλικού θύματος διατάσσεται κατά την προδικασία από τον αρμόδιο εισαγγελέα ή, αν διενεργείται τακτική ανάκριση, από τον αρμόδιο ανακριτή και κατά την κύρια διαδικασία από το δικαστήριο. Επίσης, αν κριθεί αναγκαίο για την προστασία του ανηλικού θύματος, ο εισαγγελέας, ο ανακριτής ή το δικαστήριο διατάσσει την απομάκρυνση του υπαίτιου από το περιβάλλον του θύματος ή την απομάκρυνση του θύματος και την προσωρινή διαμονή του σε προστατευμένο περιβάλλον, καθώς και την απαγόρευση της μεταξύ υπαίτιου και θύματος επικοινωνίας.

⁹ <https://www.kethi.gr/symboylevtika-kentra>

¹⁰ <https://www.klimaka.org.gr/>

¹¹ <http://arsis.gr/>

συνθήκες ζωής επιβαρυντικές για την ομαλή προσωπική τους ανάπτυξη και την πρόσβαση τους στα κοινωνικά αγαθά. Συνθήκες, όπως η ανεπαρκής υποστήριξη από την οικογένεια, η παραμέληση, η κακοποίηση, η εκμετάλλευση, η απόρριψη από το εκπαιδευτικό σύστημα, η μετανάστευση, η προσφυγιά, η έλλειψη στέγης, η ανεργία, η σύγκρουση με το νόμο, η διαβίωση σε ιδρύματα ή σωφρονιστικά καταστήματα, κ.α. Υποστηρίζει επίσης Ξενώνα Προσωρινής Φιλοξενίας Παιδιών και Εφήβων σε κίνδυνο καθώς και Δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων.

ΔΙΟΤΙΜΑ¹²: Το Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα παρέχει, μεταξύ άλλων υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, δράσεις ενδυνάμωσης, προγράμματα αναβάθμισης δεξιοτήτων και προώθησης στην (αυτο)-απασχόληση καθώς και νομικής βοήθειας, για όλες τις γυναίκες και ειδικότερα για ομάδες γυναικών που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό, όπως άνεργες, μονογονείς, θύματα έμφυλης βίας, μετανάστριες/προσφύγισες, κ.ά.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ & ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ¹³: Ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου, ιδρύθηκε το 2000 ως Σωματείο Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα (Αρ. Μητρώου 13117 ΣΥΠ), με στόχο την οργανωμένη υλοποίηση προσπαθειών για την προστασία των δικαιωμάτων της Γυναίκας, και αποτελεί Πιστοποιημένο Φορέα Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας (ISO 9001:2008). Ο Σύνδεσμος μέσα από το έργο του, στοχεύει στην προστασία και υποστήριξη γυναικών και παιδιών που είναι θύματα ή βρίσκονται σε κίνδυνο κακοποίησης, βίας, ανισότητας ή διάκρισης. Ο εν λόγω φορέας μέχρι σήμερα έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες για την προστασία των γυναικών θυμάτων κακοποίησης. Οργανική δραστηριότητά του είναι η παροχή υπηρεσιών στήριξης και η λειτουργία δομών προστασίας των γυναικών και παιδιών θυμάτων κακοποίησης και εγκατάλειψης και η οργάνωση παρεμβάσεων για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για τα δικαιώματα της γυναίκας και του παιδιού. Ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Ν. Ηρακλείου βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία με τους τοπικούς φορείς αλλά και την Κυβέρνηση, είναι εταίρος διαλόγου της Γενικής Γραμματείας Ισότητας σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων της Γυναίκας και μέλος του Περιφερειακού Συμβουλίου Ισότητας της Περιφέρειας Κρήτης (ΠΕΠΙΣ Κρήτης) και της Δημοτικής Επιτροπής Ισότητας στο Δήμο Ηρακλείου (ΔΕΠΙΣ). Ακόμη, έχει συνάψει μνημόνια συνεργασίας με την 7η Υγειονομική Περιφέρεια Κρήτης, καθώς και με το Δικηγορικό Σύλλογο Ηρακλείου για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιστατικών κακοποίησης καθώς και με μεγάλο αριθμό ΟΤΑ σε όλη την περιφέρεια Κρήτης. Στο πλαίσιο της στενής συνεργασίας με τοπικούς φορείς (Δήμους) διενεργεί εκπαιδευτικά – επιμορφωτικά σεμινάρια σε στελέχη Κοινωνικών Υπηρεσιών (ΚΥ) των φορέων του Δημοσίου (Δήμοι, Κέντρα Υγείας, στελέχη ΥΠΕ, κλπ.) σχετικά με τη διαχείριση περιστατικών βίας και τη διαχείριση τραύματος των ωφελούμενων. Τέλος, ο Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και νομού Ηρακλείου είναι μέλος των βασικότερων Ευρωπαϊκών Δικτύων για την προστασία των δικαιωμάτων της γυναίκας και του παιδιού, συγκεκριμένα των δικτύων EUROCHILD, Women Against Violence Europe (WAVE Network), και Work With Perpetrators European Network (WWP EN).

2.2. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

¹² <https://diotima.org.gr/>

¹³ <https://kakopoiisi.gr/>

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης υπογράφηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση το 2011 και επικυρώθηκε το 2018 από το Ελληνικό Κοινοβούλιο, ενσωματώνοντας ένα σημαντικό αριθμό άρθρων στην Ελληνική Νομοθεσία, εξαιρώντας έναν αριθμό άρθρων για τα οποία η Ελληνική Κυβέρνηση εξέφρασε επιφύλαξη. Έτσι, ο Νόμος 4531/2018 εισήγαγε ένα σημαντικό αριθμό οδηγιών και μέτρων αναφορικά με την Ενδοοικογενειακή Βία στο πλαίσιο της προάσπισης των δικαιωμάτων των θυμάτων και της μεγιστοποίησης της προστασίας αυτών, συμπεριλαμβανομένης και της δευτερογενούς θυματοποίησης από το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης.

Από το 2019 η Ελληνική Κυβέρνηση θέτει σταδιακά σε ισχύ τα άρθρα και τις οδηγίες της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης σε πολλά επίπεδα της νομοθεσίας. Σύμφωνα με την πρακτική εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, η Ελλάδα οφείλει να εναρμονίσει τα στατιστικά της δεδομένα αναφορικά με τα θύματα βίας – και ιδίως τα θύματα έμφυλης βίας - με τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου τα εν λόγω δεδομένα να καταστούν συγκρίσιμα (Παρατηρητήριο Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019). Αυτός είναι επίσης και ένας από τους βασικούς στόχους του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (Παρατηρητήριο Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019). Επιπλέον, η Ελληνική Αστυνομία τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργήσει εξειδικευμένες υπηρεσίες/ ομάδες για την αντιμετώπιση τόσο της ενδοοικογενειακής βίας όσο και της εμπορίας ανθρώπων (Ελληνική Αστυνομία, 2020).

Παρόλα αυτά, η ύπαρξη ενός οργανωμένου συστήματος συλλογής δεδομένων από όλες τις αρμόδιες αρχές αναφορικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα είναι υπό ανάπτυξη. Μόνο το 2019 το εν λόγω σύστημα ξεκίνησε να εφαρμόζεται και να είναι ενεργό.. Παρόλο που τα τελευταία χρόνια, η κατάσταση αναφορικά με τη συλλογή δεδομένων έχει αλλάξει ελαφρώς, ειδικά μέσω της ίδρυσης και λειτουργίας των Τμημάτων Ενδοοικογενειακής Βίας σε κάθε αστυνομικό τμήμα (2019), το εν λόγω εγχείρημα αντιμετωπίζει ακόμη πολλές δυσκολίες. Έως τώρα, τα εν λόγω τμήματα δεν ασχολούνται με την αντιμετώπιση σεξουαλικών εγκλημάτων, ενώ τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί είναι πολύ περιορισμένα. Επιπρόσθετα, καθώς η αστυνομία και οι φορείς του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης δεν έχουν ακόμη εγκαθιδρύσει μια βιώσιμη επικοινωνία για την ανταλλαγή δεδομένων, τα δεδομένα εμφανίζονται να έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα χωρίς χρονική αλληλουχία. Μόνο το 2019 και το 2020 έγινε μια προσπάθεια προκειμένου να ενοποιηθούν τα εν λόγω δεδομένα από την αστυνομία και τους φορείς του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης.

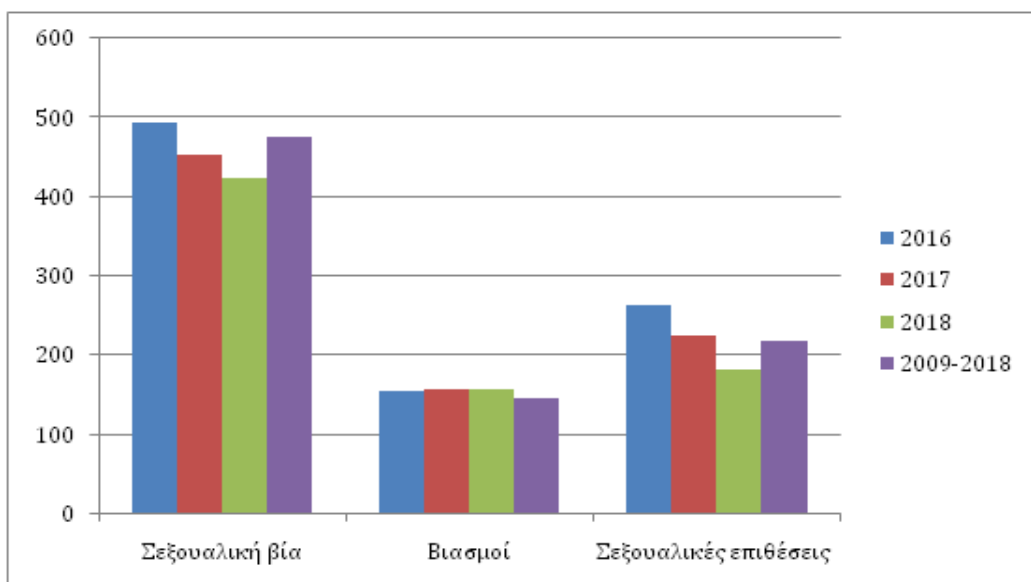
Σύμφωνα με τη ΓΓΟΠΙΦ (Παρατηρητήριο Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019), στην Ελλάδα, η συλλογή δεδομένων από τον τομέα δικαιοσύνης αποτελεί μια περίπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία καθώς το σύστημα καταγραφής δεδομένων δεν έχει ολοκληρωθεί.. Από όλα τα δεδομένα, ειδικά τα δεδομένα αναφορικά με το προφίλ του θύτη, το προφίλ του θύματος και τη σχέση μεταξύ των δύο αυτών μερών, είναι τα πιο δύσκολα να καταγραφούν, καθώς επίσης και το να αποκτηθεί πρόσβαση σε αυτά, όπως επιβεβαιώνεται και από τη ΓΓΟΠΙΦ (Παρατηρητήριο Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019).

Εκτός αυτών, εναλλακτικές πηγές δεδομένων για τη σκιαγράφηση της κατάστασης αναφορικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα μπορούν να αποτελέσουν οι αντίστοιχες Αποφάσεις των Δικαστηρίων – και ειδικά αυτές που αναρτώνται σε νομικές βάσεις δεδομένων όπως ο «Νόμος» ή ο «Ισοκράτης» -, καθώς επίσης και η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων αλλά και Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί, όπως το Eurostat και το EIGE, οι οποίοι συλλέγουν στατιστικά από την αστυνομία.

2.2.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

2.2.1.1. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

Η Eurostat (2019a) συνέλεξε και επεξεργάστηκε δεδομένα από τα Ελληνικά αστυνομικά τμήματα αναφορικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα, για μια δεκαετή περίοδο (2009-2018), όπου τα σεξουαλικά εγκλήματα χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες: i) σεξουαλική βία, ii) βιασμός, iii) σεξουαλική επίθεση. Ο μέσος αριθμός καταγεγραμμένης σεξουαλικής βίας στην Ελλάδα για αυτή τη δεκαετή περίοδο ανέρχεται σε 476, με μια μειωτική τάση τα τελευταία τρία χρόνια για την αναφερόμενη περίοδο, τουτέστιν, από 493 σεξουαλικές επιθέσεις το 2016 σε 423 το 2018. Την ίδια στιγμή, ο μέσος αριθμός των καταγεγραμμένων βιασμών στην Ελλάδα για αυτή τη δεκαετή περίοδο ανέρχεται σε 146, παρουσιάζοντας μια σταθερή τάση τα τελευταία τρία χρόνια, τουτέστιν, 155 βιασμοί το 2016 και 157 το 2018. Ο μέσος αριθμός των καταγεγραμμένων σεξουαλικών επιθέσεων στην Ελλάδα για αυτή τη δεκαετή περίοδο ανέρχεται σε 218, παρουσιάζοντας μια μειωτική τάση τα τελευταία τρία χρόνια της προαναφερθείσας περιόδου, τουτέστιν από 263 σεξουαλικές επιθέσεις το 2016 σε 182 το 2018. Η Eurostat (2019a) συνέλεξε επίσης δεδομένα αναφορικά με τη σεξουαλική βία· δηλαδή τις απόπειρες τέλεσης σεξουαλικών πράξεων χωρίς τη συναίνεση του θύματος, ή με τη συναίνεσή του ως αποτέλεσμα εκφοβισμού, βίας, απάτης, εξαναγκασμού, απειλής, εξαπάτησης, χρήσης ναρκωτικών ή αλκοόλ, κατάχρησης της δύναμης/ εξουσίας ή της ευαλωτότητας, αναφερόμενα επί της ουσίας σε περιπτώσεις βιασμών και σεξουαλικών επιθέσεων. Βάσει αυτών, τα περιστατικά σεξουαλικής βίας μειώθηκαν από 924 το 2009 σε 423 το 2018· οι βιασμοί μειώθηκαν από 213 το 2009 σε 157 το 2018 και οι σεξουαλικές επιθέσεις μειώθηκαν από 711 το 2009 σε 182 το 2018. Αξίζει λοιπόν να σημειωθεί ότι από το 2009, όλα τα καταγεγραμμένα σεξουαλικά εγκλήματα στην Ελλάδα έχουν μειωθεί.

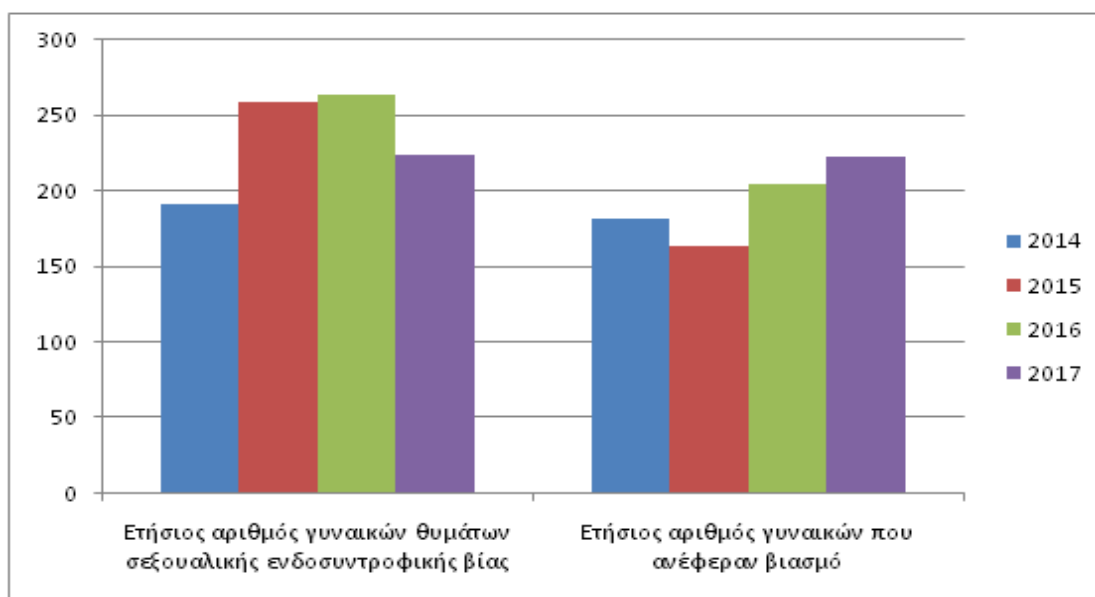

Γράφημα 1: Eurostat, 2019: Σεξουαλικά εγκλήματα στην Ελλάδα (2009-2018)

Σύμφωνα με την Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων και το Δίκτυο Υποστηρικτικών Δομών Γυναικών ΓΟΠΙΦ των Δήμων, από τον Ιανουάριο έως το

Δεκέμβριο του 2019, 71 γυναίκες είχαν αναφέρει περιστατικά και είχαν ζητήσει βοήθεια για σεξουαλική παρενόχληση, 13 για σωματεμπορία, 74 για βιασμό και 1 για πορνεία.

Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (Παρατηρητήριο Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019), και σε συμφωνία με το Δείκτη 6 του EIGE, ο «Ετήσιος αριθμός γυναικών (άνω των 18 ετών) θυμάτων σεξουαλικής ενδοσυντροφικής βίας με άντρες θύτες (άνω των 18 ετών)» ανερχόταν σε 191 το 2014, 259 το 2015, 263 το 2016 και 224 το 2017. Αναφορικά με τον «Ετήσιο αριθμό γυναικών (άνω των 18 ετών) που ανέφεραν βιασμό» υπήρχαν 264 περιπτώσεις το 2010, 220 το 2011, 245 το 2012, 216 το 2013, 182 το 2014, 163 το 2015, 205 το 2016 και 223 το 2017.

Γράφημα 2: Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων, 2019. Ετήσιος Αριθμός Γυναικών Θυμάτων Σεξουαλικής Ενδο-Συντροφικής Βίας & Ετήσιος Αριθμός Γυναικών που ανέφεραν Βιασμό, στην Ελλάδα (2014-2017).

Την ίδια στιγμή, η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων στο 23^ο Ενημερωτικό Σημείωμα του Παρατηρητηρίου παρουσίασε δεδομένα από 63 Εισαγγελίες Πρωτοδικών στην Ελλάδα για τα έτη 2016 – 2018, βασιζόμενα στο νόμο για την ενδοοικογενειακή βία (ν. 3500/2006) (Παρατηρητήριο Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019).

Τα δεδομένα αναφορικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα περιγράφουν τα εξής:

- **2016**

Αναφορικά με το έγκλημα του βιασμού¹⁴ (άρθρο 336 Ποινικός Κώδικας), έλαβαν χώρα 24 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και καμία κατά γυναικών, ενώ δεν υπήρξαν καταδικαστικές αποφάσεις για το προαναφερθέν έγκλημα, ούτε και έκτιση ποινής σε

¹⁴ «Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη σεαυλή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη.»

σωφρονιστικό κατάστημα. Αναφορικά με το έγκλημα της κατάχρησης σε ασέλγεια¹⁵ (άρθρο 338 Π.Κ.), έλαβαν χώρα 16 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και 2 κατά γυναικών, καμία καταδικαστική απόφαση και καμία έκτιση ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα. Αναφορικά, τέλος, με την ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, υπήρξαν 150 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και 14 κατά γυναικών, 23 καταδικαστικές αποφάσεις κατά ανδρών και 3 κατά γυναικών, ενώ δεν υπήρξε καμία έκτιση ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα.

- **2017**

Αναφορικά με το έγκλημα του βιασμού, έλαβαν χώρα 27 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και 3 κατά γυναικών, 8 καταδικαστικές αποφάσεις κατά ανδρών και καμία κατά γυναικών, καθώς και 1 έκτιση ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα για άνδρες και καμία για γυναίκες. Αναφορικά με το έγκλημα της κατάχρησης σε ασέλγεια, έλαβαν χώρα 4 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και καμία κατά γυναικών, 1 καταδικαστική απόφαση κατά ανδρών και καμία κατά γυναικών, καθώς και καμία έκτιση ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα. Αναφορικά, τέλος, με την ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, υπήρξαν 147 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και 19 κατά γυναικών, 42 καταδικαστικές αποφάσεις κατά ανδρών και 3 κατά γυναικών, ενώ υπήρξε 1 έκτιση ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα για άνδρες και καμία για γυναίκες.

- **2018**

Αναφορικά με το έγκλημα του βιασμού, έλαβαν χώρα 13 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και καμία κατά γυναικών, 8 καταδικαστικές αποφάσεις κατά ανδρών και καμία κατά γυναικών, καθώς και 2 εκτίσεις ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα για άνδρες και καμία για γυναίκες. Αναφορικά με το έγκλημα της κατάχρησης σε ασέλγεια, έλαβαν χώρα 9 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και 1 κατά γυναικών, καμία καταδικαστική απόφαση κατά ανδρών και 2 κατά γυναικών, καθώς και 1 έκτιση ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα για άνδρες και καμία για γυναίκες. Αναφορικά, τέλος, με την ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, υπήρξαν 187 ποινικές διώξεις κατά ανδρών και 22 κατά γυναικών, 29 καταδικαστικές αποφάσεις κατά ανδρών και 3 κατά γυναικών, ενώ υπήρξε 1 έκτιση ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα για άνδρες και καμία για γυναίκες.

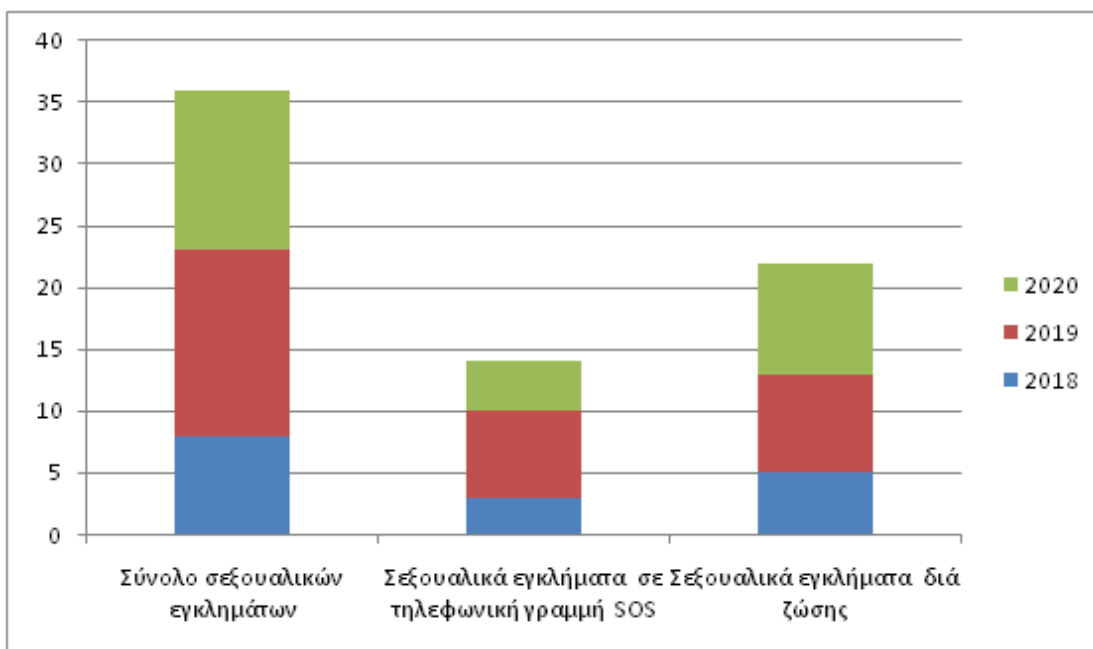
Σύμφωνα με τα δεδομένα από τη ΓΓΟΠΙΦ (2019b) και των δεδομένων που απορρέουν από τις κλήσεις στην Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS (15900) για το έτος 2019, 2% των 3.147 κλήσεων αφορούσαν σεξουαλική παρενόχληση (77 κλήσεις), 1% βιασμό (35 κλήσεις), 2% ήταν απροσδιόριστες (58 κλήσεις), 5% αφορούσαν άλλες μορφές σεξουαλικών εγκλημάτων (146 κλήσεις), 2 κλήσεις αφορούσαν σωματεμπορία (trafficking), ενώ καμία κλήση δεν αφορούσε πορνεία. Δεδομένα από την ίδια τηλεφωνική γραμμή, αναφορικά με την πανδημία του COVID-19 και της επιβαλλόμενης απαγόρευσης κυκλοφορίας, δείχνουν ότι κατά το Μάρτιο του 2020 οι κλήσεις αναφορικά με τη σεξουαλική παρενόχληση ανήλθαν σε ποσοστό 2%, ενώ τον Απρίλιο του 2020 έπεσαν στο 1% (Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2020).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τη ΓΓΟΠΙΦ και τις κλήσεις στην Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS (15900) (2019b), το 57% των εγκλημάτων έμφυλης βίας

¹⁵ «Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού συνουσία ή άλλη ασελήγη πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»

έλαβαν χώρα στους δύο μεγαλύτερους δήμους της Ελλάδας, δηλαδή το Δήμο Αττικής (46%) και το Δήμο Θεσσαλονίκης (11%), ενώ το υπόλοιπο 43% έλαβε χώρα στην περιφέρεια.

Τέλος, σύμφωνα με τα στοιχεία του Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου, την τελευταία τριετία, το ποσοστό των υποθέσεων σεξουαλικών εγκλημάτων που απευθύνθηκαν στο φορέα μας, ανήλθε σε 4.4% για το έτος 2018 (8 από τα 180 περιστατικά), 6% για το έτος 2019 (15 από τα 248 περιστατικά) και 5.3% για το έτος 2020, από τις 01/01/2020 έως τις 31/05/2020 (13 από τα 244 περιστατικά). Πιο αναλυτικά, οι κλήσεις στη γραμμή SOS του Συνδέσμου Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου που αφορούσαν σεξουαλικά εγκλήματα, αποτελούσαν το 2.9% των συνολικών κλήσεων για το έτος 2018 (3 στις 102 κλήσεις), το 5.2% των συνολικών κλήσεων για το έτος 2019 (7 από τις 134 κλήσεις) και το 3.4% των συνολικών κλήσεων για το έτος 2020 (4 από τις 117 κλήσεις). Αναφορικά με τις γυναίκες θύματα που απευθύνθηκαν στο φορέα μας δια ζώσης, τα σεξουαλικά εγκλήματα αποτελούσαν το 6.4% των περιπτώσεων για το έτος 2018 (5 από τα 78 περιστατικά), το 7% των περιπτώσεων για το έτος 2019 (8 από τα 114 περιστατικά), και το 7% των περιπτώσεων για το έτος 2020 (9 από τα 127 περιστατικά). Για την εν λόγω τριετία, οι παραπομπές που έγιναν στην αστυνομία από το Σύνδεσμο Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου και αφορούσαν σεξουαλικά εγκλήματα ανήλθαν, κατά μέσο όρο, σε ποσοστό 8.36% (7.8% για το έτος 2018, δηλαδή 3 παραπομπές στις 38• 9.2% για το έτος 2019, δηλαδή 5 παραπομπές στις 54• και 8.1% για το έτος 2020, δηλαδή 6 παραπομπές στις 74).

Γράφημα 3: Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου και Νομού Ηρακλείου, 2020. Στατιστικά δεδομένα για σεξουαλικά εγκλήματα.

2.2.1.2. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν επίσημα δεδομένα για την αντιμετώπιση των θυμάτων βίας –και δη των θυμάτων σεξουαλικής βίας- από το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης. Η μόνη αντίστοιχη έρευνα διεξήχθη το 2014 από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής

Ένωσης (FRA, 2014). Σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, το ποσοστό των γυναικών θυμάτων βίας ανέρχεται σε 25%, ενώ μόνο το 14% εξ αυτών έχουν κάνει καταγγελία στην αστυνομία-τάση η οποία συνάδει και με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα. Από τις γυναίκες που επέλεξαν να μην καταγγείλουν το περιστατικό έμφυλης βίας, το 55% υποστήριξε ότι προτίμησε να το αντιμετωπίσει μόνη ή με κάποιο φίλο ή φίλη. Από τις γυναίκες που επέλεξαν να καταγγείλουν το περιστατικό στην αστυνομία, το 44% ήταν ευχαριστημένες από την αντιμετώπιση που έλαβαν. Σύμφωνα με την κατάταξη του FRA, η Ελλάδα βρίσκεται στην 25^η θέση από τις 28, αναφορικά με την ικανοποίηση των θυμάτων από την αντιμετώπιση του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης.

Η κατάσταση αναφορικά με την αντιμετώπιση των ανήλικων θυμάτων κακοποίησης – συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής κακοποίησης - φαίνεται να είναι η ίδια με αυτή των ενηλίκων –και δη των γυναικών -, αν όχι ίσως και χειρότερη. Πιο συγκεκριμένα, ο Συνήγορος του Πολίτη στην Ελλάδα εξέτασε το πρόβλημα της παρατεταμένης καθυστέρησης λειτουργίας της δομής Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων «Σπίτι του Παιδιού» (Κωδ. Υπόθεσης 274200/2020) και εξέδωσε το αντίστοιχο πόρισμα (Συνήγορος του Πολίτη, 2019). Πιο συγκεκριμένα, το πόρισμα υποστηρίζει ότι «στην Ελλάδα, η μεταχείριση ανήλικων θυμάτων κακοποίησης στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης παραμένει αναχρονιστική, με κύριο πρόβλημα την απουσία μιας διαδικασίας όπου ο ανήλικος να καταθέτει μια μόνο φορά, χωρίς να απαιτείται η παρουσία του και η επανάληψη της μαρτυρικής κατάθεσης σε διαφορετικές υπηρεσίες και αρχές. Ειδικότερα, από την στιγμή της καταγγελίας ή της αποκάλυψης της κακοποίησης, τα παιδιά καλούνται να περιγράψουν την παραβίαση που υπέστησαν σε πολύωρες καταθέσεις, σε διαφορετικές υπηρεσίες κατά τα διάφορα στάδια της διαδικασίας (προανάκριση, ιατροδικαστική εξέταση, κύρια ανάκριση, πραγματογνωμοσύνη, ακροαματική διαδικασία, κ.λπ.), σε ακατάλληλους χώρους και συνθήκες, και σε επαγγελματίες που δε διαθέτουν επαρκείς γνώσεις και εκπαίδευση για την ορθή διεξαγωγή της εξέτασης και την προσήκουσα μεταχείριση των θυμάτων. Επιπλέον, η απουσία ενός συστήματος διασφάλισης της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των ανηλίκων στο πλαίσιο των δικαστικών διαδικασιών, επιτρέπει συστηματικά την δημοσιοποίηση από τα ΜΜΕ προσωπικών τους στοιχείων και λεπτομερειών για την κακοποίηση που υπέστησαν, καθιστώντας τους αναγνωρίσιμους, με περαιτέρω επιβάρυνση για τον ψυχισμό τους. Η εξαιρετικά επώδυνη και ψυχοπιεστική αυτή διαδικασία η οποία, όπως είναι γνωστό, μπορεί να διαρκέσει πολλά έτη, ισοδυναμεί με δευτερογενή θυματοποίηση των ανηλίκων από το ίδιο το σύστημα που έχει ως αποστολή την προστασία τους» (Συνήγορος του Πολίτη, 2019, σελ. 3).

2.2.1.3. ΕΝΤΟΛΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Το Ευρωπαϊκό έργο «ARTEMIS» (Artemis, 2020) διερεύνησε τις αντιλήψεις πολιτών και εμπλεκόμενων επαγγελματιών ως προς την Εντολή Προστασίας και ιδιαίτερα την Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας στην Ελλάδα. Τα κύρια ευρήματα αυτής της έρευνας έδειξαν ότι εμφανίζεται χαμηλό επίπεδο ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα και τις επιλογές των ατόμων, όταν αυτά βιώνουν έμφυλη βία ή έγκλημα. Επιπλέον, τα ευρήματα δείχνουν ότι οι Έλληνες πολίτες εμπιστεύονται περισσότερο το ποινικό σύστημα με την ευρύτερη έννοια (π.χ. αστυνομία και δικαστήρια), ενώ η χρήση των υπηρεσιών υποστήριξης και των κοινωνικών υπηρεσιών αποτελεί, ως εκ τούτου, δευτερεύουσα επιλογή, βασιζόμενη στους διαθέσιμους πόρους των θυμάτων. Παράλληλα, η χρήση Προστατευτικών Εντολών υπό το πλαίσιο της νέας νομοθεσίας (ενσωμάτωση των αρχών της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης) φαίνεται ως

προτιμώμενη επιλογή των νομικών επαγγελματιών, ενώ η κοινή γνώμη δεν είναι πλήρως ή καθόλου ενημερωμένη για τις διαθέσιμες επιλογές και την αποτελεσματικότητα αυτών. Τα δεδομένα της εν λόγω έρευνας έδειξαν επίσης ότι η ποινική διαμεσολάβηση παραμένει σε εμβρυικό στάδιο στην Ελλάδα και ότι οι εμπλεκόμενοι επαγγελματίες (δικαστές, δικηγόροι και άλλα εμπλεκόμενα μέρη) πρέπει να επιδιώξουν ώστε να εκμεταλλευτούν στο έπακρο τα οφέλη που αυτή δύναται να επιφέρει.

2.2.2. ΠΡΟΦΙΛ ΘΥΜΑΤΩΝ

Σύμφωνα με την Eurostat (2019b) που κατέγραψε δεδομένα αναφορικά με το προφίλ θυμάτων και δραστών, η πλειοψηφία των θυμάτων βιασμού στην Ελλάδα για τα έτη 2013 – 2018 ήταν γυναίκες. Τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα δεδομένα καταδεικνύουν ότι το 78% των θυμάτων βιασμού το 2018 και το 85% το 2017, ήταν γυναίκες, με παράλληλη αυξητική τάση των ανδρών θυμάτων (από 1% το 2013 σε 21% το 2018).

Η Βάση Στατιστικών Δεδομένων αναφορικά με το φύλο του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Ισότητας των Φύλων (EIGE, 2019a) παρουσιάζει τον αριθμό των γυναικών θυμάτων άνω των 18 ετών στην Ελλάδα, που κατήγγειλαν βιασμό, διαπραχθέν από συντρόφους (άνω των 18 ετών), για μια πενταετή περίοδο (2014-2018). Ο μέσος αριθμός για αυτή την περίοδο είναι 196 γυναίκες θύματα (182 το 2014, 163 το 2015, 205 το 2016, 223 το 2017 και 204 το 2018).

Η Ελληνική Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων και το Δίκτυο Υποστηρικτικών Δομών Γυναικών ΓΓΟΠΙΦ των Δήμων (2019a), παρουσίασε το προφίλ των θυμάτων έμφυλης βίας – συμπεριλαμβανομένων και των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων - για το έτος 2019. Σύμφωνα με τα εν λόγω δεδομένα, από τις 2.417 υποθέσεις γυναικών θυμάτων που εξυπηρετήθηκαν από το Δίκτυο Υποστηρικτικών Δομών Γυναικών ΓΓΟΠΙΦ των Δήμων, το 8% των γυναικών θυμάτων ήταν μητέρες που ανέθρεφαν μόνες τα παιδιά τους (172), το 70% εξ αυτών ήταν άνεργες (1.862), το 11% ήταν πρόσφυγες (261), το 3% ήταν μετανάστριες (62), το 2% ήταν γυναίκες με ειδικές ανάγκες (25) και το 1% ήταν Ρομά (16).

Τα δεδομένα της ΓΓΟΠΙΦ (2019b) που απορρέουν από τις κλήσεις στην Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS (15900) για το έτος 2019, παρουσιάζουν την ηλικία, την εθνικότητα, την οικογενειακή κατάσταση, το εκπαιδευτικό επίπεδο, την εργασιακή κατάσταση, την οικονομική κατάσταση και άλλα χαρακτηριστικά των γυναικών θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, από τις 3.103 κλήσεις, 2.356 γυναίκες θύματα ήταν από την Ελλάδα, 73 από την Αλβανία, 24 από τη Ρωσία, 23 από τη Βουλγαρία, 11 από την Ουκρανία, 10 από τη Ρουμανία, 7 από το Ηνωμένο Βασίλειο, 6 από τη Γαλλία, 5 από το Αφγανιστάν, 4 από τις Η.Π.Α., 4 από τη Μολδαβία, 3 από τη Γεωργία, 3 από το Μαρόκο, 2 από την Αρμενία, 2 από το Ιράν, 2 από τη Σερβία, 1 από τη Γερμανία, 1 από το Ιράκ, 1 από τη Νιγηρία, 1 από την Παλαιστίνη και 1 από τη Βόρεια Μακεδονία.

Η πιο συχνά απαντώμενη ηλικιακή ομάδα των θυμάτων ήταν αυτή των 40-54 ετών (26%), ακολουθούμενη από αυτή των 25-39 ετών (25%), των 55-64 ετών (7%), των 18-24 ετών (5%) και τέλος, η ηλικιακή ομάδα άνω των 65 ετών (4%). Οι περισσότερες από τις γυναίκες θύματα ήταν έγγαμες (52%), ακολουθούν οι άγαμες (13%), οι διαζευγμένες (8%), όσες ζούσαν υπό καθεστώς συμβίωσης (7%), όσες ήταν σε διάσταση (7%) και όσες είχαν χηρέυσει (2%). Από αυτές, σε ποσοστό 63% είχαν παιδιά, ενώ σε ποσοστό 17% δεν είχαν. Το 40% εξ αυτών που είχαν παιδιά, είχε 2 παιδιά, το 35% είχε ένα παιδί, το 13% είχε τρία παιδιά, το 4% είχε τέσσερα παιδιά, το 1% είχε τουλάχιστον πέντε παιδιά και το 1% ήταν έγκυες. Το 98% των

γυναικών θυμάτων ήταν παντρεμένες μόνο μια φορά, ενώ το 2% είχε παντρευτεί δύο ή τρεις φορές.

Όσον αφορά στην εργασιακή κατάσταση των γυναικών θυμάτων, το 32% εργαζόταν, το 19% ήταν άνεργες και το 11% ήταν εργασιακά ανενεργές. Αναφορικά με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, 2% είχαν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια ή την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (47), 4% είχαν ολοκληρώσει την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (110), 2% είχαν ολοκληρώσει τη μετά-δευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση (66), 10% είχαν πτυχίο ΑΕΙ/ ΤΕΙ (323), 2% είχαν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών (57), 8 είχαν διδακτορικό τίτλο σπουδών, 1% δεν απάντησε (22) και 4 γυναίκες ήταν τυπικά αναλφάβητες, ενώ για το 79% δεν υπήρχαν δεδομένα (2.466). Όσον αφορά την οικονομική τους κατάσταση, 1% την προσδιόρισε ως «πολύ καλή» (19), 4% ως «καλή» (117), 12% ως «μέτρια» (372), 13% ως «κακή» (417), 2% ως «πολύ κακή» (72), 3 γυναίκες δεν απάντησαν και για το 68% δεν υπάρχουν δεδομένα (2.103). Το 93% των γυναικών θυμάτων δεν αντιμετώπιζαν προβλήματα υγείας (2.878), ενώ το 7% αντιμετώπιζε.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί το γεγονός ότι το 9% των γυναικών θυμάτων ήταν μετανάστριες (270 από τις 3.103). Εξ αυτών, το 9% ήταν νόμιμες λόγω οικογενειακής συνένωσης (25), το 8% ήταν οικονομικές μετανάστριες με επίσημα έγγραφα (21), το 3% ήταν οικονομικές μετανάστριες χωρίς επίσημα έγγραφα (25), 1% ήταν πρόσφυγες (3), για το 79% δεν υπάρχουν δεδομένα (214), ενώ καμία γυναίκα θύμα δεν είχε αιτηθεί ασύλου.

Τέλος, αναφορικά με τις πιο ευάλωτες ομάδες θυμάτων, από τις 3.103 υποθέσεις που καταγράφηκαν το 2019, 15 από τα θύματα ήταν άτομα με ειδικές ανάγκες, 2 ήταν Ρομά, 2 ήταν μουσουλμάνοι, 1 άτομο ήταν μέλος μειονότητας, 1 άτομο θυματοποιήθηκε λόγω ιδιαιτεροτήτων του φύλου (διεμφυλικό άτομο) και 2 άτομα θυματοποιήθηκαν λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ενώ για 3.080 άτομα δεν υπάρχουν δεδομένα.

2.2.3. ΠΡΟΦΙΛ ΔΡΑΣΤΩΝ

Σύμφωνα με τα ακόλουθα δεδομένα, η πλειοψηφία των δραστών σεξουαλικών εγκλημάτων είναι άντρες. Πιο συγκεκριμένα, το Eurostat (2019b) συνέλεξε δεδομένα για τους φερόμενους, διωκόμενους και καταδικασθέντες για βιασμό και σεξουαλικές υποθέσεις δράστες, από το 2009 έως το 2018. Δυστυχώς, τα μόνα διαθέσιμα δεδομένα αφορούν στους φερόμενους ως δράστες βιασμού, καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα για τους διωκόμενους και καταδικασθέντες δράστες για βιασμό, όπως επίσης και για τους φερόμενους, διωκόμενους και καταδικασθέντες δράστες για σεξουαλικές επιθέσεις. Αναφορικά με τους φερόμενους ως δράστες βιασμού, το 2016, από τους 235 φερόμενους ως δράστες, οι 232 ήταν άντρες και 3 ήταν γυναίκες, ενώ το 2017, από τους 246 φερόμενους ως δράστες οι 244 ήταν άντρες και οι 2 γυναίκες, και το 2018 από τους 224 φερόμενους ως δράστες οι 219 ήταν άντρες και οι 5 γυναίκες. Όσον αφορά στους εγκλείστους που είχαν καταδικαστεί για βιασμό, το 2017 οι 302 ήταν άντρες και 5 γυναίκες και το 2018 οι 270 ήταν άντρες και οι 11 γυναίκες. Όσον αφορά στους εγκλείστους που είχαν καταδικαστεί για σεξουαλικές επιθέσεις, το 2017 υπήρχαν συνολικά 273 εγκλείστοι όπου όλοι ήταν άντρες, ενώ το 2018 υπήρχαν συνολικά 206 εγκλείστοι όπου όλοι ήταν πάλι άντρες (Eurostat, 2019c).

Τα δεδομένα της ΓΓΟΠΙΦ (2019b) και τα δεδομένα που απορρέουν από τις κλήσεις στην Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS (15900) για το έτος 2019, δείχνουν ότι το 43% των δραστών σεξουαλικών εγκλημάτων ζούσε στο μεγαλύτερο νομό της Ελλάδας, την Αττική. Αναφορικά με την εθνικότητα των δραστών σεξουαλικών εγκλημάτων, η

συντριπτική πλειοψηφία αυτών, τουτέστιν, το 79%, ήταν Έλληνες (1.818). ακολουθούν οι Αλβανοί (51), οι Αιγύπτιοι (4), οι Αφγανοί (3), οι Πακιστανοί (30), οι Πολωνοί (3), οι Ρουμάνοι (3), οι Ρώσοι (3), οι Βούλγαροι (2), οι Άγγλοι (2), οι Αρμένιοι (1), οι Γεωργιανοί (1), οι Αμερικανοί (1), οι Ιρακινοί (1), οι Ινδοί (1), οι Παλαιστίνιοι (1), οι Μαροκινοί (1) και οι Σύριοι (1). Επιπρόσθετα, οι περισσότεροι δράστες, 24%, ήταν μεταξύ 40 και 54 ετών, 19% ήταν μεταξύ 25 και 39 ετών, 8% ήταν μεταξύ 55 και 64 ετών, 7% άνω των 65 ετών και 3% ήταν μεταξύ 18 και 24 ετών. Αναφορικά με την εργασιακή τους κατάσταση 43% ήταν εργαζόμενοι, 9% ήταν άνεργοι και 8% εργασιακά ανενεργοί. Από τους 198 δράστες που ήταν άνεργοι, το 17% ήταν μακροχρόνια άνεργοι. Το 4% των δραστών αντιμετώπιζαν προβλήματα υγείας, ενώ το 96% είχε καλή σωματική υγεία. Το 7% των δραστών αντιμετώπιζε προβλήματα ψυχικής υγείας και το 21% δεν αντιμετώπιζε, ενώ για το 71% δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα. Το 16% των δραστών αντιμετώπιζε προβλήματα χρήσης ουσιών, το 19% δεν αντιμετώπιζε τέτοιου είδους προβλήματα ενώ για το 65% δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα. Από όσους ήταν εξαρτημένοι από ουσίες, το 61% ήταν εθισμένοι στο αλκοόλ, το 36% εθισμένοι σε ναρκωτικά, το 8% εθισμένοι στα τυχερά παιχνίδια και 2% εθισμένοι στο διαδίκτυο.

2.2.4. ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΩΝ

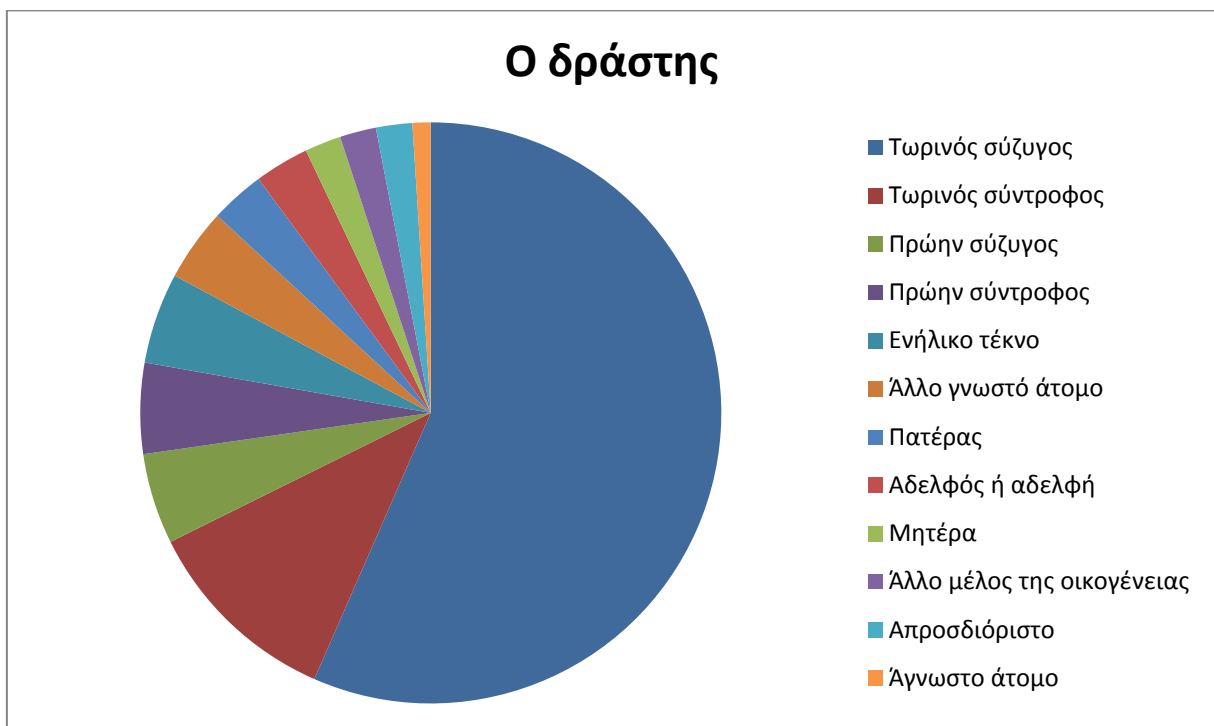
Το EIGE (2019b), βασιζόμενο στην έρευνα του FRA του 2014, συνέταξε έκθεση αναφορικά σχετικά με «*Τον επιπολασμό του βιασμού από συντρόφους*», από την ηλικία των 15 ετών και κατά τη διάρκεια των 12 τελευταίων μηνών πριν τη συνέντευξη, με βάση την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και την εργασιακή κατάσταση του θύματος, αλλά και με βάση τη σχέση μεταξύ θύματος και δράστη. Αναφορικά με το εάν ο δράστης του βιασμού ήταν ο πρώην ή ο τωρινός σύντροφος του θύματος, για όλες τις ηλικιακές ομάδες (18-29, 30-39, 40-49, και άνω των 60 ετών) – εξαιρουμένης αυτής των 50-59 ετών -, η πλειοψηφία των δραστών βιασμού που έλαβε χώρα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του θύματος, ήταν ο πρώην σύντροφος· ενώ για την ηλικιακή ομάδα 50-59 ετών οι κύριοι δράστες ήταν οι τωρινοί σύντροφοι. Αναφορικά με το εάν ο δράστης του βιασμού ήταν ο πρώην ή ο τωρινός σύντροφος του θύματος, για βιασμούς που έλαβαν χώρα τους τελευταίους 12 μήνες πριν τη συνέντευξη, οι κύριοι δράστες βιασμών ήταν οι πρώην σύντροφοι για τις ηλικιακές ομάδες 18-29, 40-49, και άνω των 60 ετών, και οι τωρινοί σύντροφοι για τις ηλικιακές ομάδες 30-39 και 50-59 ετών.

Αναφορικά με το εάν ο δράστης των σεξουαλικών επιθέσεων – εξαιρουμένων των βιασμών - ήταν ο πρώην ή ο τωρινός σύντροφος του θύματος, για όλες τις ηλικιακές ομάδες (18-29, 30-39, 40-49, 50-59 και άνω των 60 ετών), η πλειοψηφία των δραστών σεξουαλικών επιθέσεων κατά τη διάρκεια της ζωής του θύματος, ήταν οι πρώην σύντροφοι. Αναφορικά με το εάν ο δράστης των σεξουαλικών επιθέσεων κατά τους 12 τελευταίους μήνες πριν τη συνέντευξη, ήταν ο πρώην ή ο τωρινός σύντροφος του θύματος, οι κύριοι δράστες ήταν οι πρώην σύντροφοι για τις ηλικιακές ομάδες 40-49 και άνω των 60 ετών, και οι τωρινοί σύντροφοι για τις ηλικιακές ομάδες 18-29, 30-39 και 50-59 ετών (EIGE, 2019c).

Σύμφωνα με την Ελληνική Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2019a) και τα δεδομένα από το Δίκτυο Υποστηρικτικών Δομών Γυναικών ΓΓΟΠΙΦ των Δήμων, από τον Ιανουάριο έως τον Δεκέμβριο του 2019, από τις 4317 υποθέσεις, στις 2492 ο δράστης ήταν ο σύζυγος (τωρινός ή πρώην), στις 547 υποθέσεις ήταν ο σύντροφος (τωρινός ή πρώην), στις 429 υποθέσεις ήταν κάποιο μέλος της οικογένειας και στις 335 ήταν κάποιος άλλος (εντούτοις στις 335 υποθέσεις αυτές δεν προσδιορίζεται εάν ο δράστης ήταν γνωστός ή άγνωστος στο θύμα). Αξίζει να σημειωθεί ότι υποθέσεις Ενδοοικογενειακής Βίας

συμπεριλαμβάνονται επίσης στα προαναφερθέντα και ακόλουθα δεδομένα, παρόλα αυτά, μπορούν να μας παράσχουν μια πρώτη εικόνα της κατάστασης.

Τα δεδομένα της Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (2019b) που απορρέουν από τις κλήσεις στην Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS (15900) για το έτος 2019, κάνουν διαχωρισμό μεταξύ πρώην και τωρινών συντρόφων και συζύγων και δείχνουν ότι ο πιο συνηθισμένος τύπος δράστη είναι ο τωρινός σύζυγος (56%), ακολουθεί ο τωρινός σύντροφος (11%), ο πρώην σύζυγος (5%), ο πρώην σύντροφος (5%), το ενήλικο παιδί (5%), κάποιο τρίτο – γνωστό στο θύμα - πρόσωπο (4%), ο πατέρας (3%), ο αδελφός ή η αδελφή (3%), η μητέρα (2%), άλλο μέλος της οικογένειας (2%), απροσδιόριστο (2%) και κάποιο άγνωστο άτομο (1%).

Γράφημα 4: ΓΓΟΠΙΦ, 2019b. Δεδομένα από την Τηλεφωνική Γραμμή Υποστήριξης Εθνικής Εμβέλειας SOS (15900), για το έτος 2019, στην Ελλάδα, αναφορικά με το προφίλ των δραστών.

2.2.5. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Προκειμένου να συλλέξουμε επαρκή δεδομένα για το έργο RE-TREAT, διεξήγαμε έρευνα στη νομική βάση δεδομένων «Νόμος», αναφορικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα που παραπέμφθηκαν στον Άρειο Πάγο της Ελλάδας τα τελευταία έξι χρόνια (2014-2020). Η έρευνα αυτή ανέλυσε 30 υποθέσεις σεξουαλικών εγκλημάτων (βιασμοί). Δύο από αυτές αφορούν σεξουαλικά εγκλήματα για τα οποία εκκρεμούσε Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης. Τέσσερις από τις 30 υποθέσεις αφορούν ομαδικό βιασμό, 3 από τις 30 υποθέσεις εμπεριέχουν επίσης και την κατηγορία της άσκησης ενδοοικογενειακής βίας, και δύο από τις 30 εμπεριέχουν επίσης και την κατηγορία της σωματικής βλάβης.

Ο συνολικός αριθμός των θυμάτων για αυτές τις 30 υποθέσεις ανέρχεται σε 34, καθώς σε 4 υποθέσεις υπήρχαν δύο θύματα, ενώ ο συνολικός αριθμός των δραστών ανέρχεται σε 31, καθώς σε μία υπόθεση υπήρχαν δύο δράστες. Σύμφωνα με την έρευνά μας, η πλειοψηφία

των θυμάτων ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 11-16 ετών, δηλαδή 61.8% (21 ανήλικα θύματα), ενώ τα ενήλικα θύματα ανέρχονται σε ποσοστό 26.5% (9 ενήλικα θύματα). Από τα ανήλικα θύματα το 71.5% είναι κορίτσια. Σχετικά με τα ενήλικα θύματα, ήταν όλες γυναίκες. Τα θύματα με ειδικές ανάγκες ανέρχονται στο 13.3%, δηλαδή 4 θύματα με ειδικές ανάγκες, εκ των οποίων τα 3 ενήλικα και το 1 έφηβο. Συμπερασματικά, τα θύματα ήταν τυπικά κορίτσια/γυναίκες. Για 4 υποθέσεις (11.7%) δεν υπάρχουν δεδομένα.

Αναφορικά με τη σχέση μεταξύ θύματος και δράστη, ο δράστης ήταν γνωστός στο θύμα στο 88% των περιπτώσεων και άγνωστος σε αυτό στο 12% των υποθέσεων. Πιο συγκεκριμένα, το 43% των βιασμών διεξήχθησαν από μέλος της οικογένειας, πρώην ή τωρινό σύντροφο, 28.6% διεξήχθησαν από συγγενή και το 14.3% από σύντροφο ή πρώην σύντροφο. Για το 19.4% των υποθέσεων δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα για τους δράστες.

Στην πλειοψηφία των υποθέσεων (17 στις 30) η διάρκεια της σεξουαλικής κακοποίησης (βιασμού) ήταν κατά μέσο όρο 4 έτη και 9 μήνες (με κατώτερη τιμή τον ένα μήνα και ανώτερη τιμή τα 6 χρόνια και 2 μήνες). Σε 12 περιπτώσεις η σεξουαλική κακοποίηση συνέβη μόνο μια φορά, ενώ για 5 υποθέσεις δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.

Αναφορικά με την ποινική διαδικασία, σε 8 από τις 30 υποθέσεις (26.6%) τα θύματα κατέθεσαν στο δικαστήριο, εκ των οποίων το 62.5% ήταν έφηβοι. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειώσουμε ότι για αυτές τις 8 υποθέσεις αναφερόταν ξεκάθαρα ότι τα θύματα κατέθεσαν ενώπιον του δικαστηρίου, ενώ για τις άλλες 22 υποθέσεις δεν αναφερόταν τίποτα για καταθέσεις στο δικαστήριο, άρα δεν είμαστε σίγουροι εάν η κατάθεση ενώπιον του δικαστηρίου έλαβε χώρα ή όχι. Ως εκ τούτου, το ποσοστό των καταθέσεων ενώπιον του δικαστηρίου ενδέχεται να είναι υψηλότερο.

Σε ότι αφορά την ποινή που επιβλήθηκε, ο μέσος αριθμός ποινών για τις 30 εν λόγω υποθέσεις του Αρείου Πάγου είναι 13,9 χρόνια φυλάκισης (με κατώτερη ποινή τα 6 χρόνια και ανώτερη τα 25 χρόνια). Για 13 από τις 30 υποθέσεις δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα για την επιβληθείσα ποινή. Αναφορικά με τις υποθέσεις της συνυπάρχουσας κατηγορίας για ενδοοικογενειακή βία, επεβλήθη επιπρόσθετη ποινή 6 μηνών για κάθε πράξη σε μία υπόθεση, ενώ σε 1 ακόμη υπόθεση ο δράστης αθώωθηκε για την ενδοοικογενειακή βία. Όσον αφορά στην αποζημίωση, φαίνεται ότι δεν εφαρμόζεται επαρκώς στην Ελλάδα, καθώς υπήρξε μόνο μια περίπτωση όπου επιβλήθηκε στο δράστη αποζημίωση ύψους 70.000 ευρώ για ηθικές βλάβες (αριθμός απόφασης Αρείου Πάγου 801/2016). Αξίζει να σημειωθεί ότι, στην Ελλάδα, παρόλο που προβλέπεται, κανείς εμπλεκόμενος δεν κινεί τις διαδικασίες κρατικής αποζημίωσης των θυμάτων, καθώς μέχρι και σήμερα δεν έχει εκδικαστεί καμία τέτοιου είδους αποζημίωση (FAIRCOM, 2020).

Για 3 από τις 30 υποθέσεις αναφέρεται παύση της ποινικής δίωξης. Πιο συγκεκριμένα, σε μια υπόθεση το θύμα υπαναχώρησε, επειδή η σχετιζόμενη με τη δίκη δημοσιότητα θα προκαλούσε σοβαρό ψυχικό τραυματισμό στην ίδια. Μια άλλη υπόθεση παραγράφηκε, και στην τελευταία το θύμα απέσυρε τις κατηγορίες επειδή ο δράστης έπασχε από νοητική υστέρηση και έχρηζε ψυχιατρικής παρακολούθησης. Επιπρόσθετα, η έρευνα αναφορικά με τους ανήλικους δράστες έδειξε ότι υπήρξαν 2 υποθέσεις επιβολής αναμορφωτικών μέτρων. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη περίπτωση επεβλήθη στον έφηβο δράστη ποινή 5 ετών με αναστολή και 200 ώρες κοινωνικής εργασίας. Στη δεύτερη υπόθεση επεβλήθη υποχρεωτική εμφάνιση στο αστυνομικό τμήμα, απαγόρευση επικοινωνίας με τα θύματα, και εποπτεία από κοινωνικό λειτουργό. Υπήρξαν επίσης και 3 υποθέσεις αθώωσης· οι 2 λόγω ψευδών καταγγελιών και στην τρίτη ο εισαγγελέας προσέβαλε την αθωωτική απόφαση του δικαστηρίου.

Τα αποδεικτικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά την ποινική διαδικασία, συλλέχθηκαν ως επί των πλείστων διαμέσου ιατρικών - ιατροδικαστικών εξετάσεων/ εκθέσεων, πραγματογνωμοσυνών από παιδοψυχιάτρους ή/ και παιδοψυχολόγους, καταθέσεις δασκάλων, κοινωνικών λειτουργών και της οικογένειας του θύματος, γραμμάτων και ημερολογίων των παιδιών θυμάτων και αρχείων κινητών τηλεφώνων (γραπτά μηνύματα, κλήσεις, κ.τ.λ.).

Αναφορικά με τη δευτερογενή θυματοποίηση των θυμάτων, υπήρξαν 3 υποθέσεις στις οποίες έλαβε χώρα μομφή κατά των θυμάτων. Στην πρώτη υπόθεση, η ενήλικη γυναίκα κατηγορήθηκε για τη σεξουαλική της ζωή (π.χ. φλέρταρε με τον δράστη και άλλους άντρες), εξαιτίας της εθνικότητάς της. Πιο συγκεκριμένα, το θύμα κατηγορήθηκε για ελευθεριότητα ηθών και νοοτροπίας λόγω του ότι ήταν αλλοδαπή. Στη δεύτερη υπόθεση η υπεράσπιση του δράστη ζήτησε περαιτέρω κοινωνική έρευνα για το ανήλικο θύμα σχετικά με την υγιεινή, την ηθική και πνευματική του κατάσταση, τον πρότερο βίο, τις οικογενειακές συνθήκες και το περιβάλλον του εν γένει. Παρόλα αυτά, ο Άρειος Πάγος δεν έκανε δεκτό το εν λόγω αίτημα. Επίσης, στην τρίτη υπόθεση το θύμα κατηγορήθηκε για τον τρόπο ζωής του. Σε αυτή την τελευταία περίπτωση υπήρξαν κενά στην αφήγηση του περιστατικού της κακοποίησης από το ανήλικο άρρεν θύμα. Ερωτηματικά εγέρθηκαν σχετικά με τη στάση του θύματος καθώς επί τρία χρόνια δεν αποκάλυψε την κακοποίηση και συνέχισε τις κοινωνικές συναναστροφές με το δράστη, καθώς και επειδή δεν παρείχε συγκεκριμένες πληροφορίες για το μέρος, το χρόνο και τη συχνότητα της κακοποίησης. Αξίζει πάντως να σημειωθεί, ότι σε άλλη υπόθεση το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη τα κενά στην αφήγηση του ανήλικου θύματος, υποστηρίζοντας ότι η αξιοπιστία δεν αναιρείται από τα κενά μνήμης.

Επίσης, σε 2 περιπτώσεις η αξιολόγηση του παιδοψυχιάτρου αντιμετωπίστηκε ως απλό έγγραφο το οποίο αξιολογεί την αντιληπτική ικανότητα και την ψυχική κατάσταση του ανήλικου θύματος και δε χρησιμοποιήθηκε ως αποδεικτικό στοιχείο της κακοποίησης.

Τέλος, σε μια περίπτωση ζητήθηκε βιντεοσκόπηση της κατάθεσης του ανήλικου θύματος, αλλά δυστυχώς αυτό δεν ήταν εφικτό εξαιτίας της έλλειψης τεχνολογικού εξοπλισμού και της μη λειτουργίας του Γραφείου Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων. Στην ίδια υπόθεση, η υπεράσπιση του δράστη αιτήθηκε συμπληρωματικής κατάθεσης του ιατροδικαστή και του ψυχολόγου, λοιπών μαρτύρων αλλά και του ίδιου του ανήλικου θύματος, καθώς επίσης και συμπληρωματική κοινωνική εξέταση της ζωής του θύματος. Τα εν λόγω αιτήματα απορρίφθηκαν καθώς δεν διέθεταν προστιθέμενη αξία στην ανεύρεση της αλήθειας και εξαιτίας του ενδεχόμενου κινδύνου για δευτερογενή θυματοποίηση του ανήλικου θύματος.

Εκτός όμως από τη δευτερογενή θυματοποίηση των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων από το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας εντοπίστηκαν και καλές πρακτικές. Πιο συγκεκριμένα, σε δύο υποθέσεις οι αιτήσεις για συμπληρωματικές καταθέσεις απορρίφθηκαν· στην πρώτη υπόθεση επειδή το ανήλικο θύμα δεν υπέπεσε σε αντιφάσεις και ως εκ τούτου η κατάθεσή του κρίθηκε αξιόπιστη, και στη δεύτερη υπόθεση προκειμένου να προληφθεί η περαιτέρω θυματοποίησή του. Γενικότερα, ιδιαίτερη προσοχή φαίνεται να δίνεται στις εκθέσεις των παιδοψυχιάτρων και στις καταθέσεις των ανήλικων θυμάτων, ιδίως όταν αυτές είναι λεπτομερείς, αναλυτικές και με χρονική ακολουθία, γεγονός που υποδηλώνει ότι δεν αποτελούν προϊόν υποβλητικότητας. Επιπλέον, σε μια υπόθεση γίνεται αναφορά η δίκη διεξήχθη κεκλεισμένων των θυρών, ενώ σε άλλη υπόθεση έγινε αναφορά στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

3. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ: ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

3.1. ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σε σεξουαλικά εγκλήματα, όπως π.χ. ο βιασμός ή η κατάχρηση σε γενετήσια πράξη από σωφρονιστικό, αστυνομικό, εκπαιδευτικό υπάλληλο κ.λπ., η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, αλλά αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη ή, αν αυτή έχει ασκηθεί, να εισαγάγει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη.

Γενικότερα, σύμφωνα με την ισχύουσα στο ελληνικό δίκαιο ποινική δικονομία, η καταγγελία του θύματος γίνεται στην Αστυνομία ή στην Εισαγγελία του τόπου όπου βρίσκεται το θύμα. Και στις δύο περιπτώσεις, η Αστυνομία ξεκινά την προκαταρκτική εξέταση με στόχο τη συλλογή επαρκών αποδεικτικών στοιχείων για στοιχειοθέτηση του ποινικού αδικήματος, ώστε στη συνέχεια βάσει αυτών ο Εισαγγελέας να ασκήσει ποινική δίωξη κατά του δράστη. Εάν η καταγγελία στηρίζεται στο νόμο και είναι προφανώς βάσιμη, ασκείται ποινική δίωξη κατά του δράστη και διατάσσεται στα μεν πλημμελήματα προανάκριση, και στα δε κακουργήματα κυρία ανάκριση, και μετά το πέρας αυτών, παραπέμπεται σε κύρια δίκη. Εφόσον το αδίκημα είναι κακούργημα, μπορεί να διαταχθεί προσωρινή κράτηση του κατηγορούμενου (ή να του επιβληθούν περιοριστικοί όροι) μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης, ώστε να αποφευχθεί η τέλεση νέων αδικημάτων.

Στα αδικήματα ειδικότερα εναντίον των ανηλίκων, αρμόδιοι να υποβάλλουν έγκληση είναι οι γονείς ή ο κηδεμόνας τους, οι οποίοι και τα εκπροσωπούν στο Δικαστήριο. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι δίκες σεξουαλικών εγκλημάτων σε βάρος ανηλίκων διεξάγονται κεκλεισμένων των θυρών προκειμένου να προστατευθεί η ιδιωτική τους ζωή και δεν απαιτείται η αυτοπρόσωπη εμφάνιση τους στο δικαστήριο. Αντ' αυτού, καταθέτουν εάν βεβαίως διαθέτουν την απαιτούμενη πνευματική ωριμότητα, ενώπιον του ανακριτή παρουσία πάντα παιδοψυχολόγου. Σημαντικές για την προστασία της προσωπικότητας του ανηλίκου είναι επίσης οι διατάξεις των άρθρων 352B (περί μη δημοσιοποίησης της ταυτότητας του ανηλίκου θύματος) και του 352A (περί ειδικής εξέτασης και θεραπείας του θύματος καθώς και απομάκρυνσής του από τον υπαίτιο της πράξης).

3.1.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Στην έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έργου RE-TREAT, συμμετείχαν 3 θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, τα οποία ήταν Ελληνίδες γυναίκες ηλικίας 32 – 40 ετών, οι οποίες είχαν κακοποιηθεί σεξουαλικά σε νεαρότερη ηλικία.

Παρακάτω αναλύεται το προφίλ της κάθε μίας και η συνέντευξη

Ελληνίδα, ηλικίας 40 ετών.

Έχει ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και έχει πτυχίο ΤΕΙ. Είναι ανύπαντρη και ζει σε πόλη μαζί με τον τωρινό της σύντροφο.

Αναφορικά με την κακοποίηση, σε ηλικία 20 ετών, βιαζόταν από τον πρώην σύντροφό της, όσο ήταν σε σχέση, για διάστημα 6-9 μηνών, ενώ παράλληλα ο εν λόγω σύντροφος ασκούσε εις βάρος της τόσο ψυχολογική όσο και σωματική βία. Αποκάλυψε τη σεξουαλική κακοποίηση ύστερα από λίγες ημέρες στη μητέρα και σε μια φίλη της. Οι λόγοι που την οδήγησαν στην αποκάλυψη ήταν το γεγονός ότι «δεν άντεχε άλλο», «ένιωθε χάλια», «δεν άντεχε τον εκβιασμό», ενώ παράλληλα «φοβόταν ότι αυτό (η κακοποίηση) θα κρατούσε για πάντα». Η αντίδραση τόσο της μητέρας όσο και της φίλης της χαρακτηρίστηκαν από σοκ, φόβο και σιωπή, ενώ σε δεύτερο χρόνο αντέδρασαν «σαν να μη συνέβη τίποτα», σαν να ήθελαν να «θάψουν» το περιστατικό. Η ίδια, με την αντίδραση αυτή, ένωσε φόβο, έλλειψη κατανόησης και μοναξιά.

Στη συνέχεια η γυναίκα αποκάλυψε το περιστατικό στην αστυνομία. Η κατάθεση στην αστυνομία διήρκησε περίπου μια ώρα, και συμπληρωματικές καταθέσεις στον εισαγγελέα και τη δίκη, έλαβαν επίσης χώρα. Οι ερωτήσεις που τέθηκαν αφορούσαν κυρίως στο περιστατικό της κακοποίησης, αλλά και τη σχέση της με το δράστη. Παρόλα αυτά η ίδια ένωσε άβολα, «ένα σφίξιμο στο στομάχι»· ενώ αναφέρει ότι «της άρεσε που το είπε, αλλά ως εκεί. Όχι ο τρόπος που έγινε, ούτε οι άνθρωποι». Σημαντικό είναι το γεγονός ότι στη δίκη κλήθηκε να καταθέσει ενώπιον του δράστη, αλλά όχι κατ' αντιπαράθεση με αυτόν. Η κατάθεσή της δε βιντεοσκοπήθηκε και η ίδια δε γνωρίζει το λόγο που κάτι τέτοιο δε συνέβη. Επίσης, δεν διεξήχθη ιατροδικαστική εξέταση, διότι είχε μεσολαβήσει αρκετό διάστημα από το βιασμό. Τόσο η οικογένεια όσο και οι φίλοι της κλήθηκαν να καταθέσουν στη δίκη ως μάρτυρες.

Η δίκη διεξήχθη 2 χρόνια μετά την καταγγελία και ο φερόμενος ως δράστης κρίθηκε ένοχος και φυλακίστηκε. Κατά τη διάρκεια της δίκης ένωσε φόβο, αηδία και ενοχή. Δεν της άρεσε τίποτα στην όλη διαδικασία, το μόνο θετικό ήταν ότι ένωσε να «παίρνει λίγη δύναμη», το δικαστήριο και οι άνθρωποι μέσα σε αυτό ήταν «παγωμένοι»· εξάλλου, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει «οι κακοί πάνε στο δικαστήριο». Η απόφαση του δικαστηρίου την έκανε να νιώσει λίγο ανακουφισμένη αλλά «όχι αρκετά». Αν μπορούσε να αλλάξει κάτι στην ποινική διαδικασία, θα ήταν το να δίνονται περισσότερες κατευθυντήριες γραμμές στα θύματα, να παραπέμπονται κάπου, σε κάποιον οργανισμό, καθώς το θύμα – και δη η ίδια – αισθανόταν χαμένη τόσο πριν τη δίκη, όσο και κατά τη διάρκεια αλλά και μετά από αυτή.

Ελληνίδα, ηλικίας 33 ετών.

Έχει Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών και ζει σε χωριό με τον άντρα και τα δύο τους παιδιά. Κακοποιήθηκε σεξουαλικά (κατάχρηση ανηλίκου σε ασέλγεια) σε ηλικία 8 ετών από οικογενειακό φίλο. Το περιστατικό έλαβε χώρα στο σπίτι της –επίσης 8χρονης- καλύτερης της φίλης, όπου η φίλη έπαιζε σε διπλανό δωμάτιο, καθώς ο παππούς της ασελγούσε εις βάρος του ανήλικου θύματος. Μετά την ασέλγεια, την αγκάλιασε και της είπε ότι είναι άρρωστος, ζητώντας της να τον επισκέπτεται στο νοσοκομείο. Στη συνέχεια την άφησε μόνη της να ντυθεί και όταν τη συνάντησε κατά την έξοδό της από το σπίτι, της είπε «εάν σου άρεσε ξαναέλα».

Το περιστατικό έλαβε χώρα μία φορά και η ίδια το αποκάλυψε αμέσως στη γιαγιά της, που τη φρόντιζε εκείνο το διάστημα. Ο λόγος που το αποκάλυψε ήταν το γεγονός ότι φοβήθηκε και επειδή ήξερε ότι «έγινε κάτι κακό». Η γιαγιά αντέδρασε στην αποκάλυψη με φόβο, κοίταξε τα γεννητικά όργανα της μικρής «μήπως της έβαλε κάτι» ο δράστης και πέταξε στα σκουπίδια τα ρούχα που φορούσε το θύμα κατά το περιστατικό. Επίσης, ζήτησε από το ανήλικο θύμα να μην αποκάλυψει σε κανέναν τι συνέβη, εξαιτίας των φόβων για αντίποινα προς το δράστη από την οικογένεια του θύματος («αν το πεις ο μπαμπάς και ο παππούς σου θα τον σκοτώσουν και θα μπουν φυλακή»), αλλά και για πιθανό στιγματισμό του ίδιου του θύματος

από την κλειστή κοινωνία στην οποία διέμεναν τότε («το χωριό θα σε κουτσομπολεύει»). Επίσης, η γιαγιά είπε στο ανήλικο θύμα ότι θα αποκάλυπταν την κακοποίηση μόνο στο θείο της προκειμένου να πάει στην αστυνομία και να καταγγείλει το γεγονός. Το θύμα αναφέρει ότι σε πρώτη φάση, από την αποκάλυψη στη γιαγιά, ένωσε φόβο, ανησυχία, ντροπή και ενοχή, αλλά ταυτόχρονα ένωσε σιγουριά και ανακούφιση καθώς «της έφυγε ένα βάρος». Το περιστατικό καταγγέλθηκε στην αστυνομία από το θείο του θύματος. Οι αστυνομικοί είπαν στο θείο ότι δεν είναι εφικτή η δίωξη του δράστη καθώς – λόγω ασέλγειας και ανηλικότητας του θύματος - δεν υπάρχουν επαρκή ενοχοποιητικά στοιχεία. Επίσης, του είπαν ότι στο παρελθόν, υπήρξε ξανά καταγγελία σεξουαλικής κακοποίησης για το εν λόγω άτομο και ότι «την τρίτη φορά θα τον πάνε μέσα». Καθώς το περιστατικό έλαβε χώρα σε χωριό, υπήρχαν φήμες ότι ο δράστης κακοποιούσε σεξουαλικά και τα ίδια του τα παιδιά και γι' αυτό το λόγο η γυναίκα του είχε αποπειραθεί να αυτοκτονήσει, παρόλο που ποτέ δεν προέβη σε λύση του γάμου με αυτόν. Το θύμα, μαζί με τη γιαγιά, αποκάλυψαν σε δεύτερο χρόνο την κακοποίηση στους γονείς και εκείνοι απευθύνθηκαν ιδιωτικά σε παιδοψυχολόγο. Μετά το περιστατικό, οι οικογένειες του θύματος και του δράστη, που διατηρούσαν φιλικές σχέσεις, σταμάτησαν κάθε είδους επικοινωνία. Έως και σήμερα συνεχίζει να τον συναντά στο δρόμο, καθώς τα σπίτια τους στο χωριό βρίσκονται σε απόσταση 20 μέτρων. Αναφορικά με την ποινική δίωξη του δράστη, το θύμα ανέφερε ότι «Κάποιες φορές θα ήθελα να είχα κινηθεί νομικά για να δικαιωθώ, για να μην κυκλοφορεί ελεύθερος, για να μην τον βλέπω, για να μην κάνει και σε άλλα παιδιά αυτό που έκανε σε εμένα. Άλλες φορές πάλι το προτιμώ που δεν κινήθηκα νομικά γιατί θα ήταν ένας Γολγοθάς. Με κάποιον τρόπο, μετά από πολλά χρόνια θεραπείας, το ξεπέρασα. Εάν είχα κινηθεί νομικά, δεν ξέρω τι άλλο θα είχα ή θα έπρεπε να είχα ξεπεράσει».

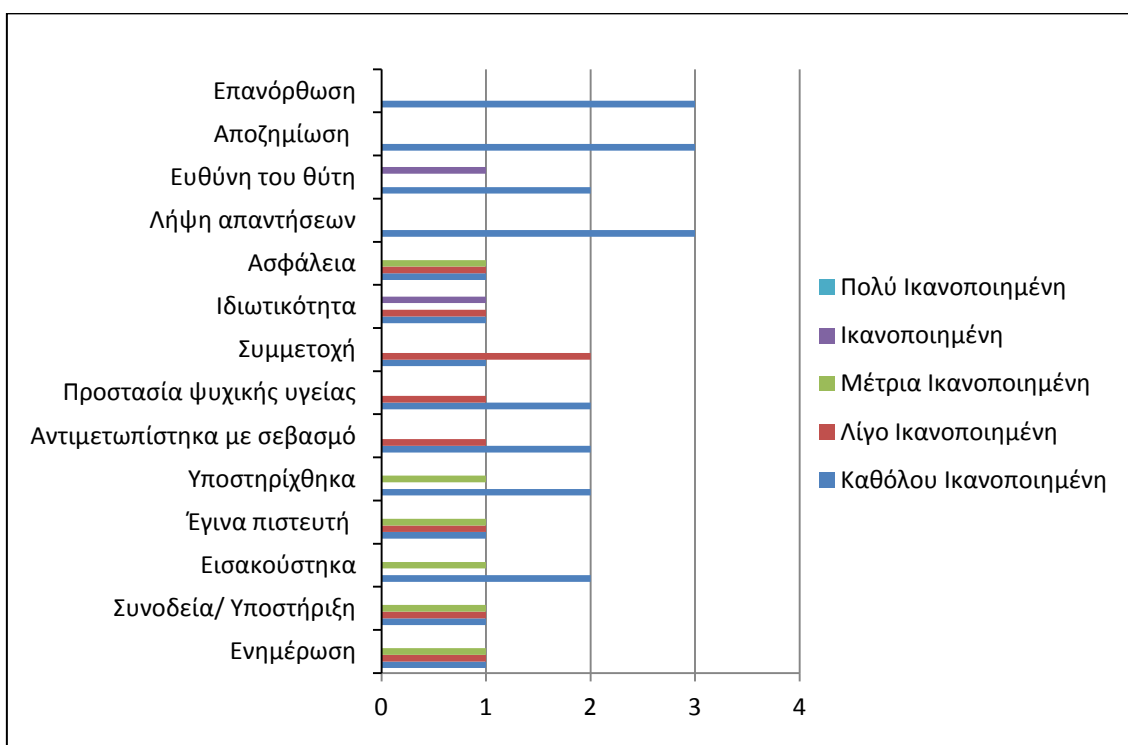
Ελληνίδα, ηλικίας 32 ετών.

Έχει και αυτή Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών. Είναι άγαμη και ζει με τους γονείς της σε πόλη, πρωτεύουσα νομού. Κακοποιήθηκε σεξουαλικά (κατάχρηση ανήλικου σε ασέλγεια) σε ηλικία 9 ετών από οικογενειακό φίλο, και ψυχολογικά και σωματικά από μετέπειτα συντρόφους της, σε ηλικία 19 και 23-26 ετών. Και εκείνη αποκάλυψε άμεσα τη σεξουαλική κακοποίηση σε συγγενικό της πρόσωπο, το οποίο αντέδρασε με φόβο και θυμό στο άκουσμα του περιστατικού. Το ανήλικο θύμα ένωσε επίσης φόβο με την αντίδραση του ενήλικου. Στη συνέχεια, το περιστατικό καταγγέλθηκε στην αστυνομία, μια ημέρα αργότερα. Η κατάθεση διήρκησε περίπου μισή ώρα αλλά το θύμα δεν κατέθεσε λόγω της ανηλικότητάς του. Εξαιτίας ανεπαρκών στοιχείων δεν ασκήθηκε δίωξη στο δράστη. Το θύμα αναφέρει ότι θα ήθελε να κινηθεί νομικά «γιατί τώρα, το μόνο που έχει μείνει είναι ο θυμός. Θυμός και απέναντι στο δράστη αλλά και απέναντι στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης που δεν άσκησε δίωξη».

Συμπερασματικά, από τις τρεις γυναίκες θύματα σεξουαλικής κακοποίησης που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα, η μία είχε κακοποιηθεί μόνο σεξουαλικά, ενώ οι άλλες δύο είχαν κακοποιηθεί όχι μόνο σεξουαλικά αλλά και σωματικά και ψυχολογικά. Όσον αφορά στη σεξουαλική κακοποίηση και στις τρεις περιπτώσεις έγινε από γνωστό στο θύμα δράστη (σύντροφος και οικογενειακός φίλος). Η μια περίπτωση αφορούσε βιασμό ενήλικου θύματος, ενώ οι άλλες δύο κατάχρηση σε ασέλγεια ανήλικων θυμάτων. Και τα τρία θύματα, ορμώμενα κυρίως από φόβο, –σε αντιδιαστολή με την υπάρχουσα βιβλιογραφία (Alaggia, Collin-Vézina & Rusan Lateef, 2019; Lanthier, Du Mont & Mason, 2018)- αποκάλυψαν την κακοποίηση άμεσα σε οικείο σε αυτές πρόσωπο. Οι αντιδράσεις των οικείων ενέτειναν το φόβο και την ενοχή και θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «τραυματικές». Εξίσου τραυματική ήταν και η αντιμετώπισή τους από το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης, καθώς στις δύο περιπτώσεις δεν

αποδόθηκε δικαιοσύνη λόγω «έλλειψης» ενοχοποιητικών στοιχείων και της ανηλικότητας των θυμάτων, ενώ στην τρίτη περίπτωση το ενήλικο θύμα κλήθηκε να καταθέσει πολλάκις και δη ενώπιον του δράστη.

Αναφορικά με τα συμφέροντα των θυμάτων, και πιο συγκεκριμένα με την ενημέρωση, τη συνοδεία/ υποστήριξη, το αν εισακούστηκαν, εάν έγιναν πιστευτά, εάν υποστηρίχθηκαν, εάν αντιμετωπίστηκαν με σεβασμό, εάν προστατεύτηκε η ψυχική τους υγεία, εάν συμμετείχαν στη λήψη αποφάσεων, εάν προστατεύτηκε η ιδιωτικότητα και η ασφάλειά τους, εάν ο δράστης ανέλαβε τις ευθύνες του και εάν υπήρξε αποζημίωση ή επανόρθωση, τα θύματα ήταν κατά κύριο λόγο καθόλου έως λίγο ικανοποιημένα από τις διαδικασίες του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης.

Γράφημα 5: Συνεντεύξεις θυμάτων. Δικαιώματα και συμφέροντα θυμάτων.

3.1.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΜΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ

3.1.2.1. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

Σε αυτό το κομμάτι της έρευνας συμμετείχαν 9 επαγγελματίες οι οποίοι ασχολούνται με θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων και πιο συγκεκριμένα, 2 δικηγόροι, 1 εγκληματολόγος εξειδικευμένη στην παιδική κακοποίηση και τη διεξαγωγή της δικανικής συνέντευξης, 1 παιδοψυχολόγος που ασχολείται με ανήλικα, έφηβα και νεαρά ενήλικα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, 3 επαγγελματίες ψυχικής υγείας που εργάζονται σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων βίας (2 Ψυχολόγοι και 1 Κοινωνική επιστήμονας/ σύμβουλος ψυχικής υγείας) και 2 αστυνομικοί. Από τους 9 συμμετέχοντες, οι 8 ήταν γυναίκες και ο 1 άντρας (δικηγόρος). Οι 2 δικηγόροι που συμμετείχαν εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα και είχαν αναλάβει αρκετές

υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης. Η εγκληματολόγος εργάζεται στο δημόσιο τομέα ως Καθηγήτρια Πανεπιστημίου. Οι 2 αστυνομικοί εργάζονται στο δημόσιο τομέα και πιο συγκεκριμένα είναι υπεύθυνες των τμημάτων Ενδοοικογενειακής Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας σε δύο νομούς της επαρχίας. Η παιδοψυχολόγος εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα και έχει αναλάβει τόσο μεμονωμένα περιστατικά παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης, όσο και υποθέσεις κακοποίησης ανήλικων θυμάτων ως εξωτερική συνεργάτης της αστυνομίας και της εισαγγελίας Κρήτης, με πιο γνωστή την «υπόθεση Σειραγάκη» όπου ένας προπονητής μπάσκετ ασέλγησε εις βάρος 36 ανήλικων αγοριών το Δεκέμβριο του 2011¹⁶. Οι 3 επαγγελματίες ψυχικής υγείας εργάζονται σε ΜΚΟ όπου υποστηρίζονται γυναίκες θύματα βίας και κακοποίησης.

Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν πολυετή εμπειρία στην αντιμετώπιση της κακοποίησης -και δη της σεξουαλικής κακοποίησης-, με μέσο όρο τα 13 σχεδόν έτη. Πιο συγκεκριμένα, ο ένας δικηγόρος είχε επαγγελματική εμπειρία 10 ετών, ενώ ο άλλος 5-10 ετών. Η εγκληματολόγος είχε επαγγελματική εμπειρία άνω των 10 ετών. Οι αστυνομικοί 27 και 15 έτη, αντίστοιχα. Η παιδοψυχολόγος 23 έτη επαγγελματικής εμπειρίας, ενώ η μια επαγγελματίας ψυχικής υγείας είχε 17 έτη επαγγελματικής εμπειρίας και οι άλλες 2, 2-5 έτη.

Όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα έχουν αναλάβει υποθέσεις με θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, με μέσο όρο τις 1-10 υποθέσεις συνολικά, στην επαγγελματική τους πορεία. Πιο συγκεκριμένα, οι δικηγόροι έχουν αναλάβει 1-10 υποθέσεις. Η εγκληματολόγος έχει αναλάβει πάνω από 20 υποθέσεις με ανήλικα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων. Η μια αστυνομικός έχει αναλάβει 1-10 υποθέσεις θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων και η άλλη, 11-20 υποθέσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην πρώτη αστυνομικό – λόγω της θέσης εργασίας της - δεν απευθύνονται τα θύματα για να καταγγείλουν σεξουαλικό έγκλημα, αλλά για να αναφέρουν υποθέσεις σεξουαλικών εγκλημάτων τα οποία δεν έτυχαν σωστής αντιμετώπισης από τους αρμόδιους αστυνομικούς (π.χ. μη επίδειξη δέουσας σημασίας, άρνηση λήψης καταγγελίας). Η παιδοψυχολόγος έχει αναλάβει πάνω από 30 υποθέσεις ανήλικων θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων. Τέλος, οι 3 επαγγελματίες ψυχικής υγείας έχουν αναλάβει 1-10, 11-20 και 1-10 υποθέσεις θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων, αντίστοιχα. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (8 από τους 9) ανέφερε ότι στην υπηρεσία τους διαχειρίζονται 1-10 υποθέσεις σεξουαλικών εγκλημάτων σε ετήσια βάση. Η 9^η συμμετέχουσα που είναι αστυνομικός ανέφερε ότι στην υπηρεσία της διαχειρίζονται 11-20 αντίστοιχες υποθέσεις, εκ των οποίων οι περισσότερες δεν έρχονται στο φως της δημοσιότητας.

Αναφορικά με το προφίλ των θυμάτων, αλλά και των δραστών σεξουαλικών εγκλημάτων που απευθύνονται στους επαγγελματίες οι οποίοι συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα, ο πρώτος δικηγόρος ανέφερε ότι τα θύματα είναι κυρίως ελληνίδες γυναίκες, ηλικίας περίπου 40 ετών ή παιδιά 10-12 ετών. Στις περιπτώσεις ανήλικων θυμάτων ή εκδικητικής πορνογραφίας, οι δράστες είναι κατά κύριο λόγο γνωστοί στο θύμα. Στις υπόλοιπες των περιπτώσεων αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις διακίνησης πορνογραφικού υλικού, οι δράστες είναι άγνωστοι στο θύμα. Οι δράστες είναι κατά κύριο λόγο άνδρες, ελληνικής καταγωγής και περίπου 40 ετών. Η

¹⁶ Η εν λόγω υπόθεση έλαβε μεγάλη δημοσιότητα, σοκάροντας την κοινή γνώμη, εξαιτίας τόσο του αριθμού των θυμάτων όσο και της ιδιαίτερης φύσης του εγκλήματος και της ιδιότητας του δράστη (<http://www.pelop.gr/?page=article&DocID=575391>). Ο δράστης καταδικάστηκε σε κάθειρξη 401 ετών (ανώτατο όριο φυλάκισης- εκτιτέα ποινή- τα 25 χρόνια) για παιδεραστία σε βάρος 36 ανήλικων αγοριών, ενώ αποφυλακίστηκε έπειτα από 8 χρόνια και πέντε μήνες, για να ξαναφυλακιστεί λίγο αργότερα κατόπιν απόφασης του Συμβουλίου Εφετών Δυτικής Μακεδονίας σύμφωνα με την οποία δεν συντρέχουν οι λόγοι για την υφ' όρον απόλυσή του, ακυρώνοντας το προηγούμενο βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Γρεβενών (https://www.efsyn.gr/efkriti/koinonia/251431_xana-sti-fylaki-o-n-seiragakis). Αξίζει να σημειωθεί ότι η Εισαγγελέας της έδρας ανέφερε χαρακτηριστικά: «Υπάρχει δίκαιο-πολιτικό έλλειμμα στη χώρα μας. Για το έγκλημα της παιδεραστίας έπρεπε να προβλέπεται η ποινή των ισοβίων» (<https://kotzabasakis.com/?p=149>).

δεύτερη δικηγόρος ανέφερε ότι τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες αλλοδαπές ή και Ρομά, ηλικίας περίπου 35 ετών, ή παιδιά. Οι δράστες είναι άγνωστοι στο θύμα κυρίως σε περιπτώσεις βιασμών και μέλη του στενού οικογενειακού ή φιλικού περιβάλλοντος (π.χ. σύντροφος) σε περιπτώσεις ασέλγειας ή κακοποίησης ανηλίκων. Η εγκληματολόγος ανέφερε ότι τα ανήλικα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων είναι κατά κύριο λόγο κορίτσια, όλων των εθνικοτήτων, ηλικίας 7-12 ετών. Σημειώνει δε, ότι η κατάσταση για τα αλλοδαπά παιδιά είναι πιο περίπλοκη εξαιτίας του διαφορετικού πολιτισμικού πλαισίου, της διαφορετικής γλώσσας αλλά και της απουσίας υποστηρικτικού δικτύου, με αποτέλεσμα τα στοιχεία που διαθέτουμε να είναι ανεπαρκή καθώς συνήθως, εξαιτίας των προαναφερθέντων παραγόντων, δεν προβαίνουν συχνά σε καταγγελίες. Οι δράστες, όπως αναφέρει η ίδια, είναι ενήλικοι άνδρες οποιασδήποτε εθνικότητας και «πάντα γνωστοί» (π.χ. συγγενής ή φιλικό πρόσωπο της οικογένειας). Η παιδοψυχολόγος ανέφερε ότι τα ανήλικα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων είναι τόσο κορίτσια όσο και αγόρια, με την υπόθεση Σειραγάκη να εκτινάσσει το ποσοστό των αγοριών θυμάτων. Η ηλικία των θυμάτων ξεκινά από τα 3.5 έτη και τα θύματα είναι κατά κύριο λόγο ελληνικής καταγωγής. Αναφορικά με τη σχέση τους με το δράστη, στα πολύ μικρά παιδιά π.χ. 3.5 ετών - και δη στα αγόρια - ο δράστης είναι συνήθως ο πατέρας, ενώ στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες ο δράστης είναι συνήθως κάποιος γείτονας, οικογενειακός φίλος ή συγγενής (π.χ. θείος). Επίσης, και οι μητέρες κακοποιούν σεξουαλικά τα παιδιά τους και ειδικά τα αγόρια. Η πρώτη επαγγελματίας ψυχικής υγείας ανέφερε ότι τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων που απευθύνονται στην υπηρεσία της είναι γυναίκες ελληνικής ή και αλβανικής καταγωγής κυρίως, ηλικίας 15-25 ετών και οι δράστες είναι συνήθως γνωστοί στο θύμα. Οι δράστες είναι άνδρες, κατά κύριο λόγο ελληνικής ή αλβανικής καταγωγής και ηλικίας 25-35 ετών. Η δεύτερη επαγγελματίας ψυχικής υγείας ανέφερε ότι τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες, ελληνικής καταγωγής, ηλικίας 35-45 ετών και οι δράστες είναι γνωστοί στο θύμα, και πιο συγκεκριμένα συγγενικά πρόσωπα όπως ο σύντροφος ή ο πατέρας. Επιπλέον, οι δράστες είναι άνδρες, ελληνικής καταγωγής, και ηλικίας 30-35 ετών. Η τρίτη επαγγελματίας ψυχικής υγείας ανέφερε ότι τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες, ηλικίας περίπου 30 ετών ή παιδιά, στα οποία όμως δεν υφίσταται διαχωρισμός βάσει του φύλου τους. Τα θύματα είναι είτε από την Ελλάδα είτε αλλοδαπά. Μάλιστα, όπως αναφέρει η ίδια, ιδίως για τα αλλοδαπά παιδιά, οι αποκαλύψεις και οι καταγγελίες σεξουαλικών εγκλημάτων είναι πιο συχνές καθώς δεν υπάρχει περαιτέρω κοινωνικός στιγματισμός. Οι δράστες είναι σχεδόν πάντα γνωστοί, και για τις γυναίκες θύματα είναι συνήθως ο τωρινός ή ο πρώην σύντροφος, ενώ για τα παιδιά είναι κάποιος συγγενής όπως ο πατέρας, ο παππούς, ο θείος ή κάποιος οικογενειακός φίλος. Τέλος, η πρώτη αστυνομικός ανέφερε ότι τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες κάτω των 40 ετών, τόσο ελληνίδες όσο και αλλοδαπές (κυρίως αλλοδαπές παντρεμένες ή σε σχέση με Έλληνα π.χ. Αγγλίδες). Οι δράστες είναι Έλληνες άντρες, κάτω των 50 ετών και σύζυγοι, σύντροφοι ή συγγενείς του θύματος. Η δεύτερη αστυνομικός ανέφερε ότι όσον αφορά τα ενήλικα θύματα, αυτά είναι κυρίως γυναίκες, άνω των 18 ετών, τόσο ελληνίδες όσο και αλλοδαπές (κατά κύριο λόγο τουρίστριες ή ξεναγοί, όχι όμως μετανάστριες). Στις περιπτώσεις αυτές οι δράστες είναι κατά κύριο λόγο άγνωστοι στο θύμα, και όσον αφορά τις υποθέσεις που η ίδια ανέλαβε ήταν όλοι αλλοδαποί (κυρίως Πακιστανοί), ηλικίας 20-30 ετών. Όσον αφορά τα ανήλικα θύματα, αυτά είναι ως επί το πλείστον αγόρια από την Ελλάδα ηλικίας κάτω των 10- 12 ετών. Με εξαίρεση τον Σειραγάκη που ήταν προπονητής μπάσκετ, οι δράστες είναι κατά κύριο λόγο στενοί συγγενείς (π.χ. ξάδελφος, θείος).

3.1.2.2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

Αναφορικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες στα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, οι δικηγόροι παρέχουν ως επί το πλείστον νομικές υπηρεσίες (νομικές συμβουλές και εκπροσώπηση). Η εγκληματολόγος διεξάγει τη δικανική συνέντευξη σε ανήλικα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων. Και οι δύο αστυνομικοί είναι υπεύθυνοι των Τμημάτων Ενδοοικογενειακής Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας στον εκάστοτε νομό. Η πρώτη αστυνομικός εργάζεται στο επιτελείο όπου δέχεται τα παράπονα των πολιτών αναφορικά με τις παρεχόμενες από την αστυνομία υπηρεσίες σε θύματα ενδοοικογενειακής βίας, ενώ η δεύτερη παρέχει ανακριτικής φύσεως υπηρεσίες αλλά παράλληλα, όπως η ίδια αναφέρει, «*εξ ανάγκης παρέχει συμβουλευτικής και ψυχολογικής φύσεως υπηρεσίες*». Η παιδοψυχολόγος παρέχει ψυχολογική υποστήριξη και τραυματοθεραπεία στα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων (ανήλικα θύματα ή ενήλικες που κακοποιήθηκαν σεξουαλικά στην παιδική τους ηλικία), καθώς επίσης και συμβουλευτική στους γονείς αυτών. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας παρέχουν στα θύματα συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη και θεραπεία, φιλοξενία σε ξενώνα για κακοποιημένες γυναίκες, παραπομπή για περαιτέρω εξετάσεις (ψυχιατρικές ή ιατροδικαστικές), ενώ αναλαμβάνουν επίσης και τη διασύνδεση με άλλους φορείς (π.χ. νοσοκομεία, δικηγορικοί σύλλογοι κ.α.).

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (6 από τους 9) ανέφερε ότι στο φορέα που εργάζονται δεν υπάρχει θεσμοθετημένη ειδική μεταχείριση για τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων. Η εγκληματολόγος μάλιστα ανέφερε ότι «*παρόλο που αυτό προβλέπεται από τη νομοθεσία (Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, 2019), στην πράξη δεν εφαρμόζεται*». Πιο συγκεκριμένα, το 2019 εκδόθηκε, στην Ελλάδα, υπουργική απόφαση σύμφωνα με την οποία θεσμοθετείται η ίδρυση Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας ανήλικων θυμάτων και ορίζονται οι προδιαγραφές για τη διεξαγωγή δικανικής συνέντευξης σε ανήλικα θύματα κακοποίησης. Εντούτοις, σύμφωνα και με το Συνήγορο του Πολίτη (2019), η εν λόγω υπουργική απόφαση δεν έχει εφαρμοστεί ούτε στο ελάχιστο έως τώρα. Οι συμμετέχοντες που απάντησαν θετικά για την ύπαρξη θεσμοθετημένης ειδικής μεταχείρισης ήταν μόνο η παιδοψυχολόγος και οι αστυνομικοί. Η παιδοψυχολόγος ακολουθεί τις αρχές των εκάστοτε θεραπευτικών μοντέλων και της τραυματοθεραπείας. Οι αστυνομικοί, από την πλευρά τους, ανέφεραν ότι βάσει του Νόμου 3500/2006 έχουν πλέον την υποχρέωση να μεταχειρίζονται με ειδικό τρόπο τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας – συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής -, οφείλουν να προασπίζουν την ασφάλειά τους, να προωθούν τα συμφέροντά τους, να τα προστατεύουν από το δράστη και να μην κάνουν κατάχρηση της εξουσίας τους, εναρμονισμένοι παράλληλα και με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Επιπρόσθετα, πολύ πρόσφατα δημιουργήθηκε στην Ελληνική Αστυνομία ένα σύστημα καταχώρησης όλων των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, προκειμένου να υπάρξουν πιο ολοκληρωμένα στατιστικά δεδομένα αλλά και για να επιτευχθεί καλύτερη διασύνδεση και επικοινωνία μεταξύ του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης.

Αναφορικά με την ύπαρξη εξειδικευμένης εκπαίδευσης για τη διαχείριση θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων απάντησε αρνητικά (5 από τους 9). Ακόμη όμως και αυτοί που απάντησαν θετικά ανέφεραν ότι, στην πλειοψηφία της, η εκπαίδευση δεν ήταν θεσμοθετημένη από το φορέα στον οποίο εργάζονταν, αλλά επαφίεται στις προσωπικές προσλαμβάνουσες και ενδιαφέροντα του εκάστοτε εργαζομένου. Πιο αναλυτικά, η εγκληματολόγος έχει εκπονήσει διδακτορική διατριβή πάνω στη σεξουαλική κακοποίηση, ενώ η παιδοψυχολόγος είναι κάτοχος αντίστοιχου Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών. Οι 2 από τους 3 επαγγελματίες ψυχικής υγείας έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτικά σεμινάρια, ημερίδες, εργαστήρια και ομάδες εργασίας, ενώ η μία εξ αυτών είχε εκπονήσει πτυχιακή εργασία πάνω στη θεματική της σεξουαλικής κακοποίησης ανήλικων

θυμάτων. Τέλος, η μία εκ των δύο αστυνομικών έχει εκπαιδευτεί στην εφαρμογή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.

Εκτός από την απουσία εξειδικευμένης εκπαίδευσης, από την παρούσα έρευνα φάνηκε ότι δεν υπάρχει ούτε εξειδικευμένη ομάδα επαγγελματιών για τη διαχείριση θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων, καθώς η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (6 από τους 9) απάντησε αρνητικά σε αντίστοιχη ερώτηση. Η μια επαγγελματίας ψυχικής υγείας μάλιστα, ανέφερε ότι, ναι μεν υπάρχουν ψυχολόγοι, αλλά δεν είναι εξειδικευμένοι στη σεξουαλική κακοποίηση, ενώ οι άλλες δύο επαγγελματίες ανέφεραν ότι υπάρχει συγκεκριμένη ομάδα στην οποία μάλιστα ασκείται και εποπτεία 1-2 φορές το μήνα. Η μια αστυνομικός ανέφερε ότι παρόλο που το πρωτόκολλο δεν ορίζει κάτι τέτοιο, στην πράξη αφενός συνεργάζονται με τον ψυχολόγο της αστυνομίας (ο οποίος σημειωτέον είναι ένας για ολόκληρη την Κρήτη) και με την ψυχιατρική κλινική όμορου νομού (όπου εκεί υπάρχει παιδοψυχίατρος), και αφετέρου - ιδίως όταν τα θύματα είναι ανήλικα - καλούνται συγκεκριμένοι αστυνομικοί, και δη γυναίκες, οι οποίες έχουν εμπειρία από αντίστοιχα περιστατικά, ενώ οι άντρες αστυνομικοί απασχολούνται κυρίως στην έρευνα για την εύρεση αποδεικτικών στοιχείων αλλά και του δράστη.

3.1.2.3. Η ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Αναφορικά με την εμπλοκή των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων στις ποινικές διαδικασίες οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία. Πιο συγκεκριμένα, ενώ η μια δικηγόρος ανέφερε ότι τα περισσότερα θύματα από αυτά που απευθύνονται στην ίδια εμπλέκονται στις ποινικές διαδικασίες, ο άλλος δικηγόρος ανέφερε ότι μόνο τα μισά από τα θύματα που απευθύνονται στον ίδιο εμπλέκονται εν συνεχεία στις ποινικές διαδικασίες, είτε λόγω ντροπής, είτε λόγω ψευδών καταγγελιών. Η εγκληματολόγος ανέφερε ότι στις ποινικές διαδικασίες εμπλέκονται μόνο μερικά από τα θύματα που αποκαλύπτουν σεξουαλική κακοποίηση, ενώ η παιδοψυχολόγος ανέφερε ότι είναι πολύ λίγα τα θύματα τα οποία εν τέλει εμπλέκονται σε αυτές. Παράλληλα, ενώ η μια αστυνομικός ανέφερε ότι τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων που εμπλέκονται στις ποινικές διαδικασίες είναι τα περισσότερα, καθώς η πλειοψηφία αυτών που φτάνουν στο αστυνομικό τμήμα είναι αποφασισμένες, η άλλη αστυνομικός ανέφερε ότι είναι πολύ λίγα τα θύματα που πηγαίνουν σε δίκη καθώς θεωρούν την αστυνομία ως τον «από μηχανής θεό» που υποκαθιστά το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης (ΣΠΔ). Η εν λόγω αστυνομικός μάλιστα ανέφερε ότι αποτρεπτικό παράγοντα αποτελούν οι δυσκολες για τους απλούς πολίτες, και χρονοβόρες διαδικασίες του ΣΠΔ, αλλά και το γεγονός ότι πολλές φορές οι ίδιοι οι αστυνομικοί στις περιγραφές τους μεγεθύνουν τις διαδικασίες που έπονται, αποτρέποντας ακόμη περισσότερο τα θύματα από την εμπλοκή τους σε αυτές. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας ανέφεραν ότι τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων που εμπλέκονται, εν τέλει, στις ποινικές διαδικασίες είναι από λίγα έως ελάχιστα.

Αναφορικά με τα πιο συχνά συναντώμενα εγκλήματα, ο ένας δικηγόρος ανέφερε ότι είναι - κατά φθίνουσα σειρά - η εκδικητική πορνογραφία, η αποπλάνηση ανηλίκων, ο βιασμός αλλά και η αιμομιξία. Ιδίως σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, όπως π.χ. οι Ρομά, κατά τη συνάντηση με το δικηγόρο, αναφέρονται σε περιστατικά τέλεσης γάμων και κατ' επέκταση συνέντευξης μεταξύ στενών συγγενών, ενίοτε και ανηλίκων, παρόλα αυτά δεν προβαίνουν σε καταγγελίες για το αδίκημα της αιμομιξίας εξαιτίας του πολιτισμικού τους πλαισίου, αλλά αντίθετα καταγγέλλουν άλλου είδους περιστατικά π.χ. ενδοοικογενειακή βία ή σεξουαλική

κακοποίηση από άλλο δράστη. Η άλλη δικηγόρος ανέφερε ότι τα πιο συχνά συναντώμενα σεξουαλικά εγκλήματα - επίσης σε φθίνουσα σειρά - είναι ο βιασμός, η ασέλγεια σε βάρος ανήλικου, η παράνομη κατοχή και διακίνηση πορνογραφικού υλικού, και η σεξουαλική παρενόχληση. Η εγκληματολόγος ανέφερε ως πιο συχνή μορφή σεξουαλικών εγκλημάτων σε ανήλικα θύματα την ασέλγεια, ενώ η παιδοψυχολόγος ανέφερε ότι συναντά όλα τα είδη όπως π.χ. βιασμός, αιμομιξία, ασέλγεια, αποπλάνηση, εξαναγκασμός σε σεξουαλικές πράξεις, παρακολούθηση πορνογραφικού υλικού, κ.α. Και οι δύο αστυνομικοί ανέφεραν ότι τα πιο συχνά συναντώμενα σεξουαλικά εγκλήματα στις υπηρεσίες τους είναι ο βιασμός, η ασέλγεια και η αιμομιξία. Η πρώτη επαγγελματίας ψυχικής υγείας ανέφερε ότι - σε φθίνουσα σειρά - απαντάται πιο συχνά ο βιασμός, η αποπλάνηση, η ασέλγεια, και η ασέλγεια εντός αιμομικτικής σχέσης. Η δεύτερη επαγγελματίας ψυχικής υγείας ανέφερε ότι - σε φθίνουσα σειρά - απαντάται πιο συχνά ο βιασμός, η ασέλγεια, ο εξαναγκασμός σε σεξουαλικές πράξεις, και η εκδικητική πορνογραφία. Τέλος, η τρίτη επαγγελματίας ψυχικής υγείας ανέφερε ότι - σε φθίνουσα σειρά - απαντάται πιο συχνά η ασέλγεια, ο εξαναγκασμός σε σεξουαλικές πράξεις, η αποπλάνηση ανηλίκων, η εκδικητική πορνογραφία, ο βιασμός, και η αιμομιξία ιδίως όσον αφορά ανήλικα θύματα.

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα, τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων που προσέρχονται στις αρμόδιες υπηρεσίες (αστυνομία, δικηγόροι) αναζητούν τόσο νομική καθοδήγηση όσο και δικαστική εκπροσώπηση. Οι συμμετέχοντες επίσης ανέφεραν (7 από τους 9) πως η πλειοψηφία των θυμάτων που προσέρχονται σε υπηρεσίες όπως στην αστυνομία, σε ΜΚΟ, αλλά και σε ιδιώτες δικηγόρους και ψυχολόγους, προσέρχονται μόνες τους. Εξάριση φαίνεται να αποτελούν τα παιδιά που προσέρχονται με τους γονείς - και κυρίως με τη μητέρα ή πιο σπάνια με τη γιαγιά τους -, και οι γυναίκες νεότερης ηλικίας (19 - 25 ετών), οι οποίες συνοδεύονται συνήθως από κάποια φίλη.

Σε περιπτώσεις δε όπου το θύμα ανήκει σε ευάλωτη ομάδα (π.χ. άτομο με ειδικές ανάγκες, μειονότητα, πρόσφυγας, μετανάστρια, κ.α.), δίνεται ιδιαίτερη προσοχή σε αυτή. Οι δικηγόροι ανέφεραν ότι ασχολούνται περισσότερο, την προσεγγίζουν με ιδιαίτερο τρόπο ανάλογα με την ψυχική της κατάσταση προκειμένου να μην τραυματιστεί περαιτέρω η ψυχοσύνθεσή της, να μην θιγεί η προσωπικότητά της, και να μην υπονοηθεί υπαιτιότητα αυτής, ενώ παράλληλα την παρακινούν τόσο να προβεί σε καταγγελία, όσο και να λάβει ψυχολογική υποστήριξη. Η εγκληματολόγος ανέφερε ότι υπάρχουν ειδικά πρωτόκολλα για παιδιά με ειδικές ανάγκες, αλλοδαπά παιδιά, και πολύ μικρά ηλικιακά παιδιά (προσχολικής ηλικίας), τα οποία όμως δεν εφαρμόζονται στην πράξη. Οι αστυνομικοί ανέφεραν ότι τα θύματα ευάλωτων ομάδων υφίστανται ειδική μεταχείριση και γίνεται συνεργασία με τις αντίστοιχες ειδικές δομές. Η παιδοψυχολόγος ανέφερε ότι η συμπεριφορά της προσαρμόζεται στις ανάγκες της εκάστοτε ευάλωτης ομάδας ανάλογα με τα υπάρχοντα πρωτόκολλα, αλλά και με την εκπαίδευση την οποία έχει λάβει. Ομοίως, και οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας ανέφεραν ότι, παρόλο που δεν υπάρχει συγκεκριμένο πρωτόκολλο, ακολουθούν μια προσέγγιση βασισμένη στην ευαισθησία και την αυξημένη προσοχή και επαγρύπνηση για τυχόν επανατραυματισμό, προσαρμόζουν τη γλώσσα που χρησιμοποιούν και το στυλ των ερωτήσεων στις ιδιαίτερες ανάγκες του θύματος, δοκιμάζουν διαφορετικούς τρόπους αναζήτησης της αλήθειας του θύματος, ενώ δε διστάζουν να αναζητήσουν περαιτέρω γνώσεις και πληροφορίες προκειμένου να διαχειριστούν αποτελεσματικότερα το περιστατικό.

Όσον αφορά στις ενέργειες για τη διατήρηση της αξιοπρέπειας των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων και την προστασία της ψυχικής τους υγείας, οι περισσότεροι συμμετέχοντες απάντησαν θετικά (8 στους 9 για τη διατήρηση της αξιοπρέπειας και 7 στους 9 για την προστασία της ψυχικής υγείας). Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τις δύο αυτές συνιστώσες,

Οι δικηγόροι ανέφεραν ότι παρακινούν το θύμα να αναζητήσει βοήθεια και ψυχολογική υποστήριξη και την παραπέμπουν είτε σε ψυχολόγο ή/ και ψυχίατρο, είτε στην ειδική γραμμή συμβουλευτικής γυναικών. Μάλιστα, όπως ανέφερε ο ένας εκ των δύο δικηγόρων *«τέτοιου είδους μέριμνα δεν είναι υποχρεωτική αλλά επαφίεται στον εκάστοτε δικηγόρο»*. Οι αστυνομικοί από την πλευρά τους ανέφεραν ως μέσο για τη διατήρηση της αξιοπρέπειας του θύματος και την προστασία της ψυχικής του υγείας την ύπαρξη εχεμύθειας και την τήρηση του απορρήτου – η μη τήρηση του οποίου επιφέρει πειθαρχικό έλεγχο -, την προστασία του θύματος από το δράστη και την απομάκρυνσή της τόσο από αυτόν όσο και από την ευρύτερη οικογένειά του (ιδίως στην Κρήτη όπου ελλοχεύει ο κίνδυνος της «βεντέας»). Επίσης, δίνουν στο θύμα τη δυνατότητα να καλέσει στο αστυνομικό τμήμα άτομο το οποίο εμπιστεύεται προκειμένου να τη στηρίξει. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας ανέφεραν και εκείνοι την τήρηση του απορρήτου, το σεβασμό στις ανάγκες του θύματος (η ροή της συνεδρίας ορίζεται από το θύμα), την αποτροπή της δευτερογενούς θυματοποίησης, την εφαρμογή μοντέλων τραυματοθεραπείας, τη διαφύλαξη και προστασία της συνάντησης, αλλά και το γεγονός ότι εντός της υπηρεσίας τα θύματα δεν έρχονται – ούτε καν σε οπτική - επαφή με άλλον άντρα (π.χ. εργαζόμενο του φορέα).

Πλην του ενός δικηγόρου και της μίας αστυνομικού, όλες οι υπόλοιπες συμμετέχουσες στην παρούσα έρευνα ισχυρίζονται ότι η υποστήριξη των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων εμπίπτει στις αρμοδιότητές τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο ο δικηγόρος όσο και η αστυνομικός, παρόλο που δεν πιστεύουν ότι η υποστήριξη των θυμάτων εμπίπτει στις αρμοδιότητές τους, υποστηρίζουν τα θύματα, αν και όπως αναφέρουν, δεν διαθέτουν την ανάλογη εκπαίδευση. Ο πιο συνηθισμένος τρόπος υποστήριξης των θυμάτων είναι, σύμφωνα με τους δικηγόρους και την εγκληματολόγο, οι παραπομπές σε αρμόδιους φορείς, ιδρύματα και υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων. Η παιδοψυχολόγος και οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας υποστηρίζουν τα θύματα μέσω της θεραπείας και μέσω της έναρξης κύκλων συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης, αλλά και μέσω της συν-διαχείρισης των περιστατικών με αρμόδιους φορείς, παραπέμποντας τα θύματα όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο. Τέλος, η μία αστυνομικός αναφέρει χαρακτηριστικά *«Δεν είμαστε εξειδικευμένοι εάν και γίνεται προσπάθεια από το Σώμα. Τουλάχιστον σε επίπεδο διασφάλισης δικαιωμάτων θύματος και συμβουλευτικής για δικαιώματα των θυμάτων. Οι αστυνομικοί στην Ελλάδα είναι πολύ αποδοτικοί, πάσχουμε σε επίπεδο εγκαταστάσεων, είναι όμως εκπληκτικό το επίπεδο του έμψυχου δυναμικού»*.

Ο χρόνος που αφιερώνεται στα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων από τους εκάστοτε επαγγελματίες ποικίλει και είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Πιο αναλυτικά, οι δικηγόροι αφιερώνουν στα θύματα 2 ώρες κατά μέσο όρο. Η εγκληματολόγος αφιερώνει πάνω από 5 ώρες. Η πρώτη αστυνομικός αναφέρει ότι εξαρτάται από το περιστατικό *«μπορεί 1 ώρα, μπορεί και 5-6 ώρες»*, ενώ η δεύτερη αστυνομικός αναφέρει ότι αφιερώνει 5-10 ώρες και ενίοτε και παραπάνω. Η παιδοψυχολόγος αναφέρει ότι τα πολύ μικρά παιδιά παραμένουν στη θεραπεία 2 με 3 μήνες, οι έφηβοι 2-5 χρόνια, ενώ οι γονείς τόσο των παιδιών όσο και των εφήβων για αρκετά χρόνια. Και οι 3 επαγγελματίες ψυχικής υγείας αναφέρουν ότι αφιερώνουν στα θύματα πάνω από 10 ώρες.

Πλην των 2 επαγγελματιών ψυχικής υγείας, όλοι οι υπόλοιποι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν ότι αναλαμβάνουν ανήλικα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων. Τα ζητήματα διαχείρισης των ανήλικων θυμάτων και δη η εμπιστευτικότητα και η εχεμύθεια ποικίλουν για μια ακόμη φορά, βασιζόμενα στη φύση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Έτσι, ο πρώτος δικηγόρος ανέφερε ότι οι συζητήσεις με τα ανήλικα θύματα λαμβάνουν χώρα ενώπιον των γονέων τους, ενώ η δεύτερη δικηγόρος ανέφερε ότι παρόλο που τα ανήλικα θύματα

προσέρχονται με τους γονείς τους, μιλάει κατ' ιδίαν με αυτά. Η πρώτη αστυνομικός ανέφερε ότι, σχετικά με το απόρρητο, ισχύει για τα ανήλικα θύματα ό,τι και για τα ενήλικα, και ότι συνήθως οι γονείς γνωρίζουν ήδη τι έχει συμβεί, καθώς οι ίδιοι έφεραν το παιδί για καταγγελία. Η δεύτερη αστυνομικός ανέφερε ότι στις περιπτώσεις αυτές δεν υφίσταται απόρρητο και είναι υποχρέωση της αστυνομίας να ενημερωθούν οι γονείς του ανήλικου θύματος. Στην περίπτωση δε όπου ο δράστης είναι ο ένας εκ των δύο γονέων, ενημερώνεται ο άλλος γονέας και ξεκινά άμεσα η προανακριτική διαδικασία. Η παιδοψυχολόγος από την πλευρά της ανέφερε ότι ενημερώνονται οι γονείς, και σε περιπτώσεις όπου ο δράστης είναι ο ένας γονέας, ενημερώνεται ο άλλος γονέας. Τους εφήβους τους παροτρύνει να το πουν μόνοι τους στους γονείς τους, αλλιώς τους παρακινεί να το πουν μαζί. Ενίοτε, όπως η ίδια αναφέρει, οι ίδιοι οι έφηβοι δεν έχουν συνειδητοποιήσει τι συνέβη σε νεαρότερη ηλικία και θεωρούν ότι η σεξουαλική κακοποίηση ήταν ένα παιχνίδι -ιδίως μεταξύ συνομηλίκων ή εντός σχέσεων εξουσίας (π.χ. υπόθεση Σειραγάκη)- και χρειάζεται η παρέμβασή της ώστε να αναγνωρίσουν και να επεξεργαστούν το περιστατικό.

Στην Ελλάδα, οι διαδικασίες πριν την εμπλοκή με το ΣΠΔ έχουν ως εξής: το θύμα απευθύνεται είτε σε δικηγόρο είτε σε κάποια ΜΚΟ ή στην αστυνομία. Οι δικηγόροι αναφέρουν ότι με τη βοήθεια ειδικής ομάδας ψυχολογικής υποστήριξης – όπου το θύμα επιθυμεί να απευθυνθεί σε αυτή - έχουν ως πρωταρχικό στόχο τη διαφύλαξη της σωματικής της ακεραιότητας και της εχεμύθειας. Στη συνέχεια, απευθύνονται στις αστυνομικές ή δικαστικές αρχές και ενίοτε συνοδεύουν το θύμα στην αστυνομία ή τον εισαγγελέα. Από την πλευρά τους, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας αναφέρουν ότι ενημερώνουν το θύμα για την πιθανή εμπλοκή της αστυνομίας και την υποχρέωση του φορέα να το πράξει - ιδίως σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας (καθώς το θεσμικό πλαίσιο αναφορικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα είναι συγκεκριμένο κυρίως όσον αφορά την υποχρέωση των επαγγελματιών ψυχικής υγείας να καταγγείλουν το περιστατικό στις αρχές) -, αλλά και για τις επόμενες κινήσεις στις οποίες δικαιούται να προβεί το θύμα καθώς και για τις διαδικασίες που αυτές περιλαμβάνουν. Σε πολλές περιπτώσεις, με τη σύμφωνη γνώμη του θύματος, παραπέμπεται στις δικαστικές αρχές ή την αστυνομία. Στη συνέχεια, σε θεραπευτικό επίπεδο, λαμβάνει χώρα η ενδυνάμωση του θύματος ώστε αφενός να διαχειριστεί αυτό που του συνέβη και αφετέρου να προετοιμαστεί για τις ακόλουθες ποινικές διαδικασίες.

Κατά την εμπλοκή των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων με το ΣΠΔ, αρχικά το θύμα καταγγέλλει το περιστατικό στην αστυνομία ή τον εισαγγελέα και δίνει κατάθεση, ξεκινώντας η προανακριτική διαδικασία. Οι δικηγόροι και η αστυνομία συλλέγουν αποδεικτικά στοιχεία. Εάν κριθεί απαραίτητο λαμβάνεται συμπληρωματική κατάθεση του θύματος. Εάν πρόκειται για κακουρηγματοκή πράξη η υπόθεση παραπέμπεται στον ανακριτή. Ο δράστης συλλαμβάνεται και απολογείται και αποφασίζεται το αν θα προφυλακιστεί ή όχι. Στη συνέχεια εκδικάζεται η υπόθεση, ακολουθεί η ακροαματική διαδικασία με συμπληρωματικές καταθέσεις – εάν κρίνεται απαραίτητο - και τέλος, βγαίνει η απόφαση του δικαστηρίου. Δικηγόροι και επαγγελματίες ψυχικής υγείας «συνοδεύουν» τα θύματα καθ' όλη την πορεία τους στο ΣΠΔ, εάν εκείνες το επιθυμούν. Σύμφωνα με τη μία αστυνομικό, παρόλο που ως υπεύθυνος ορίζεται ο αξιωματικός υπηρεσίας, σε περιπτώσεις όπου ανήλικο θύμα προσέρχεται στην αστυνομία για να καταγγείλει περιστατικό σεξουαλικής κακοποίησης, καλούνται συγκεκριμένοι, έμπειροι αστυνομικοί, «*ακόμη και εάν δούλευαν 8 ώρες πιο πριν*». Η γυναίκα ή το παιδί θύμα φυλάσσονται από γυναίκα αστυνομικό, εάν υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Σε περιπτώσεις όπου το θύμα βρίσκεται σε έντονη ψυχολογική κατάσταση καλείται ψυχολόγος. Αξίζει να σημειωθεί, σύμφωνα με την ίδια, ότι η νομοθεσία – ιδίως στις περιπτώσεις ανήλικων θυμάτων - ορίζει ως απαραίτητη την παρουσία ψυχολόγου κατά την

κατάθεση του θύματος, πράγμα που δεν είναι πάντοτε εφικτό καθώς από τη μια στα περισσότερα αστυνομικά θύματα δεν υπάρχουν ψυχολόγοι και από την άλλη, οι ψυχολόγοι των δημόσιων υπηρεσιών εργάζονται μόνο πρωινές ώρες. Δεδομένου δε ότι οι καταγγελίες – ιδίως των βιασμών - λαμβάνουν χώρα κυρίως απογευματινές ή βραδινές ώρες, η εφαρμογή του Νόμου είναι ουσιαστικά, σχεδόν ανέφικτη. Στη συνέχεια, προσπαθούν να δημιουργήσουν μια σχέση εμπιστοσύνης με το θύμα, να το ηρεμήσουν και να του δώσουν να καταλάβει ότι είναι με το μέρος της, προκειμένου αρχικά να της εξηγήσουν τα δικαιώματά της και έπειτα να προσπαθήσουν να εκμαιεύσουν πληροφορίες, προκειμένου να ξεκινήσει η έρευνα για εύρεση αποδεικτικών στοιχείων. Σε περιπτώσεις βιασμών, καλείται το Γραφείο Εγκληματολογικών ερευνών ή ιατροδικαστής ή το θύμα μεταφέρεται στο νοσοκομείο για λήψη γενετικού δείγματος. Τέλος, εάν χρειάζεται αποστέλλονται τα απαιτούμενα έγγραφα στην κοινωνική υπηρεσία και μεριμνούν για την ασφάλεια του θύματος και την ανεύρεση του δράστη.

Οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, αναφορικά με το βαθμό συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών/ φορέων (π.χ. αστυνομία, δικαστήρια, ΜΚΟ, υπηρεσίες συμβουλευτικής/ ψυχολογικής υποστήριξης, νοσοκομεία κ.α.) σε περιπτώσεις σεξουαλικών εγκλημάτων, ποικίλουν. Πιο συγκεκριμένα, η μία δικηγόρος χαρακτήρισε τη συνεργασία ως «μέτρια», ενώ ο άλλος δικηγόρος ως «πολύ καλή», ιδίως σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων. Μάλιστα, προσέθεσε ότι αναφορικά με τη συνεργασία για τα σεξουαλικά εγκλήματα στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος. Η εγκληματολόγος χαρακτήρισε τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων ως «λίγη και κακής ποιότητας», ενώ η παιδοψυχολόγος τη χαρακτήρισε ως «πολύ καλή, που όμως απαιτείται πολύ χρόνος προκειμένου να επιτευχθεί». Και στους αστυνομικούς οι γνώμες δίστανται: η μία αστυνομικός χαρακτήρισε τη συνεργασία ως «μέτρια», ενώ η άλλη ως «πολύ καλή, αλλά υπάρχει αγκύλωση εξαιτίας των ωραρίων που δε συμβαδίζουν». Οι 3 επαγγελματίες ψυχικής υγείας αναφέρουν ότι η συνεργασία είναι «κακή», «μέτρια» και «πολύ καλή», αντίστοιχα.

Συνήθως, στον εκάστοτε φορέα – και δη στους μη κρατικούς - ορίζεται ένα συγκεκριμένο πρόσωπο αναφοράς στο οποίο μπορούν να απευθυνθούν τα θύματα. Όσον αφορά στους δικηγόρους, ο εκάστοτε δικηγόρος αποτελεί το πρόσωπο αναφοράς, ενώ εντός του ΣΠΔ, η ύπαρξη προσώπου αναφοράς επαφίεται στο στάδιο της ποινικής διαδικασίας. Η εγκληματολόγος, η παιδοψυχολόγος και οι 3 επαγγελματίες ψυχικής υγείας ανέφεραν ότι υπάρχει πρόσωπο αναφοράς, το οποίο είναι συνήθως το άτομο το οποίο διεξάγει την πρώτη συνάντηση με το θύμα. Στην αστυνομία, εντούτοις, οι απόψεις δίστανται, καθώς η μια αστυνομικός ανέφερε ότι δεν ορίζεται πρόσωπο αναφοράς και η άλλη ότι ορίζεται. Αξίζει πάντως να σημειωθεί, ότι και στις περιπτώσεις όπου υπάρχει πρόσωπο αναφοράς εντός της αστυνομίας, δεν πρόκειται για μια θεσμοθετημένη πράξη, αλλά οφείλεται στην ευαισθησία και την πρακτική εμπειρία των εμπλεκόμενων αστυνομικών. Εντός του ΣΠΔ, το πρόσωπο αναφοράς – όπου αυτό υπάρχει - είναι συνηθέστερα ο επιμελητής κοινωνικής αρωγής και σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων, ο εισαγγελέας ανηλίκων. Επιπρόσθετα, σε περιπτώσεις ανήλικων θυμάτων τα παιδιά παραπέμπονται παράλληλα σε δημόσιες υπηρεσίες ψυχικής υγείας, όπως π.χ. τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας, τα οποία όμως ασχολούνται κυρίως με το θεραπευτικό κομμάτι, χωρίς να υπάρχει απαραίτητα συνεργασία με το ΣΠΔ, εκτός από περιπτώσεις όπου χρειάζεται κάποια γνωμάτευση.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (7 στους 9) πιστεύει ότι η αποκάλυψη σεξουαλικών εγκλημάτων δε γίνεται άμεσα. Η παιδοψυχολόγος ανέφερε ότι «εξαρτάται» και η μία αστυνομικός ότι «και ναι και όχι». Ο βασικότερος λόγος καθυστέρησης της αποκάλυψης είναι ο φόβος. Ο δικηγόρος ανέφερε ότι αποτρεπτικός παράγοντας της άμεσης αποκάλυψης είναι ο

φόβος, ιδίως όταν ο δράστης είναι γνωστός στο θύμα, αλλά και όταν ο δράστης είναι αναγνωρίσιμο και επιφανές στο κοινωνικό σύνολο άτομο, ενώ η δικηγόρος αναφέρει ότι διάφοροι παράγοντες παίζουν ρόλο όπως λ.χ. ο φόβος της κοινωνικής κατακραυγής, ο φόβος για αντίποινα από το δράστη, ο φόβος κατά της ζωής, καθώς επίσης και ο ρατσισμός και τα κοινωνικά στερεότυπα που οφείλονται στην ελλιπή ενημέρωση. Ομοίως, και οι αστυνομικοί πιστεύουν ότι αποτρεπτικό παράγοντα αποτελεί ο φόβος στιγματισμού και κοινωνικής κατακραυγής. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας θέτουν την προβληματική σε μια πιο ψυχολογική βάση, πιστεύοντας ότι συμπεριλαμβάνεται και το έντονο ψυχικό τραύμα, τα αισθήματα φόβου και εξευτελισμού, η ντροπή, η σιωπή («*συνωμοσία της σιωπής*»), ο εκβιασμός από το δράστη καθώς και η αδυναμία πρόσβασης σε υπηρεσίες και το ανεκπλήρωτο των δικαστικών αποφάσεων. Όσον αφορά στα ανήλικα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, η εγκληματολόγος πιστεύει ότι αποτρεπτικό για την άμεση αποκάλυψη παράγοντα αποτελεί ο φόβος για έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων (ιδίως σε περιπτώσεις ασέλειας), ο φόβος του δράστη, ο φόβος ότι δεν θα γίνουν πιστευτά από τους γονείς, όπως επίσης και ο φόβος ότι είναι συνένοχα στο έγκλημα. Σύμφωνα με την παιδοψυχολόγο, η αποκάλυψη είναι άμεση, ιδίως στις περιπτώσεις διαζυγίων, όπου εκεί πολλές φορές όμως οι καταγγελίες είναι ψευδείς και αποσκοπούν στην απόκτηση της επιμέλειας του παιδιού. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η αποκάλυψη γίνεται συνήθως στη μητέρα και στο 1/6 των περιπτώσεων στη γιαγιά, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που ο πατέρας αγνοεί το περιστατικό επειδή φοβούνται τυχόν βίαιη αντίδραση από μέρους του προς το δράστη. Ορισμένες φορές, η αποκάλυψη γίνεται και από τα μεγαλύτερα αδέρφια, τα οποία ενίοτε είναι και οι δράστες, οι οποίοι μάλιστα «*περηφανεύονται για τα κατορθώματά τους*».

Έπειτα από την αποκάλυψη, οι περισσότεροι εκ των συμμετεχόντων (7 από 9) πιστεύουν ότι τα θύματα δεν καταγγέλλουν το περιστατικό. Με την άποψη αυτή διαφωνούν μόνο η μια δικηγόρος και η μία αστυνομικός, η οποία όπως προαναφέρθηκε, βάσει της εμπειρίας της πιστεύει ότι τα θύματα προσέρχονται στην αστυνομία αποφασισμένα να καταγγείλουν το σεξουαλικό έγκλημα.

Αναφερόμενοι στις διαδικασίες του ΣΠΔ και τη χρονική διάρκεια αυτών, οι περισσότεροι εκ των συμμετεχόντων (6 στους 9) αναφέρουν ότι το διάστημα που μεσολαβεί από την τέλεση του σεξουαλικού εγκλήματος έως την καταγγελία αυτού είναι πολύ μεγάλο (τουλάχιστον 6 μηνών) και εξαρτάται από πλήθος παραγόντων. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, οι παράγοντες που παρεμποδίζουν την καταγγελία του σεξουαλικού εγκλήματος προσομοιάζουν αυτούς της αποκάλυψης, με πιο διαδεδομένους το φόβο και τη ντροπή, ενώ προστίθεται και το οικονομικό κόστος που σχετίζεται με την εμπλοκή με τις ποινικές διαδικασίες, καθώς επίσης και οι πεποιθήσεις ότι αυτές είναι χρονοβόρες, ότι προκαλούν επιπρόσθετη ταλαιπωρία και τραύμα και ότι στο τέλος το θύμα δεν δικαιώνεται. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι, σύμφωνα με την παιδοψυχολόγο, όσοι θέλουν να προχωρήσουν σε καταγγελία δεν απευθύνονται σε ιδιώτη ψυχολόγο αλλά σε κάποιο δημόσιο φορέα· εύρημα σημαντικό καθώς υποδεικνύει ότι στις έρευνες αναφορικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και ιδιώτες ψυχολόγοι και λοιποί επαγγελματίες, καθώς πιθανώς να δίνουν πρόσβαση σε έναν αθέατο πληθυσμό.

Μιλώντας για «αθέατο πληθυσμό», όλοι σχεδόν οι συμμετέχοντες (8 στους 9) πιστεύουν ότι υπάρχουν κατηγορίες θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων τα οποία δεν προβαίνουν σε αποκάλυψη. Οι κατηγορίες αυτές σχετίζονται κυρίως, αφενός με την ευαλωτότητα όπως η ανηλικότητα του θύματος, η ύπαρξη ειδικών αναγκών (π.χ. ΑΜΕΑ), το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό του επίπεδο, ή το ότι ο δράστης κατέχει εργασιακή θέση κύρους (π.χ. γιατρός, δικηγόρος, πολιτικός κ.α.) ή βρίσκεται σε σχέση εξουσίας με το θύμα (π.χ. σύζυγος ή

εργοδότης, κ.α.) και αφετέρου το πολιτισμικό πλαίσιο και η κουλτούρα (π.χ. Ρομά). Τονίζοντας την επίδραση της ανηλικότητας αλλά και τη θέση κύρους και εξουσίας του δράστη, η αστυνομικός αναφέρει ότι «η υπόθεση Σειραγάκη αποκαλύφθηκε από “σύμπτωση”. Μια “ξύπνια” μάνα μίλησε πρώτη αφού είχε ήδη μαζέψει αποδεικτικά στοιχεία». Τέλος, εξίσου σημαντικός παράγοντας για την πλειοψηφία των συμμετεχόντων (6 στους 9) είναι και η περίπτωση της αιμομιξίας, όπου αφενός το παιδί δυσκολεύεται να αποκαλύψει το περιστατικό και το δράστη και αφετέρου η ίδια του η οικογένεια δυσκολεύεται να καταγγείλει ένα μέλος της.

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (7 στους 9) πιστεύει επίσης ότι τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων είναι από ελάχιστα έως καθόλου ενημερωμένα για τα δικαιώματά τους εντός του ΣΠΔ, και από λίγο έως καθόλου ενημερωμένα για τις διαδικασίες του ΣΠΔ. Ανάλογα με το επάγγελμα και τη θέση εργασίας τους οι συμμετέχοντες ενημερώνουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τα θύματα σχετικά με τις διαδικασίες του ΣΠΔ, και δη οι δικηγόροι και οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, ενώ οι αστυνομικοί ναι μεν τις ενημερώνουν αλλά και τις παραπέμπουν σε δικηγόρο για περαιτέρω ενημέρωση.

Αναφορικά με τη δυνατότητα αποζημίωσης των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων –κυρίως από το δράστη- η ενημέρωση που παρέχεται στα θύματα είναι ελάχιστη και εξαρτάται πάλι από τη θέση εργασίας των συμμετεχόντων, αν και για μια ακόμη φορά οι απόψεις διίστανται. Πιο συγκεκριμένα, ο πρώτος δικηγόρος ανέφερε ότι ενημερώνει σπάνια τα θύματα για τη δυνατότητα αποζημίωσης, καθώς «δεν τις ενδιαφέρει καθόλου ή τις ενδιαφέρει ελάχιστα, μπροστά σε αυτό που πέρασαν», ενώ η δεύτερη δικηγόρος ανέφερε ότι τις ενημερώνει πάρα πολύ συχνά. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας ανέφεραν ότι ενημερώνουν «ελάχιστα», «μέτρια» αλλά και ότι «δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές τους». Από τους αστυνομικούς η ενημέρωση είτε δε γίνεται «καθόλου», είτε γίνεται «ορισμένες φορές», καθώς «αυτό αφορά πιο πολύ τους δικηγόρους». Επιπλέον, κανείς εμπλεκόμενος δεν κινεί τις διαδικασίες κρατικής αποζημίωσης των θυμάτων, αν και προβλέπεται, όπου μέχρι και σήμερα **δεν έχει εκδικαστεί καμία τέτοιου είδους αποζημίωση**¹⁷.

Ομοίως και με τη δυνατότητα ποινικής διαμεσολάβησης. Ο πρώτος δικηγόρος ανέφερε ότι ενημερώνει σπάνια τα θύματα καθώς «ο εν λόγω θεσμός δεν εφαρμόζεται στην Ελλάδα», ενώ η δεύτερη δικηγόρος ανέφερε ότι τις ενημερώνει «πάρα πολύ συχνά». Στο ίδιο μήκος κύματος κυμαίνονται και οι αστυνομικοί, όπου ενώ η μία αστυνομικός ανέφερε ότι «δεν ενημερώνει καθόλου» τα θύματα σχετικά με την ποινική διαμεσολάβηση, ενώ η άλλη ότι τις ενημερώνει «πολύ συχνά γιατί πρόκειται για ένα μέτρο που έχει αρχίσει πλέον να χρησιμοποιείται πάρα πολύ από τους εισαγγελείς». Τέλος, μια εκ των επαγγελματιών υγείας αναφέρει ότι «ορισμένες φορές» ενημερώνει τα θύματα σχετικά με την ποινική διαμεσολάβηση, ενώ οι άλλες 2 ότι «δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές τους».

Το επάγγελμα και η θέση εργασίας των συμμετεχόντων φαίνεται να επηρεάζει επίσης και την άποψη των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων για αυτούς. Ο πρώτος δικηγόρος ανέφερε ότι η άποψη των θυμάτων για τους δικηγόρους είναι καλή και θετική και ότι θεωρούνται συνεργάτες και βοηθοί αυτών: «πιο πολύ ένα κοντινό πρόσωπο και όχι τόσο ένας επαγγελματίας». Η δεύτερη δικηγόρος ανέφερε ότι όταν οι δικηγόροι υπερασπίζονται θύματα αντιμετωπίζονται ως «οιονεί λυτρωτές που διασφαλίζουν τα έννομα συμφέροντά τους», ενώ όταν υπερασπίζονται δράστες θεωρούνται ως «εχθροί». Η παιδοψυχολόγος ανέφερε ότι τόσο τα ανήλικα θύματα όσο και οι γονείς τους σχηματίζουν μια καλή εικόνα για τους δικηγόρους και εμπλεκόμενους. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς πιστεύουν ότι θα τους πει με ασφάλεια τι

¹⁷<https://sexualviolencejustice.eu>

έχει συμβεί και θα προσφέρουν βοήθεια στο παιδί αλλά και στους ίδιους, ενώ από την πλευρά τους, τα ανήλικα θύματα, την αντιμετωπίζουν ως ένα άτομο εμπιστοσύνης που μπορούν να αποκαλύψουν τα μυστικά τους, κατέχοντας ένα διαμεσολαβητικό ρόλο μεταξύ αυτών και της αστυνομίας, καθώς δεν είναι λίγες οι φορές που τη ρωτούν «τι θέλει να ξέρει η αστυνομία;». Η εικόνα και για την εγκληματολόγο και τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι εξίσου θετική. Θεωρούνται «σύμμαχοι», «συνοδοιπόροι», «κάποιος που τις πιστεύει, τις στηρίζει και δεν ασκεί κριτική», «ένας διάυλος επικοινωνίας, μια γέφυρα στο πέρασμα της όλης – ποινικής – διαδικασίας», «ένα πρόσωπο αναφοράς που, εφόσον δουλεύουμε “καλά” τις βοηθά και τις ενδυναμώνει για το επόμενο βήμα». Στις αστυνομικούς, εντούτοις, οι απόψεις διίστανται: η πρώτη αστυνομικός αναφέρει ότι εκλαμβάνονται ως «από μηχανής Θεός, που θα λύσει τα πάντα», ως η «τελευταία ελπίδα» και η «έσχατη λύση», ενώ η δεύτερη αστυνομικός αναφέρει ότι «δεν υπάρχει μια σχέση εμπιστοσύνης προς την αστυνομία γιατί ιστορικά η αστυνομία στην Ελλάδα βρισκόταν “απέναντι” στους πολίτες (π.χ. δικτατορία) και παρόλο που έχει γίνει αλματώδης αλλαγή, ο κόσμος δεν είναι φιλικός».

Οι πληροφορίες που καταγράφονται σχετικά με την υπόθεση και το θύμα αφορούν, σύμφωνα με τους δικηγόρους, όλες τις πτυχές της υπόθεσης και των εμπλεκόμενων προσώπων: τη φύση του εγκλήματος, το προφίλ του θύματος (για το οποίο θα πρέπει να σημειωθεί ότι συλλέγονται αρκετές πληροφορίες) και το προφίλ του δράστη. Επιπρόσθετα, δίνουν έμφαση στη ροή του λόγου του θύματος, την επαφή του με την πραγματικότητα, την αληθοφάνεια των λεγομένων του, όπως και σε τυχόν αντιφάσεις, προκειμένου, όπως ισχυρίζονται «να δομήσουν μια σωστή και αποτελεσματική υπερασπιστική γραμμή». Οι αστυνομικοί συλλέγουν στοιχεία αφενός για το περιστατικό προκειμένου να δομηθεί η ποινική δίωξη (π.χ. είδος βίας, σχέση θύματος και δράστη, εάν ο δράστης είναι γνωστός, εάν υπάρχουν μάρτυρες, ενώ εάν δεν υπάρχουν, σε ποιο σημείο συνέβη το περιστατικό για να βρει η αστυνομία μάρτυρες και λοιπά αποδεικτικά στοιχεία), και αφετέρου για το θύμα αλλά και το δράστη: την οικογενειακή τους κατάσταση, την κατοικία τους, την υπηκοότητά τους καθώς και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κυρίως του δράστη όπως π.χ. τατουάζ, τικ, ιδιαιτερότητες στη φωνή ή την εμφάνιση, εάν είναι σεσημασμένος, χρήστης ουσιών κ.τ.λ. Εάν ο δράστης είναι άγνωστος στο θύμα ζητείται πλήρης περιγραφή αυτού. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, η εγκληματολόγος και η παιδοψυχολόγος αναζητούν πληροφορίες σχετικά με το πότε και που συνέβη το περιστατικό, εάν υπήρχε παράλληλη χρήση ουσιών, εάν προϋπήρχε σχέση και τι είδους, εάν έχει ενημερωθεί άλλο πρόσωπο ή υπηρεσία, εάν έχουν γίνει ιατρικές εξετάσεις (κυρίως σε βιασμό) για Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα ή εγκυμοσύνη, καθώς και προσωπικά στοιχεία για το ιστορικό του θύματος (προηγούμενη θυματοποίηση κ.τ.λ.). Αξίζει δε να σημειωθεί, ότι όλοι οι προαναφερόμενοι επαγγελματίες ψυχικής υγείας επιδεικνύουν το αναλογούν σεβασμό και αφήνουν το θύμα να ελέγχει τη ροή της συζήτησης καθώς και το πλήθος και είδος των πληροφοριών που θέλει να αποκαλύψει. Παράλληλα, διερευνούν τα συναισθήματα του θύματος, τον τρόπο σκέψης αντιμετώπισης κατάστασης, την υποκειμενική της αίσθηση για συμβολή της στην κακοποίηση («φταίει ή δεν φταίει»), την αντίληψή της για το γεγονός και αν το κατονομάζει ως κακοποίηση καθώς και τις αντιλήψεις και απόψεις της για την κακοποίηση εν γένει.

Όλοι οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα - πλην των δικηγόρων - (7 στους 9), ανέφεραν ότι δε θέτουν ερωτήματα που σχετίζονται με την καθυστέρηση της αποκάλυψης, την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό, σύμφωνα με τους αστυνομικούς, είναι προκειμένου να αποφευχθεί η δευτερογενής θυματοποίηση και επειδή το θύμα «μπλοκάρει» και κατ' επέκταση «μπλοκάρει και η αποδεικτική διαδικασία». Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας ανέφεραν επίσης τον κίνδυνο δευτερογενούς θυματοποίησης, και πιο

συγκεκριμένα, το γεγονός ότι «στα θύματα υπάρχει διαφορετικός βαθμός ετοιμότητας», ότι «δεν πρέπει να νιώσουν ότι κατηγορούνται», ότι «δεν πρέπει να αυξηθεί η ήδη υπάρχουσα ενοχή», ότι «δεν είναι αυτό το ζητούμενό τους», καθώς επίσης και το γεγονός ότι η καθυστέρηση της αποκάλυψης αποτελεί αναπόσπαστο, σχεδόν, κομμάτι της διαδικασίας. Επιπλέον, προσθέτουν ότι τυχόν αντίστοιχες απαντήσεις λαμβάνονται έμμεσα και ότι δικούς τους ρόλους είναι να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους καθυστέρησε η αποκάλυψη. Ομοίως, αναφερόμενη στα ανήλικα θύματα, και η παιδοψυχολόγος ανέφερε: «Θα έρθει μόνο του (οι απαντήσεις). Αυτή άλλωστε είναι η εκπαίδευσή μου». Οι δικηγόροι οι οποίοι απάντησαν θετικά στην ερώτηση εάν θέτουν ερωτήσεις σχετικά με την καθυστέρηση της αποκάλυψης, την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία, ανέφεραν ότι αυτό συμβαίνει αφενός επειδή πρέπει να δομηθεί μια αποτελεσματικότερη υπεράσπιση και να γίνει μια σωστή προετοιμασία για τη δίκη, και αφετέρου επειδή αναζητούν την ανεύρεση της αλήθειας, καθώς – ιδίως σε περιπτώσεις ψευδών καταγγελιών - «η αθώωση δεν ακούγεται¹⁸. Είναι σοβαρή η βλάβη όταν ο δράστης είναι τελικά αθώος».

Τα χαρακτηριστικά του πλαισίου στο οποίο διεξάγεται η πρώτη συνάντηση με το θύμα σεξουαλικών εγκλημάτων (π.χ. χώρος αναμονής, ιδιωτικότητα, διαρρύθμιση και διακόσμηση χώρου, παρευρισκόμενα άτομα, θόρυβος, κ.τ.λ.) εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το εάν πρόκειται για υπηρεσία του δημοσίου ή του ιδιωτικού τομέα, καθώς φαίνεται από την παρούσα έρευνα ότι οι δεύτερες υπερτερούν των πρώτων.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τους χώρους των φορέων του ΣΠΔ αυτοί δεν πληρούν τις προδιαγραφές των διαδικασιών που λαμβάνουν χώρα μέσα σε αυτές. Η εγκληματολόγος χαρακτήρισε τους εν λόγω χώρους – παρόλο που υπάρχουν οι αντίστοιχες προβλέψεις και υπουργικές αποφάσεις – ως «πλήρως ακατάλληλους» για ανήλικα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων. Οι αστυνομικοί, αναφορικά με τα αστυνομικά τμήματα όπου συνήθως λαμβάνει χώρα η πρώτη κατάθεση του θύματος, ανέφεραν ότι «δεν υπάρχουν ειδικές προδιαγραφές» και ότι «δεν είναι καθόλου φιλικά»: «Η λήψη της κατάθεσης γίνεται στο γραφείο του αξιωματικού υπηρεσίας, με την πόρτα ανοιχτή, με 10 άτομα στην αναμονή, με τηλέφωνα να χτυπάνε και αστυνομικούς να μπαινοβγαίνουν, εκεί πάει και ο Χ να καταγγείλει το χωράφι που του καταπάτησαν» και «Το κτίριο θυμίζει αναπτυσσόμενες χώρες. Είναι χάλια, αφιλόξενο. Δεν υπάρχει χώρος ούτε να κάτσουν π.χ. τη νύχτα. Που να τη βάλω; Στο κρατητήριο; Ή το παιδί θα μείνει 2 μέρες στο τμήμα; Ή στο νοσοκομείο; Ούτε τουαλέτα δεν υπάρχει. Που θα την πάω; Στην τουαλέτα του κρατητηρίου; Εάν θέλουν τουαλέτα, τις πάμε στην καφετέρια που υπάρχει δίπλα στο αστυνομικό τμήμα». Ο ένας εκ των δύο δικηγόρων κάνει τη διάκριση μεταξύ κτιριακών εγκαταστάσεων και ανθρώπων επισημαίνοντας ότι: «Οι άνθρωποι είναι καλοί, σωστοί, όχι απαραίτητα ο χώρος. Δίνεται έμφαση στην ψυχολογική υποστήριξη, υπάρχει μέριμνα. Όσο έχει να κάνει με τον άνθρωπο όλα πάνε καλά, όταν έχει να κάνει με διαδικασίες, και με κρατική μέριμνα, δεν πάνε καλά». Ενώ, μια επαγγελματίας ψυχικής υγείας προσθέτει: «Είναι χάλια. Αφιλόξενα. Σχεδόν τραυματικά». Αναφορικά τώρα με τα χαρακτηριστικά των χώρων της ΜΚΟ, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας ανέφεραν πως πρόκειται για ένα ασφαλές, ήσυχο, άνετο, χαλαρωτικό, οικείο και φιλικό περιβάλλον.

Τα γενικότερα συναισθήματα των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων αλλά και τα συναισθήματά τους προς το δράστη, διέπονται κυρίως από φόβο, σύμφωνα με τους δικηγόρους. Επιπρόσθετα, τα θύματα νιώθουν απέχθεια και μίσος για το δράστη. Σύμφωνα με τις αστυνομικούς τα συναισθήματα των θυμάτων προς το δράστη είναι συνήθως ανάμεικτα, ιδίως σε περιπτώσεις όπου είναι πρόσωπο γνωστό σε αυτές. Πιο συγκεκριμένα,

¹⁸ Η δικηγόρος στην παρούσα φράση εννοεί ότι η αθώωση του φερόμενου ως δράστη δεν έχει την ίδια ισχύ με τις κατηγορίες, αδυνατώντας τελικά να εξαλείψει το στίγμα που αυτές επιφέρουν.

νιώθουν αγανάκτηση, απορία, θυμό, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που κάνουν αναφορές στην ψυχουσύνθεση αυτού: «δεν ήταν έτσι, άλλαξε», «είναι άρρωστος», «είναι επικίνδυνος». Παρουσιάζονται ως μπερδεμένες και αναμένουν τη σύλληψη και τη φυλάκισή του. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας αναφέρουν ότι τα θύματα βρίσκονται σε σύγχυση και βιώνουν αντιφατικά συναισθήματα (θυμός, οργή, αγανάκτηση, αγάπη, ενδιαφέρον, απογοήτευση, θλίψη), ενώ παράλληλα έντονη είναι η ενοχοποίηση προς τον εαυτό τους όπως και οι τύψεις προς τις ίδιες, τον δράστη αλλά και την ευρύτερη οικογένειά τους. Λόγω αυτών, αλλά και της συνύπαρξης ενίοτε Διαταραχής Μετατραυματικού Στρες, ιδίως στην αρχή, παρουσιάζεται ασάφεια στην περιγραφή των γεγονότων. Αναφορικά με τα ανήλικα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, τα κυρίαρχα συναισθήματα, σύμφωνα με την εγκληματολόγο, είναι κατά βάση αρνητικά, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που κυμαίνονται μεταξύ αγάπης και μίσους, γεγονός που εξαρτάται από την ιδιότητα του δράστη και τη σχέση τους με αυτόν. Σύμφωνα με την παιδοψυχολόγο, τα πολύ μικρά παιδιά βιώνουν θυμό, φόβο, ενίοτε ακόμη και ακραίο μίσος. Από την άλλη οι έφηβοι και οι νεαροί ενήλικες βιώνουν απόρριψη, παράπονο, απογοήτευση, όχι τόσο για το δράστη όσο για το γονιό που δεν τους προστάτευσε, «γιατί πλέον δεν υπάρχει κανείς να τους αγαπάει, και να τους προστατεύει». Ένας επιπλέον λόγος που οι κατηγορίες στρέφονται στους γονείς και όχι στο δράστη, είναι γιατί αυτός θεωρείται «άρρωστος». Μάλιστα, πολλές φορές νιώθουν και ενοχές αν θυμώσουν με το δράστη ακριβώς επειδή θεωρείται «άρρωστος». Η μία αστυνομικός προσθέτει ότι τα συναισθήματα των ανήλικων θυμάτων είναι πιο συγκεκριμένα, καθώς δε μπορούν να διακρίνουν το καλό από το κακό. Σε περιπτώσεις όπου ο δράστης είναι μέλος της οικογένειας, η κατάσταση, σύμφωνα με όλους τους συμμετέχοντες, είναι πολύ χειρότερη και πολύ πιο δύσκολη. Μάλιστα, 2 εκ των συμμετεχόντων αναφέρουν ότι η ύπαρξη συγγενικού δεσμού καθυστερεί ή αποτρέπει πλήρως την αποκάλυψη και δημιουργεί αμφιθυμία στο θύμα αναφορικά με τα συναισθήματά του καθώς οι πεποιθήσεις και η κοινωνική κατασκευή λ.χ. του πατέρα δε συνάδει με το περιστατικό σεξουαλική κακοποίησης.

Σχετικά με το εάν τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων αισθάνονται ότι ακούστηκαν και έγιναν πιστευτά εντός των ποινικών διαδικασιών οι περισσότεροι συμμετέχοντες (5 στους 9) πιστεύουν πως όχι, ενώ αντίθετα πιστεύουν ότι ακούστηκαν και έγιναν πιστευτά από τους δικηγόρους και τις ΜΚΟ, καθώς λαμβάνουν φροντίδα και προσοχή και προσεγγίζονται με ευαισθησία. Οι βασικοί λόγοι που ωθούν τα θύματα να μη νιώσουν ότι εισακούστηκαν και έγιναν πιστευτά είναι λόγω της δομής του συστήματος που δε σέβεται τις ανάγκες τους. Η μία αστυνομικός δεν παίρνει ξεκάθαρα θέση, διασαφηνίζει όμως ότι «Αυτό θέλουμε να πιστεύουμε. Αυτό προσπαθούμε. Σε πρώτη φάση πάντα πιστεύουμε το θύμα, δεν υπάρχει δυσπιστία». Μάλιστα όπως αναφέρει η ίδια: «Μια φορά ήρθε μια τουρίστρια πάρα πολύ μεθυσμένη. Ανέφερε βιασμό αλλά δεν θυμόταν τίποτα ούτε για το δράστη ούτε για το μέρος. Προσπαθούσα να τη βοηθήσω να θυμηθεί. Διασχίσαμε όλη την παραλία της πόλης. Ακόμη και όταν δε θυμήθηκε την άφησα με την αντίληψη ότι θα το διερευνήσουμε, παρόλο που δεν είχαμε κανένα στοιχείο». Όσον αφορά στα ανήλικα θύματα, η παιδοψυχολόγος αναφέρει πως τα παιδιά δεν έχουν αυτή την ανάγκη: «θεωρούν καθαρά τυπική τη διαδικασία που αφορά το ΣΠΔ. Ούτως ή άλλως, για να είναι εκεί (στον ψυχολόγο), ήδη κάποιος τα έχει πιστέψει. Δεν νιώθουν π.χ. ότι τα ρωτούν γιατί δεν τα πιστεύουν, επειδή έχουν προετοιμαστεί για αυτή τη διαδικασία». Σε αντιδιαστολή με την παραπάνω άποψη, η εγκληματολόγος πιστεύει ότι τα παιδιά νιώθουν ότι δεν εισακούστηκαν και δεν έγιναν πιστευτά εξαιτίας του ότι αντιμετωπίζονται ως αναξιόπιστοι μάρτυρες, καθώς πιστεύεται ότι δεν έχουν δομημένη σκέψη, δεν μπορούν να ξεχωρίσουν το φαντασιακό από το πραγματικό και είναι ευάλωτα στην υποβλητικότητα.

Αναφορικά με τις παραμέτρους της δευτερογενούς θυματοποίησης των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων, οι απόψεις όλων των συμμετεχόντων συγκλίνουν αναφορικά με το γεγονός ότι το θύμα καλείται να επαναλάβει πολλάκις - τουλάχιστον 4-5 φορές - την ιστορία του, εισερχόμενη στις διαδικασίες του ΣΠΔ. Πιο συγκεκριμένα, το θύμα καταθέτει αρχικά στην αστυνομία και ίσως χρειαστεί και δεύτερη, συμπληρωματική κατάθεση όταν βρίσκεται σε πιο ήρεμη ψυχική κατάσταση ή αν χρειάζονται περαιτέρω πληροφορίες αναφορικά με το έγκλημα. Στη συνέχεια, καταθέτει εκ νέου στον ανακριτή κατά την προκαταρκτική εξέταση, και έπειτα στη δίκη, όσες φορές αυτή επαναληφθεί. Παράλληλα, επαναλαμβάνει την ιστορία του στο δικηγόρο αλλά και στους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, εάν απευθυνθεί σε αντίστοιχη υπηρεσία ή ιδιώτη ψυχολόγο. Όσον αφορά στην υπόθεση Σειραγάκη, τα παιδιά μίλησαν πρώτα με την παιδοψυχολόγο και έπειτα με την ανακρίτρια, παρουσία της παιδοψυχολόγου και της γραμματέως που δαχτυλογραφούσε την κατάθεση και δεν κατέθεσαν στη δίκη, ενώ ορισμένες καταθέσεις έλαβαν χώρα στο γραφείο της παιδοψυχολόγου, παρουσία της ανακρίτριας. Αξίζει δε να σημειωθεί, ότι εν λόγω καλή πρακτική (κατάθεση παρουσία παιδοψυχολόγου και λήψη κατάθεσης στο γραφείο της παιδοψυχολόγου) αποτελεί εξαίρεση στον κανόνα της ελληνικής, ποινικής πραγματικότητας και έγινε προκειμένου τα ανήλικα θύματα να νιώσουν περισσότερη ασφάλεια. Παρόλα αυτά, οι ερωτήσεις ετίθεντο από την ανακρίτρια και η παιδοψυχολόγος βρισκόταν εκεί για να στηρίξει το παιδί και, δεδομένης της σχέσης εμπιστοσύνης που είχε ήδη καλλιεργηθεί, να μπορέσει να το πει εάν νιώσει άσχημα.

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα, οι παράγοντες που παρεμποδίζουν τα θύματα να καταθέσουν στη δίκη είναι πολλοί και ποικίλοι, με κυριότερο το φόβο εν γένει, αλλά και δη αυτόν της κοινωνικής κατακραυγής, καθώς και το συνακόλουθο στίγμα. Επιπρόσθετοι αποτρεπτικοί παράγοντες είναι ο επανατραυματισμός του θύματος, η κατά μέτωπο αντιμετώπιση του δράστη, η ντροπή, η ενοχή, η έλλειψη πίστης και στήριξης, και η μοναξιά ενώπιον του ΣΠΔ. Επιπλέον, ως επίσης αποτρεπτικοί παράγοντες αναφέρονται οι επαναλαμβανόμενες καταθέσεις, οι αναβολές, το Εφετείο, και η εκδίκαση της υπόθεσης σε άλλη πόλη για λόγους αντικειμενικότητας. Μάλιστα η μια αστυνομικός αναφέρει χαρακτηριστικά *«Εδώ οι αστυνομικοί και πηγαίνουν να καταθέσουν σαν μάρτυρες σε υποθέσεις πάνω των 10 ετών. Εάν είναι βασανιστικό για εμάς, σκέψου πώς είναι για τα θύματα»*. Τέλος, σύμφωνα με την παιδοψυχολόγο, ως αποτρεπτικοί παράγοντες δρουν η ορατότητα και η έκθεση του θύματος, η κουλτούρα (*«ιδίως της Κρήτης»*) και το γεγονός ότι πρόκειται να κατηγορήσουν ενώπιον του δικαστηρίου ένα δικό τους άνθρωπο, ειδικά σε περιπτώσεις όπου ο δράστης είναι συγγενικό πρόσωπο, και πολύ χειρότερα, ο γονιός. Πιο αναλυτικά, και οι 9 συμμετέχοντες ανέφεραν ως αποτρεπτικό παράγοντα το φόβο, 7 από τους 9 συμμετέχοντες αναφέρουν την επίδραση της οικογένειας, 5 συμμετέχοντες την επίδραση του κοινωνικού πλαισίου, 5 συμμετέχοντες την άγνοια, 4 συμμετέχοντες το σύντροφο ή σύζυγο, 3 συμμετέχοντες τους φίλους και 2 συμμετέχοντες τα ΜΜΕ.

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες δε γνώριζαν πόσο συχνά το θύμα καλείται να καταθέσει ενώπιον του δράστη (4 στους 9), 2 συμμετέχοντες απάντησαν ότι *«αυτό συμβαίνει συχνά»*, 2 ότι *«συμβαίνει μερικές φορές»* και 1 συμμετέχουσα ότι *«αυτό δε συμβαίνει ποτέ»*. Ομοίως, και σχετικά με την κατ' αντιπαράθεση εξέταση του θύματος με το δράστη, 5 συμμετέχουσες απάντησαν ότι *«δε γνωρίζουν»*, 2 ότι συμβαίνει *«μερικές φορές»*, 1 ότι συμβαίνει *«σπάνια»* και 1 ότι συμβαίνει *«συχνά»*.

Η κατάθεση των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων, σύμφωνα με όλους τους συμμετέχοντες, δεν βιντεοσκοπείται. Οι περισσότεροι εκ των συμμετεχόντων δεν ήξεραν για ποιο λόγο δε βιντεοσκοπείται, αλλά το απέδωσαν στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, στην

ψυχική και νομική προστασία των θυμάτων, στην ανεπάρκεια του συστήματος, στην έλλειψη κατάλληλων υποδομών και τεχνολογικού εξοπλισμού, ενώ μια εκ των συμμετεχόντων ανέφερε ότι «αυτό απαγορεύεται στα ενήλικα θύματα».

Η εμπειρία των θυμάτων από το ΣΠΔ, περιγράφεται από τους συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα ως «πολύ άσχημη», «τραγική», «επαναθυματοποιητική» (λόγω της αποτυχίας συμπερίληψης των θυμάτων) και «σχεδόν καφκική». Αντίθετα, αναφορικά με την εμπειρία του θύματος από το φορέα/ υπηρεσία, η εμπειρία των θυμάτων χαρακτηρίζεται ως «καλή» και «πολύ καλή». Η μια αστυνομικός ανέφερε δε, ότι παρόλο που τα θύματα από την αστυνομία δεν έχουν παράπονο καθώς «τα θύματα επανέρχονται και ζητούν το συγκεκριμένο αστυνομικό που τους είχε ξανά-εξυπηρετήσει· είναι πολύ μεγάλο το φιλότιμο στη δουλειά μας», εντούτοις, έχουν παράπονο από το ΣΠΔ, εν γένει, διότι «είναι πάρα πολύ αργή η διαδικασία και πάρα πολύ βασανιστικό το ξανά και ξανά και ξανά, δε φτάνει μια φορά που το 'πε;».

Η παρεχόμενη συμβουλευτική/ ψυχολογική υποστήριξη ή θεραπεία που λαμβάνουν τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων από μη κρατικούς φορείς (π.χ. ΜΚΟ, ιδιώτες ψυχολόγοι) εν γένει, χαρακτηρίστηκε από 2 συμμετέχουσες ως «πολύ καλή», από 1 συμμετέχουσα ως «καλή» και από 1 συμμετέχουσα ως «μέτρια». Οι δικηγόροι, λόγω της επαγγελματικής τους θέσης, ανέφεραν ότι δεν έχουν τις απαραίτητες γνώσεις προκειμένου να εκφέρουν άποψη. Αναφορικά με τη θεσπισμένη και παρεχόμενη από το κράτος συμβουλευτική/ ψυχολογική υποστήριξη ή θεραπεία που λαμβάνουν τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων, αυτή χαρακτηρίστηκε από 2 συμμετέχοντες ως «αδιάφορη», από 1 συμμετέχουσα ως «τυπική», από 1 συμμετέχουσα ως «κακή» και από 1 συμμετέχουσα ως «ανεπαρκέστατη, ελλιπέστατη και ανύπαρκτη». Μάλιστα, αναφέρεται το γεγονός ότι η φροντίδα που λαμβάνουν τα θύματα επαφίεται στην ευαισθησία και ηθική των εκάστοτε επαγγελματιών καθώς δεν είναι θεσπισμένη.

Εξίσου μη θεσπισμένη είναι και η ενημέρωση των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων αναφορικά με την εξέλιξη της υπόθεσής τους από το ΣΠΔ. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, τα θύματα ενημερώνονται μόνο μέσω των δικηγόρων τους. Εξάιρεση αποτελεί η κλήση για τη δίκη όπου ενημερώνονται από τους επαγγελματίες του ΣΠΔ. Επίσης, η μία αστυνομικός ανέφερε ότι ενημερώνονται από την υπηρεσία μόνο για τη σύλληψη του δράστη.

Τα υφιστάμενα μέτρα για την προστασία της ιδιωτικότητας, της προσωπικής ζωής και της ασφάλειας των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων κατά τη διαδικασία απονομής δικαιοσύνης χαρακτηρίστηκαν από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (4 από τους 9 – οι 2 δεν γνωρίζουν) με αρνητικό τρόπο. Πιο συγκεκριμένα, 2 συμμετέχουσες τα χαρακτήρισαν ως «ανεπαρκή», 1 ως «κακά» («τα θύματα γίνονται βορά στα ΜΜΕ, ειδικά εάν πουλάει, δημοσιοποιούνται στοιχεία του θύματος, της οικογένειάς του, της κατάθεσης και της δίκης»), 1 ως «αδιάφορα» και 1 ως «μέτρια». Ενώ υπήρξαν 2 περιπτώσεις όπου τα χαρακτήρισαν ως «καλά» και ως «πολύ καλά».

Οι ποινικές διαδικασίες σεξουαλικών εγκλημάτων από την έναρξή τους έως την τελική ποινή χαρακτηρίστηκαν από τους συμμετέχοντες στην έρευνα ως ιδιαίτερα χρονοβόρες. Πιο συγκεκριμένα, ιδίως εάν ασκηθεί έφεση, διαρκούν κατά μέσο όρο τουλάχιστον 4 χρόνια.

Οι γνώσεις των επαγγελματιών αναφορικά με τις αρχές και τα δικαιώματα που περιγράφονται στην Ευρωπαϊκή Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων 29/2012 κυμαίνονται, κατά μέσο όρο, κάτω του μετρίου. Από τους 9 συμμετέχοντες, οι 4 ανέφεραν ότι «δεν τη γνωρίζουν καθόλου», οι 2 ότι «γνωρίζουν λίγα πράγματα για αυτή», η 1 ότι τη γνωρίζει «μέτρια», ενώ υπάρχουν και 2 συμμετέχουσες που ανέφεραν ότι τη γνωρίζουν «πολύ καλά» (μια δικηγόρος και η εγκληματολόγος). Επιπρόσθετα, οι περισσότεροι εκ των

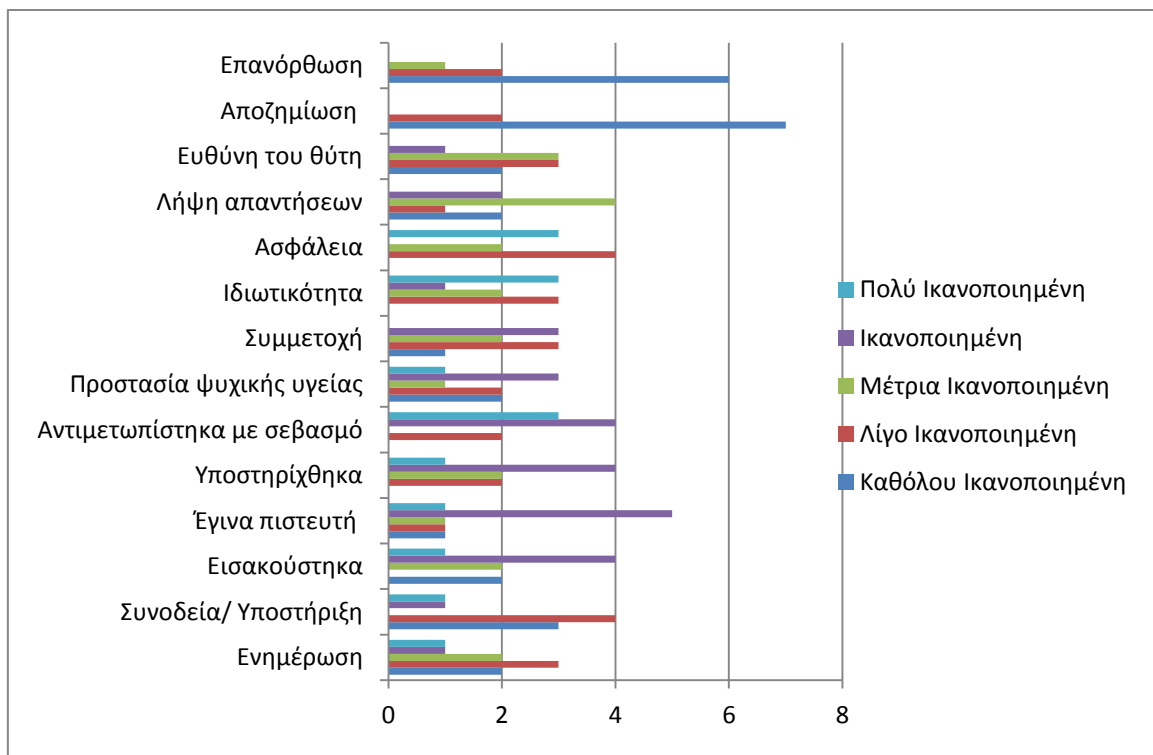
συμμετεχόντων (5 στους 9) δε γνώριζαν κατά πόσο εφαρμόζεται η εν λόγω Οδηγία. Από αυτούς που γνώριζαν, οι 2 πιστεύουν ότι δεν εφαρμόζεται «καθόλου», η 1 ότι εφαρμόζεται «λίγο» και η τελευταία ότι εφαρμόζεται «σε μέτριο βαθμό».

Σχετικά με την Επανορθωτική Δικαιοσύνη, οι 2 δικηγόροι τους οποίους και αφορά ο εν λόγω θεσμός, απάντησαν, ο ένας ότι την εφαρμόζει «σπάνια» και η άλλη ότι την εφαρμόζει «πολύ συχνά», συνήθως κατόπιν αιτήματος του θύματος. Επιπρόσθετα, ο πρώτος δικηγόρος αναφέρει ότι δεν υπάρχουν πρωτόκολλα και οδηγίες αναφορικά με την εφαρμογή της ποινικής δικαιοσύνης, ενώ η δεύτερη δικηγόρος αναφέρει ότι υπάρχουν.

Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν και στις αλλαγές που πρέπει να συντελεστούν στο ΣΠΔ για τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων. Πιο συγκεκριμένα οι δικηγόροι ανέφεραν την ανάγκη για ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης, για μεγαλύτερη εχεμύθεια προς το θύμα, για κινητοποίηση των αρμόδιων φορέων π.χ. δικαστικών αρχών, ΜΚΟ προς την αποτελεσματικότερη αποκατάσταση των θυμάτων, για θεσμοθέτηση της κρατικής μέριμνας (π.χ. δωρεάν υπηρεσίες συμβουλευτικής και υποστήριξης θυμάτων) και για παροχή δωρεάν νομικής υποστήριξης ώστε να υπερνικηθούν τυχόν οικονομικά εμπόδια. Οι αστυνομικοί αναφέρθηκαν στην ανάγκη ίδρυσης ξεχωριστών τμημάτων για τα σεξουαλικά εγκλήματα εντός των αστυνομικών μεγάρων, καθώς τα νεοσύστατα Γραφεία Ενδοοικογενειακής Βίας έχουν κυρίως συντονιστικό και γραφειοκρατικό ρόλο, δρώντας σε επιτελικό επίπεδο και ασχολούμενα ως επί το πλείστον με την καταχώρηση των υποθέσεων, τη δημιουργία στατιστικών δεδομένων και την εκπαίδευση των αστυνομικών. Επίσης ανέφεραν την ανάγκη δημιουργίας ξενώνων και χώρων προσωρινής φύλαξης των θυμάτων εντός των αστυνομικών τμημάτων αλλά και την ανάγκη ύπαρξης ψυχολόγων σε κάθε αστυνομικό τμήμα. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας ανέφεραν ότι οι ανάγκες των θυμάτων πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν σε μεγαλύτερο βαθμό από το ΣΠΔ, πρέπει να επιδεικνύεται περισσότερη ευαισθησία εξαιτίας της ιδιαίτερης φύσης των σεξουαλικών εγκλημάτων και να δημιουργηθούν ειδικά πρωτόκολλα διαχείρισης θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων. Η εγκληματολόγος από τη μεριά της ανέφερε την ανάγκη εφαρμογής του Νόμου αναφορικά με το Πρωτόκολλο Δικανικής Εξέτασης και προστασίας των ανήλικων θυμάτων. Τέλος, η παιδοψυχολόγος ανέφερε ως επιτακτική ανάγκη τη δημιουργία μιας ξεχωριστής μονάδας στα αστυνομικά τμήματα (ουσιαστικά αλλά και χωρικά) για τα ανήλικα θύματα και την ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης. Προσθέτει επίσης ότι η αστυνομία θα πρέπει να έχει αυτονομία έχοντας δικούς της ψυχολόγους. Κλείνοντας ανέφερε ότι «*Πάνω απ' όλα όμως πρέπει να αλλάξει η κουλτούρα του λαού. Δεν αλλάζει τίποτα όσο υπάρχουν άνθρωποι που φοβούνται να καταγγείλουν. Η οικογένεια στην Ελλάδα έχει μια διάχυτη δομή, δεν υπάρχουν όρια – από εδώ να ξεκινήσει η αλλαγή*».

Τέλος, αναφορικά με τα συμφέροντα των θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων, και πιο συγκεκριμένα με την ενημέρωση, τη συνοδεία/ υποστήριξη, το αν εισακούστηκαν, εάν έγιναν πιστευτά, εάν υποστηρίχθηκαν, εάν αντιμετωπίστηκαν με σεβασμό, εάν προστατεύτηκε η ψυχική τους υγεία, εάν συμμετείχαν στη λήψη αποφάσεων, εάν έλαβαν απαντήσεις, εάν προστατεύτηκε η ιδιωτικότητα και η ασφάλειά τους, εάν ο δράστης ανέλαβε τις ευθύνες του και εάν υπήρξε αποζημίωση ή επανόρθωση, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων διαφοροποιούνται με βάση την θέση εργασίας αλλά και την εμπειρία τους. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την ενημέρωση, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (5 από τους 9) πιστεύει ότι τα θύματα είναι από λίγο έως καθόλου ικανοποιημένα. Αναφορικά με την συνοδεία και την υποστήριξη η πλειοψηφία (5 από τους 9) πιστεύει ότι τα θύματα είναι λίγο έως καθόλου ικανοποιημένα. Αναφορικά με το εάν εισακούστηκαν, εάν έγιναν πιστευτά, εάν υποστηρίχθηκαν και εάν αντιμετωπίστηκαν με σεβασμό η πλειοψηφία (7 στους 9) πιστεύει ότι τα θύματα είναι από μέτρια έως πλήρως ικανοποιημένα. Σχετικά με την προστασία της

ψυχικής υγείας των θυμάτων οι απόψεις δίδονται: 2 συμμετέχοντες πιστεύουν ότι τα θύματα δεν είναι καθόλου ικανοποιημένα, 2 ότι είναι λίγο ικανοποιημένα, 1 ότι είναι μέτρια ικανοποιημένα, 3 ότι είναι ικανοποιημένα και 1 ότι είναι πολύ ικανοποιημένα. Ομοίως, σχετικά με τη συμμετοχή στις διαδικασίες του ΣΠΔ, 1 συμμετέχοντας πιστεύει ότι τα θύματα δεν είναι καθόλου ικανοποιημένα, 3 ότι είναι λίγο ικανοποιημένα, 2 ότι είναι μέτρια ικανοποιημένα και 3 ότι είναι ικανοποιημένα. Σχετικά με τη διαφύλαξη της ιδιωτικότητας και την προστασία των προσωπικών δεδομένων, 3 συμμετέχοντες πιστεύουν ότι τα θύματα είναι λίγο ικανοποιημένα, 2 ότι είναι μέτρια ικανοποιημένα, 1 ότι είναι ικανοποιημένα και 3 ότι είναι πολύ ικανοποιημένα. Σχετικά με τη ασφάλεια, οι περισσότεροι συμμετέχοντες (6 στους 9) πιστεύουν ότι τα θύματα είναι από λίγο έως μέτρια ικανοποιημένα, ενώ οι υπόλοιποι 3 πιστεύουν ότι είναι πολύ ικανοποιημένα. Σχετικά με την ανάληψη της ευθύνης από πλευράς του δράστη, 2 συμμετέχοντες πιστεύουν ότι τα θύματα δεν είναι καθόλου ικανοποιημένα, 3 συμμετέχοντες πιστεύουν ότι τα θύματα είναι λίγο ικανοποιημένα, 3 ότι είναι μέτρια ικανοποιημένα και 1 ότι είναι ικανοποιημένα. Σχετικά με την αποζημίωση και την επανόρθωση η πλειοψηφία των συμμετεχόντων πιστεύει ότι τα θύματα δεν είναι καθόλου ικανοποιημένα (7 στους 9 και 6 στους 9, αντίστοιχα), ενώ οι υπόλοιποι πιστεύουν ότι είναι λίγο ικανοποιημένα.

Γράφημα 6: Συνεντεύξεις επαγγελματιών. Δικαιώματα και συμφέροντα θυμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019a. *Δίκτυο Υποστηρικτικών Δομών Γυναικών ΓΓΠΦ – Δήμων: Στοιχεία Εξυπηρετούμενων Γυναικών*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 20 Σεπτεμβρίου, 2020:

http://paratiritirio.isotita.gr/genqua_portal/?fbclid=IwAR2FyMdgAhH4ALUX9REnY9RThBtemJQeebZdBL6sQqbXwsVC7uEN5ODuD5s

Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019b. *Στατιστικά Στοιχεία Τηλεφωνικής Γραμμής SOS 15900*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 20 Σεπτεμβρίου, 2020:

<https://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2020/01/%CE%A3%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AE%CF%82-SOS-01-01-2019-%CE%AD%CF%89%CF%82-31-12-2019.pdf>

Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2020. *Bimonthly Report Newsletter #1: Policies and Actions of the G.S.F.P.G.E for the Prevention and Response to Violence Against Women and Domestic Violence, During the Movement Restriction Due to the Pandemic of the Covid-19 in Greece*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 20 Οκτωβρίου 2020:

<https://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2020/09/Bimonthly-Report-Newsletter-GSFPGE-March-April-2020.pdf>

Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, 2019. *Προστασία των θυμάτων σεξουαλικής βίας: Μαθήματα που διδάχθηκαν*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 28 Οκτωβρίου, 2020 από:

<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/ReportLessonsLearned.pdf>

Ελληνική Αστυνομία, 2020. *Εμπορία ανθρώπων*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 10 Νοεμβρίου 2020 από:

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2030&Itemid=421&lang=

Ελληνική Κυβέρνηση, 2019. *Αιτιολογική Έκθεση στο Σχέδιο Νόμου «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα»*. <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/k-poinkod-eis-NEO.pdf>.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Δικαιώματα θυμάτων: Νέα Στρατηγική ενδυνάμωσης των θυμάτων*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 28 Νοεμβρίου 2020:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1168

Παρατηρητήριο Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, 2019. *23^ο Ενημερωτικό Σημείωμα*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 10 Σεπτεμβρίου 2020:

<http://www.isotita.gr/%CF%84%CE%BF-23%CE%BF-%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CE%AF%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%81/>

- Συνήγορος του Πολίτη, 2020. Καθυστέρηση λειτουργίας της δομής Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων «Σπίτι του Παιδιού». Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 15 Οκτωβρίου 2020:
<https://www.synigoros.gr/resources/011020-porisma-spiti-toy-paidioy.pdf>
- Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, 2019. Υπουργική Απόφαση 7320/2019 ΦΕΚ 2238/Β/10-6-2019 Ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας των Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων «Σπίτι του Παιδιού» - Δομημένο Πρωτόκολλο εξέτασης ως μάρτυρα του ανήλικου θύματος.
<https://www.e-nomothesia.gr/kat-dikasteria-dikaiousune/upourgike-apophase-7320-2019-phek-2238b-10-6-2019.html>
- Alaggia, R., Collin-Vézina, D., & Lateef, R. (2019). Facilitators and barriers to child sexual abuse (CSA) disclosures: A research update (2000–2016). *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(2), 260-283.
- ARTEMIS, 2020. *The Application of the EC Directive 2011/99/EU and the European Protection Order*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο στις 13 Οκτωβρίου 2020:
https://www.artemis-europa.eu/wp-content/uploads/2020/09/ARTEMIS-Research-Report-Greece.pdf?fbclid=IwAR2HOB5UwBayscu54IPi4q_rSkLbECXXVvovdvMtcZyBfYMoKPH7iodoBPc
- Bicanic Iva A. E., Hehenkamp Lieve M., van de Putte Elise M., van Wijk Arjen J. & Ad de Jongh (2015). Predictors of delayed disclosure of rape in female adolescents and young adults, *European Journal of Psychotraumatology*, 6:1, 25883, DOI: 10.3402/ejpt.v6.25883
- Dutton, M., Kaltman, S., Goodman, L., Weinfurt, W., & Vankos, N. (2005). Patterns of intimate partner violence: Correlates and outcomes. *Violence and Victims*, 20, 483-497
- EIGE, 2019a. *Annual number of women victims reporting rape (aged 18 years and over) committed by men (aged 18 and over) as recorded by police*. Retrieved on August, 11, 2020 from:
https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/genvio_int_adm_ipv_ipv_indic_8
- EIGE, 2019b. *Gender Statistics Database. Prevalence of rape by intimate partners since the age of 15 and during the 12 months prior to the interview by the age, education, and main activity of the victim and relationship between the victim and the perpetrator*. Retrieved on August, 11, 2020 from:
https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/genvio_sex_rape_sur_prev_phys_sex_ipv_rape/datatable
- EIGE, 2019c. Retrieved on August, 11, 2020 from:
https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/beta-table/view?time=2012&type=sexass&activity=TOTAL&education=TOTAL&age=YGE60&colg=period&col=perpetrator&row=geo&colf=partner&rowf=EU28%7CBE%7CBG%7CCZ%7CDK%7CDE%7CEE%7CIE%7CES%7CFR%7CHR%7CIT%7CCY%7CLV%7CLT%7CLU%7CHU%7CMT%7CNL%7CAT%7CPL%7CPT%7CRO%7CSI%7CSK%7CFI%7CSE%7CUK&code=genvio_int_sur_sex_prev_phys_sex_ipv_sexass

- Eurostat, 2019a. *Recorded offences by offence category – police data*. Retrieved on September, 10, 2020 from:
https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_off_cat&lang=en
- Eurostat, 2019b. Retrieved on September, 10, 2020 from:
<https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- Eurostat, 2019c. Prisoners by offence category and sex - number and rate for the relevant sex group. Retrieved on September, 10, 2020 from:
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/CRIM_PRIS_OFF_custom_121_409/default/table?lang=en
- FAIRCOM, 2020. *Contributing to improve an efficient and effective model for fair and appropriate compensation to victims of sexual crimes in the EU*. Retrieved in October, 25, 2020 from: <https://sexualviolencejustice.eu/>.
- Felson, R., & Paré, P. (2005). The reporting of domestic violence and sexual assault by nonstrangers to the police. *Journal of Marriage and Family*, 67, 597-610.
- Fisher, B. S., Daigle, L. E., Cullen, F. T., & Turner, M. G. (2003). Reporting sexual victimization to the police and others: Results from a national-level study of college women. *Criminal Justice and Behavior*, 30, 6-38.
- FRA, 2014. *Violence against women: An EU – wide survey*. Retrieved on August, 23, 2020 from:
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- Lanthier, S., Du Mont, J., & Mason, R. (2018). Responding to delayed disclosure of sexual assault in health settings: a systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(3), 251-265.
- Monroe, L. M., Kinney, L. M., Weist, M. D., Dafeamekpor, D. S., Dantzler, J., & Reynolds, M. W. (2005). The experience of sexual assault: Findings from a statewide victim needs assessment. *Journal of Interpersonal Violence*, 20, 767-777.
- Patterson, D. (2011). The linkage between secondary victimization by law enforcement and rape case outcomes. *Journal of interpersonal violence*, 26(2), 328-347.
- Spohn, C., Rodriguez, N., & Koss, M. (2008, November). *The “victim declined to prosecute”: Accounting for lack of cooperation in sexual assault cases*. Paper presented at the annual meeting of the American Society of Criminology, St. Louis, MO.
- Spohn, C., & Tellis, K. (2012). The criminal justice system’s response to sexual violence. *Violence against women*, 18(2), 169-192.
- Tjaden, P., & Thoennes, N. (2006). *Extent, nature, and consequences of rape victimization: Findings from the national violence against women survey*. Washington, DC: US Department of Justice, National Institute of Justice.
- WHO, 2012. *Understanding and addressing violence against women*.
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77434/WHO_RHR_12.37_eng.pdf;jsessionid=3BAFE5C76760876BDD070559990D4788?sequence=1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 - ΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

1. ΒΙΑΣΜΟΣ (άρθρο 336 Π.Κ.)

1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας εξαναγκάζει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.
2. Γενετήσια πράξη είναι η συνουσία και οι ίσης βαρύτητας με αυτήν πράξεις.
3. Αν η πράξη της παραγράφου 1 έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού ή είχε ως συνέπεια τον θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.
4. Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1, επιχειρεί γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

2. ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ (άρθρο 337 Π.Κ.)

1. Όποιος με χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα, με προτάσεις που αφορούν γενετήσιες πράξεις, με γενετήσιες πράξεις που τελούνται ενώπιον άλλου ή με επίδειξη των γεννητικών του οργάνων, προσβάλλει βάνουσα την τιμή άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.
2. Με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι νεότερος των δώδεκα ετών.
3. Ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλων μέσων ή τεχνολογιών πληροφορικής αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δέκα πέντε έτη και με χειρονομίες ή προτάσεις, προσβάλλει την τιμή του ανηλίκου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Αν επακολούθησε συνάντηση ο ενήλικος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.
4. Όποιος προβαίνει σε χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα ή διατυπώνει προτάσεις για τέλεση γενετήσιων πράξεων σε πρόσωπο που εξαρτάται εργασιακά από αυτόν ή εκμεταλλεόμενος την ανάγκη ενός προσώπου να εργαστεί, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.

3. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΑΝΙΚΑΝΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΕ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ(άρθρο 338 Π.Κ.)

1. Όποιος με κατάχρηση της διανοητικής ή σωματικής αναπηρίας άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία ανικανότητάς του να αντισταθεί ενεργεί με αυτόν γενετήσια πράξη τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.
2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη.

4. ΓΕΝΕΤΗΣΙΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΕ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ Ή ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥΣ (άρθρο 339 Π.Κ.)

1. Όποιος ενεργεί γενετήσια πράξη με πρόσωπο νεότερο των δεκαπέντε ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί βαρύτερα με το άρθρο 351Α, ως εξής: α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, με κάθειρξη, β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη έως δέκα έτη και γ) αν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

2. Οι γενετήσιες πράξεις μεταξύ ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε ετών δεν τιμωρούνται, εκτός αν η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας είναι μεγαλύτερη των τριών ετών, οπότε μπορούν να επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

3. Όποιος εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο, που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, να παρίσταται σε γενετήσια πράξη μεταξύ άλλων, χωρίς να συμμετέχει σε αυτήν, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή αν ο ανήλικος είναι μικρότερος των δεκατεσσάρων ετών και με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή αν έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του.

5. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (άρθρο 342 Π.Κ.)

1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί γενετήσιες πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

- α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών,
- β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη,
- γ) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη ως δέκα έτη.

2. Ο ενήλικος ο οποίος απευθύνει χειρονομίες, προτάσεις ή εξιστορεί ή απεικονίζει ή παρουσιάζει πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα σε ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

6. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΣΕ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ (άρθρο 343 Π.Κ.)

Με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή τιμωρούνται: α) όποιος υποχρεώνει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης, με κατάχρηση σχέσης εργασιακής εξάρτησης οποιασδήποτε φύσης, β) όποιος υποχρεώνει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης, εκμεταλλεόμενος την άμεση ανάγκη του να εργασθεί, γ) οι διορισμένοι ή οπωσδήποτε εργαζόμενοι σε φυλακές ή άλλα κρατητήρια, σε αστυνομικές υπηρεσίες, σε σχολές, παιδαγωγικά ιδρύματα, νοσοκομεία, κλινικές ή κάθε είδους θεραπευτικά καταστήματα ή σε άλλα ιδρύματα προορισμένα να περιθάλπουν πρόσωπα που έχουν ανάγκη από βοήθεια αν, με κατάχρηση της θέσης τους, υποχρεώσουν σε γενετήσια πράξη πρόσωπο που έχει εισαχθεί σε αυτά τα ιδρύματα.

7. ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΠΡΑΞΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΓΓΕΝΩΝ (άρθρο 345 Π.Κ.)

1. Η γενετήσια πράξη μεταξύ συγγενών εξ αίματος ή από υιοθεσία, ανιούσας και κατιούσας γραμμής και μεταξύ αμφιθαλών ή ετεροθαλών αδελφών τιμωρείται: α) ως προς τους ανιόντες με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών, β) ως προς τους κατιόντες με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή και γ) μεταξύ αδελφών με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

8. ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΠΡΟΣΒΟΛΩΝ ΤΗΣ ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑΣ (άρθρο 348 Π.Κ.)

1. Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία επιχειρεί να διευκολύνει, έστω και συγκαλυμμένα, με τη δημοσίευση αγγελίας ή εικόνας ή αριθμού τηλεφωνικής σύνδεσης ή με τη μετάδοση ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο τη γενετήσια πράξη με ανήλικο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

2. Όποιος οργανώνει, χρηματοδοτεί, κατευθύνει, εποπτεύει, διαφημίζει ή μεσολαβεί με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο σε διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά την τέλεση γενετήσιων πράξεων σε βάρος ανηλίκου, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Όποιος με τον παραπάνω σκοπό μετέχει σε ταξίδια του προηγούμενου εδαφίου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, ανεξάρτητα από την ευθύνη του για την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

9. ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (άρθρο 348 Α' Π.Κ.)

1. Όποιος με πρόθεση παράγει, διανέμει, δημοσιεύει, επιδεικνύει, εισάγει στην Επικράτεια ή εξάγει από αυτήν, μεταφέρει, προσφέρει, πωλεί ή με άλλον τρόπο διαθέτει, αγοράζει, προμηθεύεται, αποκτά ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει ή μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Όποιος με πρόθεση παράγει, προσφέρει, πωλεί ή με οποιονδήποτε τρόπο διαθέτει, διανέμει, διαβιβάζει, αγοράζει, προμηθεύεται ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων, μέσω πληροφοριακών συστημάτων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

3. Υλικό παιδικής πορνογραφίας, κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων συνιστά η αναπαράσταση ή η πραγματική ή η εικονική αποτύπωση σε ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό φορέα των γεννητικών οργάνων ή του σώματος εν γένει του ανηλίκου, κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση, καθώς και της πραγματικής ή εικονικής γενετήσιας πράξης που διενεργείται από ή με ανήλικο.

4. Οι πράξεις των παραγράφων 1 και 2 τιμωρούνται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή:

α. αν τελέσθηκαν κατ' επάγγελμα,

β. αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της ψυχικής ή της διανοητικής ασθένειας ή της σωματικής δυσλειτουργίας, λόγω οργανικής νόσου ανηλίκου ή με την άσκηση ή απειλή χρήσης βίας ανηλίκου ή με τη χρησιμοποίηση ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος ή αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας εξέθεσε τη ζωή του ανηλίκου σε σοβαρό κίνδυνο και

γ. αν δράστης της παραγωγής του υλικού παιδικής πορνογραφίας είναι πρόσωπο στο οποίο έχουν εμπιστευθεί ανήλικο για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά.

5. Αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας συνδέεται με τη χρησιμοποίηση ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή. Η ίδια ποινή επιβάλλεται αν η πράξη των περιπτώσεων β' και γ' της προηγούμενης παραγράφου είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, αν δε αυτή είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή.

6. Όποιος εν γνώσει αποκτά πρόσβαση σε υλικό παιδικής πορνογραφίας μέσω πληροφοριακών συστημάτων, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

10. ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ (άρθρο 323^Α Π.Κ.)

1. Όποιος με τη χρήση βίας, απειλής βίας ή άλλων εξαναγκαστικών μέσων ή με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας, στρατολογεί, απάγει, μεταφέρει, κατακρατεί παράνομα, υποθάλπει,

παραδίδει ή παραλαμβάνει άλλον με σκοπό την εκμετάλλευσή του, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος και αν, για να επιτύχει τον ίδιο σκοπό, τελεί τις πράξεις της προηγούμενης παραγράφου αποσπώντας τη συναίνεση άλλου με τη χρήση απατηλών μέσων ή παρασύροντάς τον εκμεταλλεζόμενος την ευάλωτη θέση στην οποία βρίσκεται.

3. Με κάθειρξη και χρηματική ποινή τιμωρείται η πράξη των προηγούμενων παραγράφων όταν: α) τελείται κατ' επάγγελμα, β) τελείται από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη, γ) συνδέεται με την παράνομη είσοδο, παραμονή ή έξοδο του παθόντος από τη χώρα ή δ) είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος. Επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, αν η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο.

4. Με τις ποινές της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται η πράξη των παραγράφων 1 και 2 όταν στρέφεται κατά ανηλίκου, ακόμα κι όταν τελείται χωρίς τη χρήση των μέσων που αναφέρονται σε αυτές. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται και όποιος, με τα μέσα των παραγράφων 1 και 2 στρατολογεί ανήλικο με σκοπό τη χρησιμοποίησή του σε ένοπλες επιχειρήσεις.

5. Η έννοια της «εκμετάλλευσης» στις προηγούμενες παραγράφους περιλαμβάνει τον πορισμό παράνομου περιουσιακού οφέλους από: α) την υπαγωγή του σε καθεστώς δουλείας ή σε παρεμφερείς προς τη δουλεία πρακτικές, β) την υπαγωγή του σε καθεστώς ειλωτείας, γ) την εργασία ή την επαιτεία του θύματος (εργασιακή εκμετάλλευση), δ) την τέλεση εγκληματικών πράξεων από αυτό, ε) την αφαίρεση κυττάρων, ιστών ή οργάνων του σώματός του, στ) την τέλεση από αυτό γενετήσιων πράξεων, πραγματικών ή προσποιητών, ή την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών που έχουν ως αποκλειστικό σκοπό τη γενετήσια διέγερση (γενετήσια εκμετάλλευση) ή ζ) τον εξαναγκασμό του σε τέλεση γάμου.

6. Με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος εν γνώσει, χωρίς να χρησιμοποιεί τα μέσα των παραγράφων 1 και 2, προσλαμβάνει στην εργασία του πρόσωπο που είναι θύμα εμπορίας, δέχεται τις υπηρεσίες του προσώπου αυτού, τελεί μαζί του γενετήσια πράξη ή δέχεται τα έσοδα από την εκμετάλλευσή του.

7. Τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή όποιος, χωρίς να χρησιμοποιεί τα μέσα των παραγράφων 1 και 2, εξωθεί σε επαιτεία ανηλίκους, με σκοπό την εκμετάλλευση των εσόδων τους.

8. Για όποιον καταγγέλλει αξιόποινες πράξεις που τελέστηκαν σε βάρος του από υπαίτιους των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί, εφόσον η καταγγελία πιθανολογείται βάσιμη, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απόσχει προσωρινά από την ποινική δίωξη για παραβάσεις του νόμου περί αλλοδαπών και περί εκδιδομένων με αμοιβή προσώπων, καθώς και για παραβάσεις λόγω συμμετοχής τους σε εγκληματικές δραστηριότητες, εφόσον η συμμετοχή αυτή ήταν άμεση συνέπεια του γεγονότος ότι ήταν παθόντες των αδικημάτων των προηγούμενων παραγράφων, ώσπου να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέθηκαν. Αν η καταγγελία αποδειχθεί βάσιμη, η αποχή από την ποινική δίωξη γίνεται οριστική.